URMASII LUI ATILLA

de

RADU THEODORU

Editura MIRACOL, Bucuresti 1999
ISBN 973-9315-38-0

Cuprins

CARTEA INTAI: CRIMELE HUNGARISMULUI ARGUMENT

Capitolul I. POLITICILE CRIMINALE ALE MAGHIARIZARII FORTATE
Capitolul II. ALTE POLITICI CRIMINALE DE MAGHIARIZARE FORTATA
Capitolul III. PROCESUL "MEMORANDUM"
Capitolul IV. MASACRE IN MASA. ALTE CRIME IMPOTRIVA UMANITATII
Capitolul V. APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE. 1940-1944
Capitolul VI. IN LOC DE CONCLUZIE
BIBLIOGRAFIE

CARTEA A DOUA: HUNGARISMUL ASTAZI CATEVA INTAMPLARI SEMNIFICATIVE

Capitolul I. HUNGARISMUL
Capitolul II. DIVERSIUNI HUNGARISTE
A. Problema minoritatilor
B. Eurocarpatica
Capitolul III. UDMR CREATIA HUNGARISMULUI BUDAPESTAN
Radacini. Organizare. Doctrina. Tactica
- IN LOC DE POSTAFATA
- STRICT SECRET!
- EVOLUTII PERICULOASE. PROVOCARI IRESPONSABILE.
- MARILE TRADARI
- DESPRE RAZBOIUL ATIPIC DUS DE HUNGARISM IMPOTRIVA ROMANIEI
- POSTFATA

ARGUMENT

Londra. Tuesday 13 March 1990 3nd Seminar Session in the IPu Room. Am copiat textul din Programul intocmit de organizatia Great Britain East Europe Center-British-Romanian Political Seminar, la care am participat ca invitat. Al treilea seminar avandu-i conferentiari pe reverendul Martin Ethnic and Religions Divides. Nestiind englezeste ma insotea o traducatoare, emigranta din Romania, care suferea de o teama politica cronica. Asa ca replicile mele erau fatuite si aranjate spre a nu alerta gazdele, deosebit de civilizate si prevenitoare care cu prilejul diferitelor intalniri ma pasau elegant fie gazetarilor, fie unor provocatori, probabil de profesie. Tema asaltului gazetaresc, am scris-o si in prefata cartii HUNGARISMUL, ASTAZI, era persecutia monstruoasa a etnicilor unguri din Romania de catre autoritati si populatia romaneasea.

Explorasem ani de zile vrafuri de documente privind istoria Transilvaniei avand sansa sa ma nasc in Crisana si sa traiesc o parte din viata mea in Crisana, Banat, la Sibiu si la Brasov.

Pot spune ca eram toba de carte. Cu o experienta bogata a vietii cotidiene in zone cu populate mixta. Romani, svabi sau sasi, sloveni, sarbi si bulgari, unguri. Sigur ca stiam tot ce-au facut aici la Londra, pentru propaganda hungarista, lordul Rothermere caruia dupa primul razboi mondial ungurii i-au oferit coroana Sfantului Stefan si celebrul falsificator de bancnote frantuzesti, contele Bethlen Sandor. Cunosteam in amanunt rolul nu prea prietenos jucat de Anglia fata de Romania inca de la 1878. Dar nu ma asteptam sa gasesc atata ignoranta in legatura cu adevarul despre relatiile romano-ungare.

Mai vechi si mai noi si atata patima antiromaneasca. Si atata dezinformare. Si atata fervoare prohungarista. Mi-am dat seama ca in Anglia propaganda ungureasca n-a cheltuit zadarnic zeci de milioane de dolari incepand cu Trianonul pana la zi. Dupa cum mi-am dat seama de cvasinulitatea propagandei romanesti. Deci la cel de al treilea seminar avand ca tema politicile fata de etnicii minoritari si minoritatile confesionale (pionii strategiilor de destabilizare a statelor tinta in razboaiele atipice) am cunoscut un britanic si el MP, care vorbea mult mai bine decat mine o franceza cu cel mai fermecator accent parizian si care, avand o cultura generala solida, s-a dovedit apt pentru o discutie obiectiva, lasandu-si ideile preconcepute la garderoba.

La analiza mea de fond a genocidului hungarist asupra romanimii din Transilvania si din partile ungurene, a crimelor sadice savarsite de nemesimea transilvana mi-a raspuns ca tortura, cruzimea si pedepsele capitale faceau parte din viata feudala. Ca si la ei au existat manuale de tortura. Ca executiile se faceau in piata, in amuzamentul nobilelor doamne si al vulgului. Ca au cazut cateva capete incoronate atat la ei, cat si peste canal,

la frantuji. Ca aceasta a fost epoca si ca a pedala pe sfartecarea lui Horea cu roata, pe casapirea trupului neinsufletit si atarnarea halcilor sangerande in teapa spre a-i intimida pe romanii rasculati este cel putin o neindemanare, chestiunea fiind in uzantele timpului. Ca asa zisele crime ale nemesimii nu sunt cele mai bune argumente politice in occidentul dominat pana la revolutia franceza de marea si mica nobilime. Ca la ora actuala opinia publica mondiala este sensibila la altfel de argumente. Cum ar fi incercarile de desnationalizare. De ingradire a liberei exprimari in limba materna. De ingradire a expresiei etno-culturale. De purificare etnica. De intoleranta religioasa. Adica, exact "argumentele" pe care ungurii le-au aruncat pe piata opiniei publice mondiale, inversand rolurile. Mi-a mai reprosat ca am cantonat in epoci prea vechi. Ca ar fi interesant de stiut cum au evoluat relatiile incriminate dupa revolutia europeana de la 1848. In vremea dualismului austro-ungar pe care el il considera exemplu pentru o asemenea varianta politica. Si,mai ales, cum s-au stabilizat aceste relatii dupa primul si al doilea razboi mondial. Cum sunt ele in actualitate.

Cand problemele nationale trec in plan secund fata de problemele globale ale umanitaii. Interlocutorul meu britanic, membru al parlamentului, depsise rezerva si glacialitatea insalubra, atribute mai mult literare decat reale, oamenii locului fiind in general volubili si spirituali. Lansat intr-un excedent de idei teoretice, MP-ul imi aducea vantul in vele. Expresia tine de epoca navelor cu panze. Interlocutorul fusese ofiter in Marina Regala. Avansasem la gradul de sublocotenent aviator in Aviatia Regala Romana. Fapt caruia ii datorez convingerile mele republicane. Cunoscusem amandoi razboiul. Profesiile noastre din tinerete ne marcsera intr-un fel asemanator. De aici o comunicare mai directa. Mai sincera. Cu toate ca el ma suspecteaza de a fi un om de stanga in travesti. Dupa cum eu il suspectez de a fi un om al serviciilor speciale britanice in travesti. Oricum modul lui de a regandi problematica romano-ungara imi aduce dinapoia traversului un vant de forta 4/5 pe scara Beaufort marin. I-o spun. Amandoi facem yahting de croaziera pe mici barci cu panze si asta ne solidarizeaza in disputa noastra alunecata intr-un univers al ideilor. El contesta argumentul dreptului istoric romanesc asupra Transilvaniei. Spune ca si romanii si ungurii il revendica, dar ca ambele parti il talmacesc cum le convine. Cu argumente subiective, tendentioase, unilaterale. Ca istoricii in cauza abandoneaza domeniul stiintei, transformandu-se in avocati pledanti pentru cauza natiunii lor. Din pricina elementului afectiv al pledoariei, rigoarea stiintifica devine alogica si antiistorica. Si devine cu totui antiistorica cand se refera numai la trecut. Aici imi da un citat dintr-un contemporan, n-am retinut exact, Clarles Samarov sau ceva asemanator. Citatul-definitie ar suna cam asa: Istoria este si o stiinta a prezentului, dar si o prestiinta a viitorului. Si mai citeaza pe Alfred Stern care repeta definitia de mai sus: Istoria este stiinta trecutului, prezentului si viitorului. Faptul istoric vine din trecut, se dezvolta in prezent si se proiecteaza in viitor.

Fostul marinar infiereaza prejudecatile trecutului care mutileaza conceptul de drept istoric. In seara aceea la hotel am intocmit o minuta a ideilor esentiale care mi l-au dat legat pe fostul marinar. Care stia prea multe despre mine si despre cartile mele, in mod sigur despre cele doua volume STRAMOSII - avand ca subtitlu GESTA VALACHORUM, altfel neexplicandu-se tematica unei discutii aparent intamplatoare.

Interlocutor care a tinut sa-mi faca o fotografie. De foarte aproape, care putea deveni obiect de studiu fizionomic, sau putea completa un dosar. Traim in epoca informaticii de toate felurile. Si a informatiilor de toate felurile. Probabil acestor informatii datorez disputa londoneza din care s-a nascut aceasta carte. Iata punctele principale ale minutei: - este o gregeala grava de a deveni prizonierii trecutului. Un scriitor sau un om de stiinta este obligat sa reconsidere unidimensionalitatea istorica a trecutului politic intr-o pluridimensionalitate a conceptului, care sa insumeze si alti vectori fundamentali ca: economicul, socialul, spiritualul, culturalul, ideologicul, civilizatoricul. (Daca n-ar fi apartinut partidului Conservator, MP-ul asi fi banuit ca este laburist si dialectician infocat. Chiar marxist in lege). Istoria este si o stiinta a progresului realizat prin cultura si civilizatie

(Nota mea: de aici lupta pentru protocronism, de afirmatie a prioritailor valorilor cultural-civilizatorii. Obligatia de a conjuga istoria politica si economicai, cu cea cultural-civilizatorie si a stabili interdependentele ce se impun. Subliniez ca ideile minutei s-au concretizat din dispute si ca materialismul dialectic m-a ajutat substantial sa tin prova in valul starnit de fostul ofiter de marina. Si ca manevrandu-ne reciproc, oricum o nava de lupta fiind mai putin maneabila decat un avion de vanatoare,am ajuns la un consens spre satisfactia ambilor beligeranti) Amold Toynbee: Civilizatia este obiectul principal si definitoriu al istoriei. Dreptul istoric insumeaza si crearea de valori si constructia de civilizatie. Afirmarea si realizarea etnologica a unei natiuni predominante.

Dreptul istoric deriva si din asigurarea climatului optim de creatie si constructie civilizatorie pe care-l impune populatia unui teritoriu. Daca istoria civilizatiei este adevarata istorie a umanitatii, dreptul istoric revine celui ce asigura conditiile optime unei vieti civilizate, de convietuire pasnica, constructiva si cu deplina umanitate pentru populatia teritoriului in litigiu. (Imi recunosc meritul de a fi fost initiatorul acestei formulari primite cu entuziasm de interlocutorul meu).

Dupa cum se vede din punctajul minutei, MP-ul a incercat sa elimine din disputa argumentele anterioritatii si ale majoritatii. Mai mult. A acuzat memoria istorica de a fi depozitara unor argumente care invenineaza relatiile interstatale si interumane contemporane. Ca pentru natiunile aflate in disputa pentru un teritoriu, memoria istorica bazata pe o documentatie unilaterala, oficiala, pe cultul razboaielor, al revolutiilor, devine un factor negativ. Retrograd. De perpetuare a unor conflicte revolute. Dupa cum lesne se

deduce din sinteza acestei dezbateri, toate trimiterile teoretice au adresa directa. Dreptul istoric asupra Transilvaniei. Cum MP-ul a tot subliniat ca gandirea istorica este obligata sa se structureze si prospectologic; cum a pus accent pe rolul civilizator al etniilor aflate in dispute, mi-am spus ca bravul fost marinar reprezinta un punct de vedere nu numai al forurilor politice din tara sa; ci si al celor stiintifice care furnizeaza argumente strategiilor politice. Asta m-a trimis direct la un reprezentant al politicii britanice din deceniul 4 despre care am mai scris in publicistica pe care-o practic si in volumul amintit mai sus. Sir Samuel Orme-Sergeant care dupa cel de al doilea razboi mondial a intocmit un raport catre FOREIGN RESEARCH AND PRESS SERVICE in care propunea trei variante pentru autonomizarea Transilvaniei, ca si cand n-ar fi existat optiunea poporului de la 1 decembrie 1918, nici Trianonul, nici intreaga istorie de pana in 1995. Am descifrat la Londra in martie 1990, ca invitat la o suita de seminarii politice, ca marile puteri joaca la adapostul democratiei, acelasi joc mortal de croitorie politica pe seama micilor state nationale, ca reimpartirea sferelor de influenta, a pietelor de desfacere si a inhatarii unor spatii bogate in materii prime au ramas constantele istorice al neoimperialismului si ca ticluirea de teorii, de doctrine, de filozofii, de curente artistice este o ocupatie a strategilor razboaielor atipice, menita sa justifice manevre politice la scara continentala sau mondiala.

Aceasta concluzie nu m-a impiedicat sa iau in considerare dezbaterea prilejuita de al treilea seminar londonez, gasind eu ca viziunea asupra Dreptului istoric care insumeaza o serie ampla de argumente de ordin umanitar, juridic, spiritual, civilizator, cultural si care completeaza principiile anterioritatii si majoritatii, este o viziune logica, de istoricitate fundamentala si ca Dreptul istoric al romanilor asupra Transilvaniei tratat conform acestei viziuni, dobandeste valori care anuleaza din start intregul esafodaj propagandistic al hungarismului.

In zborul RO 210 Heathrow-Otopeni de sambata 18 martie 1990, contempland peisajul european care se scurgea plin de enigme pe sub fuselajul avionului, am schitat mental planul acestei carti. De atunci ofensiva salbatica a hungarismului a imbogatit nesperat vechea mea documentare, obligandu-ma sa transform acel plan mental in realitate.

PRECIZARE

Prezentul volum nu subscrie in nici un fel la apelul politicienilor, de aiurea si de aici, de a uita trecutul. Un popor fara memorie istorica este un popor mort. Un popor fosil. Sau cel mult o masa centrifuga, lipsita de centre gravitntionale, aflata la dispozitia oricarei forte si vointe straine. Relatiile romano-ungare nu pot fi aduse la nivelul unei colaborari reciproce avantajoase decat in momentul cand partea ungara va renunta la hungarism. Adica la imperialism. Este o crima impotriva natiunii romane, a prezentului si a viitorului ei sa i se ceara trecerea trecutului de suferinta la arhiva, in vreme ce natiunea maghiara fanatizeaza trecutul imperialist, il sacralizeaza, proiectandu-l in prezent si mai ales in viitor.

Problema problemelor este Transilvania. Ungaria nu are nici un drept istoric asupra ei. N-a facut parte din regatui ungar, a fost principat autonom si actul formal al alipirii la Austro-Ungaria prin incoronarea imparatului Francisc losif ca rege al Ungariei la 8 iunie 1867 nu spune nimic in ordinea dreptului istoric. Cei 51 de ani cat reprezinta formal stapanirea ungureasca a Transilvaniei sunt nesemnificativi raportati la istorie, dar esentiali pentru a caraeteriza structurile hungariste.

Incompatibilitatea hungarismului cu valorile statului de drept, Anacronismul lui funciar. Inghetat la nivelul feudalismului primitiv. Exista o intreaga biblioteca pe tema dreptului nostru istoric asupra Transilvaniei. Cu o argumentatie stiintifica acceptata de majoritatea istoricilor straini. Prezenta PRECIZARE afirma ca autorul se ocupa de aplicarea noilor principii ale dreptului istoric la epoca scurta cat Transilvania a fost formal alipita la imperiul Austro-Ungar intre 1867-1918 si la intervalul 1940-1944 cand o parte din acest pamant romanesc a fost cedata Unganei prin diktatul de la Viena.

Aceste principii care largesc sfera notiunii de drept istoric se refera si la modalitatile in care Ungaria a acordat romanilor dreptul la invatatura, la limba materna, la drepturi politice si cetatenesti, la libertatea cuvantului, la libertatea religioasa, la identitate etnica si culturala, cu o rostire uzata astazi pana la tocire, in ce masura Ungaria a acordat romanilor drepturile fundamentale ale omului. Si ale natiunilor. Cea ce este foarte important pentru caracterul multinational al imperiului austro-ungar.

Mostenind fanatismele kossuthiene, Ungaria dualismului le-a exacerbat, concentrandu-le pe o idee politica aberanta: maghiarizarea fortata a celor 3 milioane de romani care alcatuiau majoritatea zdrobitoare a locuitorilor din Transilvania, Maramures, Crisana si Banat. De aici practicile criminale folosite in jurisdictie, economie, cultura, spiritualitate, culminand cu eliminarea fizica a romanilor, individual sau in masa. Deci culminand cu genocidul. Care a atins limita monstruosului in anii 1940-1944, depasind cu mult in atrocitate crimele de acest gen practicate de hitlerism si komintemism.

PUNERE IN TEMA

Revolutiile europene de la 1848 au creat imperiului habsburgic probleme de viata si de moarte. In primavara lui 1860 reprezentantii romanilor, ungurilor si sasilor din Transilvania expun in VERSTARKTER REICHSTRAT - senatul imperial intarit, tezele federalizarii monarhiei. Manevra diplomatiei austriece sensibila la opinia nemesimii unguresti si a nobilimii autohtone total refractare la "tendintele garibaldiene" a fost prompta. A abolit incercarea de unire a Transilvaniei cu Ungaria ca sa slabeasca presiunea romanilor, dar terorizata de nasterea Principatelor Romane si de tendintele unioniste ale miscarii romanesti, exprimate limpede la Blaj in 1848 - NOI VREM SA NE UNIM CU TARA – a impartit romanimea in patru unitati administrative deosebite: Transilvania, Bucovina devenita in 1849 ducat autonom, Crisana si Maramuresul incluse in Ungaria, Banatul inclus in Voivodina sarbeasca.

Se repeta politica duplicitara a Casei de Habsburg practicata fata de romani si unguri cu mult inainte de revolutia lui Horea si razboiul taranesc din Transilvania. Fruntasilor romani li se fac promisiuni. Li se sugereaza ca reformele initiate de Viena sunt blocate de nemesime. Nemesimii transilvane i se ofera perspectiva unei integrari avantajoase in noile structuri ale monarhiei. Jocul devine din ce in ce mai restrictiv pentru romani si mai favorabil ungurimii pe masura ce manifestarile romanesti din Transilvania capata un caracter national, fiind sprijinite de peste Carpati. Cand domnitorul Alexandru Ioan Cuza realizeaza Unirea Principatelor, cand se creaza astfel un pol de putere si afirmare nationala peste Carpati, politica restrictiva a Vienei se transforma in regim politienesc pentru romanii din Transilvania, regim sprijinit fanatic de structurile feudale unguresti.

Razboiul de independenta din 1877-1878, recunoasterea internationala a independentei, a regatului Romania, campania din 1913 care confera Romaniei un rol de mediator si echilibru in Balcani, au fost tot atatea semnale de alarma pentru imperiul habsburgic, mai tarziu pentru dualismul austro-ungar. Diplomatia habsburgica, apoi cea austro-ungara au urmarit cu spaima mutarea centrului de interes politic, cultural si confesional al romanilor din imperiu de la Viena, la Bucuresti. Reactia politica a autoritatilor s-a concretizat in legi restrictive si in masuri administrative care sa impuna romanilor fidelitate sau macar supunere neconditionata. Cu toate abuzurile de rigoare.

11 februarie 1861. Alba-Iulia. Conferinta reprezentantilor romani, unguri si sasi avand dublu scop. Stabilirea unei unitati de vederi pentru reorganizarea politica si administrativa a principatului, unitate de vederi care sa fie prezentata Vienei. Ecourile revolutiei de la 1848 nu se stinsesera. Nu se uitasera obiectivele. Reprezentantii ungurilor cer sa se aplice hotararile

falimentarei revolutii maghiare de la 1848. Romanii cer o lege care sa recunoasca drepturi egale natiunii romane. Exercitarea acestor drepturi in proportia participarii la sustinerea statului.

26 februarie 1861. Se publica Diploma imperiala si Patenta privind organizarea politica si administrativa a principatului Transilvania.

13-16 ianuarie 1861. Conferinta intelectualilor romani de la Sibiu, autorizata de presedintele progresist al ministerului, Anton von Schweiting. Conducerea conferintei este asigurata de episcopii Andrei Saguna si Alexandru Sterca Sulutiu, fostul consilier al lui Avram Iancu. Conferinta constata ca: romanilor nu li s-a recunoscut egalitatea cu celelalte natiuni printr-un text de lege. In dieta, transilvanenii nu sunt reprezentati in raport de numarul populatiei, fapt care-i dezavantajeaza pe romanii majoritari. In administratia de stat sunt foarte putini functionari romani. Conferinta cere Curtii imperiale: sa elaboreze o noua lege electorala care sa dea drept de vot tuturor barbatilor majori care au pamant, casa de locuit sau un venit anual de cel putin 50 florini. Votul sa fie secret... Pentru a comunica imparatului hotararile si a le sustine cu argumente se imputerniceste o delegatie formata din trei membri: dr. Ioan Ratiu, Iacob Bologa si Ilie Macelariu.

Curtea de la Viena convoaca alegerile pentru Dieta Transilvaniei la 1 iulie 1863. Este cel dintai rezultat pozitiv al revolutiei romane de la 1848. Taranimea romana isi voteaza candidatii in masa. Sunt desemnati in Dieta: 46 romani, 42 unguri, 32 sasi. Imparatul impune un numar de deputati regalisti: 11 romani, 12 unguri, 11 sasi. Prima Dieta postrevolutionara este formata astfel din: 57 romani, 54 unguri, 43 sasi.

Votul Censitar a impiedicat reprezentarea majoritara a romanilor. Izbanda romanilor este reala. Se rccunoaste ca formcaza majoritatea. Deputatii unguri nu mai pot elabora si impune legi de unii singuri.

Dezbaterile dietale sunt sabotate de deputatii unguri prin neparticipare. Se alarmeaza nemesimea. Se pun bazele centrului unguresc de presiune politica asupra Curtii Imperiale. Se lanseaza sloganul ca Dieta Transilvaniei nu este constituita legal. Ca nu poate exista o dieta in Transilvania, din moment ce aceasta s-a unit cu Ungaria la 1848. Functioneaza minciuna. Dezinformarea.

Dieta aleasa in Transilvania, cel dintai pas spre constitutionalitate in acest principat autonom, tine la Sibiu doua sesiuni: intre 15 iulie - 13 octombrie 1863 si 23 mai – 29 octombrie 1864. In sesiunea din 1863 se voteaza doua legi importante pentru romani: Legea transilvana pentru egala

indreptatire a natiunii romane si Legea transilvana pentru folosirea limbilor in afacerile oficiale.

Cele doua legi acorda romanilor drepturi interzise de nemesimea ardeleana. Paragraful 3 din prima lege: ...Cele patru natiuni recunoscute de lege, adica natiunea ungurilor, secuilor, sasilor si romanilor fata una cu alta sunt pe deplin egal indreptatite si ca atare, sa se foloseasca in sensul Constitutiunii transilvane de asemenea drepturi politice.

In acelasi paragraf se garanteaza ...liberul exercitiu religios precum si egalitatea de drept cetatean si politic a tuturor locuitorilor tarii, fara distinctiune de nationalitate si confesiune.

Intra in actiune centre de presiune retrograde unguresti care gasesc ecou in absolutismul habsburgic. Nemesimea actioneaza impotriva Patentei imperiale din 1861. Asa cum a actionat impotriva Rescriptului imperial din 9 septembrie 1743 si impotriva intregii legislatii absolutist-iluministe promulgata de imparatui Iosif al II-lea, fiul Mariei Terezia. Se demonstreaza contradictia fundamentala dintre absolutismul feudal si constitutionalitate. Pus sa aleaga intre libera propasire a natiunilor care alcatuiau imperiul austriac cu consecintele centrifuge previzibile si interesele hegemonice absolute, imparatul Francisc Iosif opteaza pentru absolutismul austriac, sprijinit pe marea nemesime ungueasca. In iulie 1865 il elibereaza din functie pe progresistul Anton von Schwerting si cabinetui sau. In urma convorbirilor cu reprezentantii nemesimii transilvane condusa de Kemeny Ferencz accepta in principiu si fara a propune un referendum, unirea Transilvaniei cu Ungaria. Dizolva dieta democrata de la Sibiu. Dispune tinerea de alegeri noi pentru dieta de la Cluj.

Planul imperialo-nemesesc de franare a dezvoltarii legice spre constituirea natiunilor politice din imperiu se pune in lucrare, sfidandu-se libera optiune a popoarelor. Se pare ca adeptii hungarismului omit deliberat acest moment de croitorie politica aberanta, cu consecinte dezastruoase pentru hibridoidul austro-ungar si tragice pentru romani in perioada 1867-1918.

CONSECINTE

La 20 noiembrie 1865 dieta de la Cluj alcatuita neconstitutional, isi incepe lucrarile. Dominata de nemesime, cu toata impotrivirea romanilor, voteaza unirea Transilvaniei cu Ungaria.

La 14 decembrie 1865, dieta Ungariei confirma hotararea dietei nemesesti de la Cluj.

La 9 ianuarie 1866, imparatui proroga dieta, act prin care Transilvania isi pierde autonomia.

Reactia romanilor se concretizeaza in MEMORANDUM- ul semnat de 1493 de reprezentanti ai poporului roman. 37 plenipotentiali condusi de dr. Ioan Ratiu pleaca la Viena spre a inmana imparatului actul de protest al romanilor transilvaneni. Ioan Ratiu este primit in audienta de Francisc Iosif la 31 decembrie 1866.

Consecintele targului absolutism imperial-absolutism nemesesc se dezvolta pe doi vectori antagonici cu ramificatii centrifugale. Romanii isi dau seama de ostilitatea totala a habsburgilor, mascata de o diplomatie fara scrupule. Mitul imparatului de la Viena se prabuseste. Romanii transilvaneni se orienteaza catre Bucuresti. Imperiul pierde pe sprijinitorii lui din 1848-1849. Pe cei care, ostasi fiind in regimentele graniceresti, au salvat de la dezastru armata imperiala in batalia de la Koniggratz.

Louis Leger despre "unirea" Transilvaniei cu Ungaria... citez: Maghiarii nobili, cu egoismul lor obisnuit, nu se gandisera decat la propriile lor interese... ei au profitat de victoria lor pentru a face sa apese o grea dominatie asupra romanilor, a sarbilor si a slovacilor.

Robert Kaun, istoric american, specialist in epoca monarhiei austro-ungare, despre "unire" ... unul din cele mai deplorabile capitole din istoria politicii nationalitatilor in cadrul monarhiei.

SCURTA REMEMORARE

Prea adesea ni-l reamintim pc Avram Iancu numai in chip de tribun si conducator de osti taranesti, facand abstractie de destinul lui postrevolutionar determinat tragic de aceeasi perfidie habsburgica, de veacuri cauza principala a unora din marile drame istorice ale poporului roman. In care se inscriu asasinarea lui Mihai Viteazul, martiriul conducatorilor taranilor de dupa rascoala si razboiul taranesc din 1784, lungul sir al silniciilor savarsite impotriva credintei, spiritualitaii, constiintei de sine si de neam. In 1849

Avram Iancu pleaca la Viena sa consfinteasca pe cale administrativa ceea ce motii si legiunile transilvane obtinusera cu lancea pe campul de lupta. Vreme de 10 luni nu este primit in audienta la nici un nivel al autoritatii imperiale. In schimb este chemat la politie. Un nimeni ii inmaneaza o decoratie pe care-o respinge. Acelasi nimeni, ofensat, Il someaza sa paraseasca Viena in 24 de ore.

La 21 iunie 1815 imparatul Francisc Iosif aflat in "vizita de lucru" in Transilvania este la Campeni. Fosta tabara mare, fostul loagar al Iancului. Iancu se prezinta pentru o audienta la imparat. Aghiotantul acestuia, contele Grime, conform ordinelor primite, il scoate pe usa si-l da pe mana jandarmilor lui Lowenhart care-l iau la bataie. Umilinta si tratamentul in sine sunt exemplare pentru raportul habsburgi-romani. In septembrie acelasi an, spre a preintampina o revolta a motilor, colonelul Springinsfeld ocupa Campeni cu trei companii, aresteaza fruntasii romani din revolutie, pe Iancu trimitandu-l sub escorta la Alba-Iulia. Aici este aruncat in temnita dupa ce este palmuit de un functionar marunt, Hohn si stalcit in bataie de jandarmi si temnicieri.

Saguna, Al. Sterca Sulutiu, Barnutiu, Baritiu sunt pusi sub urmarire politieneasca.

Momentul 1849-1867 nu poate fi sters din memoria neamului. Nici din cea afectiva. Nici din cea politica. Destinul lui Avram Iancu este, si in acest rastimp, exemplar in tragismul lui cutremurator.

POLITICILE CRIMINALE ALE MAGHIARIZARII FORTATE

1. LEGIUIRILE. Spaima istorica a hungarismului a fost si a ramas raportul demografic zdrobitor dintre romani si unguri in teritoriile disputate. Raport dintotdeauna favorabil romanilor.

Gustav Kalnoky, ministrul de externe al Austro-Ungariei intr-un memoriu din 1881: ...In cifra totala a populatiei provinciilor coroanei ungare de aproximativ 15 milioane si jumatate, maghiarii detin o minoritate, care, chiar dupa evaluarile cele mai favorabile lor, ramane mult sub cifra de 7 milioane. Cam la aceeasta cota se ridica cifrele acceptate pentru forta numerica a elementului rasial romanesc in totalitale... Reprezentarea lor in dieta ungara a fost totdeauna minima. Nici un roman nu se gaseste si nu s-a gasit niciodata intr-o functie publica proeminenta. Nici unui talent roman, caruia ii era netezita calea spre Bucuresti, nu i s-a deschis un drum spre functiile de stat din capitala ungara. ...

Gustav Kalnoky demonstra la 1881 ca statul unguresc isi autosabota pretentiile hegemonice, anulandu-si pledoaria pentru stapanirea Transilvaniei prin masuri rasiale despotice prin care interzicea romanilor libera lor dezvoltare, atat in cuprinsul etniei lor, cat si in structurile regatului. Ca acelasi stat despotic a anulat orice posibilitate a etniei romanesti de a avea acces la viata de ansamblu a imperiului austro-ungar, construind prin legi, decrete, masuri administrative speciale, un fel de teritoriu al discriminarilor in care romanii erau supusi deliberat unor masuri abuzive prin care se numarau desnationalizarea lor si maghiarizarea fortata spre a schimba raportul demografic in favoarea ungurilor.

In hibridoidul austro-ungar, guvernul de la Budapesta, in pofida tuturor evidentelor etnice care faceau din imperiu un stat multinational, a declarat ca Ungaria este un stat uninational. De la acest slogan rasial si antiistoric, a decurs politica salbatica de asimilare prin maghiarizarea fortata. Adica crima in masa prin care vreme de cateva decenii s-a incercat desnationalizarea romanilor. Pentru a-si realiza scopul strategic, folosind abil dieta, guvernarile unguresti ale epocii 1867-1918, au promulgat o serie de legi draconice menite sa formeze cadrul statal al maghiarizarii fortate. Iata-le:

LEGEA PRESEI pentru Transilvania prevedea: obligativitatea depunerii unei cautiuni pentru editarea oricarui periodic, in valoare de pana la 10.000 florini, suma era obligata sa depuna in prealabil exemplare la Ministerul de Interne, la Tribunal si la Procuratura Curtii de Apel din raza teritoriala de competenta. Aceste organe vegheau ca articolele sa nu poata fi

interpretate ca avand un continut contrar intereselor statului ungar, cu latitudinea de a aplica amenzi zdrobitoare si pedepse cu inchisoarea pana la 2 ani.

Folosind legea presei ca pe o arma antiromaneasca, statul maghiar a incercat sa asasineze continutul national si social al gazetelor romanesti din Transilvania prin suspendarea lor pe timp limitat sau definitiv, prin sanctionarea cu amenzi usturatoare si, mai ales, prin aplicarea unor pedepse privative de libertate, insumand pentru gazetarii respectivi, cateva vieti de om.

Vicontele de Guichen publica in ziarul LA LIBERTE nr. 17.308 din 1913, reprodus in ROMANUL nr. 167, din 1/14 august 1913 un rechizitoriu impotriva stapanirii unguresti a Transilvaniei, din care citez: ...Procesele de presa se inmultesc mereu pentru niste delicte fara nici o importanta, pentru proteste adeseori demne si moderate, pentru libertatea cu care unii publicisti au proclamat sus si tare dreptul la viata al compatriotilor lor. De la 1886 pana la 1908, nu mai putini de 367 de ziaristi romani au fost tarati inaintea justitiei unguresti si condamnati.

6 octombrie 1897. Andrei Baltes, redactor responsabil la TRIBUNA din Sibiu, este osandit la Cluj la 1 an si 4 luni temnita ordinara si 600 coroane amenda pentru articole politice.

21 octombrie 1897. Dr. Andrei Muresanu,directorul GAZETEI TRANSILVANIEI este condamnat de catre ministrul de interne la 8 zile temita si 100 coroane amenda, pentru "agitatie".

8 decembrie 1897. Gazeta FOAIA POPORULUI din Sibiu este amendata cu 64,50 coroane. 8 iunie 1898. Aurel Trif redactor la TRIBUNA POPORULUI - Arad, este osandit la Oradea Mare la 3 luni temnita si 100 coroane amenda pentru articolul VREMEA S-A IMPLINIT.

22 februarie 1899. Emanuil Maglas • TRIBUNA POPORULUI - Arad este condamnat la Oradea Mare cu o pedeapsa de 2 luni temnita si 20 coroane amenda pentru articolul FERICITA TARA.

27 octombrie 1900. Sever Bocu, redactor la TRIBUNA este condamnat la 3 luni temnita si 100 coroane amenda 20 mai 1901. Acelasi redactor patriot Andrei Baltes de la TRIBUNA este condamnat de catre curtea cu juati din Cluj la 15 luni temnita si 1100 coroane amenda pentru un protest scris impotrva guvernului si autoritatilor care interzisesera intrunirea Despartamantului SATMAR al ASOCIATIUNII PENTRU LITERATURA ROMANA SI CULTURA POPORULUI ROMAN.

25 septembrie 1901. Iarasi Andrei Baltes este condamnat la 18 luni temnita si 4200 coroane pedeapsa in bani, pentru articolele din TRIBUNA in care apara memoria lui Avram lancu.

19 martie 1902. Din nou Andrei Baltes de la TRIBUNA din Sibiu este condamnat de tribunalul din Cluj la 2 ani temnita si 8400 coroane amenda pentru "agitatie prin presa"

4 octombrie 1902. Ziaristul P. Baciu este condamnat la Seghedin la 6 luni temnita si 2000 coroane amenda pentru articolul CHESTIUNEA NATIONALITATILOR IN PARLAMENT.

6 februaie 1903. Gheorghe Mohan, redactor responsabil la TRIBUNA – Sibiu este condamnat la 15 luni temnita si 11000 coroane amenda pentru un articol "antipatriotic".

30 martie 1903. Tot Gheorghe Mohan, cu aceeasi functie, este osandit la 1 luna temnita si 500 coroane amenda pentru articolul: COARDA SE INTINDE, ca a doua zi, la...

31 martie 1903. Gheorghe Mohan sa fie din nou condamnat pentru "agitatie" la 8 luni temnita si 1600 coroane amenda, pentru articolul POLITICA MAGHIARA.

6 iunie 1903. Tr. H. Pop de la GAZETA TRANSILVANIEI este condamnat pentru 3 articole la 3 zile temnita si 20 coroane amenda.

29 aprilie 1903. TRIBUNA din Sibiu este suprimata dupa 9 ani de aparitie.

16 mai 1903. Parintele Ion Mota redactorul gazetei LIBERTATEA din Orastie este condamnat la Cluj la 1 an temnita ordinara si 1000 coroane amenda pentru articolul A MURIT MATIA. SI CU EL SI DREPTATEA.

12 septembrie 1903. V. Moldovan este condamnat la 3 luni temnila si 500 coroane amenda pentru articolul MANEL-TEKEL-FARES publicat in TRIBUNA la 8 februarie 1903.

11 noiembrie 1903. Iuliu Ioanovici, redactor la LIBERTATEA parintelui Ion Mota din Orastie primeste 5 luni de temnita ordinara pentru "agitatie impotriva statului maghiar" cuprinsa in articolul SUS INIMILE VOASTRE. Procesul este combinat tot la...

11 noiembrie 1903 cu cel al redactorului tribunist Silvestru Moldovan care este condamnat la 50 zile temnita ordinara pentru vina de a fi reprodus din ziarul bucurestean CONSERVATORUL o motiune studenteasca impotriva ungurilor.

16 martie 1904. Ziaristul este arestat si dus sub escorta la temnita din Seghedin sa-si ispaseasca pedeapsa.

13 mat 1904. lui Moldovan i se mai dau 4 luni de temnita si 100 coroane amenda pentru articole de istorie popularizata publicate in FOAIA POPORULUI din Sibiu, DESPRE ORIGINEA NOASTRA.

26 octombrie 1904. Sever Bocu, redactor la TRIBUNA - Arad este condamnat la Oradea la 14 zile temnia ordinara si 500 coroane amenda pentru motivul ca l-a insultat intr-un articol pe solgabiraul Hadfi.

19 februarie 1905. Iarasi Iuliu Ioanovici de la LIBERTATEA - Orastie este osandit la 1 an temnita si 1000 coroane amenda pentru vina de a fi publicat poezia ROATA DE LA BALGRAD semnata de intemnitatul V. Moldovan.

17 aprilie 1905. Proces de presa la Timisoara. Sunt condamnati pentru articolele publicate in DRAPELUL din Lugoj: Mihail Gaspar la 10 luni temnita; dr. St. Petrovici 6 luni si dr. Cornel Jurca la 8 luni; iar solidari la o amenda de 1000 coroane pentru "agitatie impotriva natiunii maghiare".

19 iulie 1905. Ziaristul Silvestru Moldovan, redactor la FOAIA POPORULUI, primeste o amenda de 440 coroane pentru articolele lui politice.

5 decembrie 1905. Ziarul POPORUL ROMAN este amendat la Budapesta cu 500 coroane pentru "agitatii". 22 ianuarie 1906. I. Russu-Sirianu este amendat cu 40 coroane pentru cartea ROMANII DIN STATUL UNGAR.

27 februarie 1906. Petru Crina Damaschin este pedepsit cu 7 zile temnita pentru o poezie populara publicate in POPORUL ROMAN.

27 februarie 1906. Al doilea ziarist condamnat in aceasi zi: Avram Indreica, redactor responsabil la TRIBUNA - Arad, 6 luni temnita pentru articolul DIN VALURILE POLITICE.

22 aprilie 1906. Sever Secula, profesor, pedepsit la Oradea Mare cu o amenda de 200 coroane pentru articolul CANAL SI BETON publicat in TRIBUNA - Arad.

24 septembrie 1906. Stefan Ciceo Pop, este osandit la Cluj la 3 luni temnita si 800 coroane amenda pentru doua articole publicate in LIBERTATEA. In aceeasi zi... "

24 septembrie 1906. este condamnat la Oradea Mare, Avram Indreica la 7 luni inchisoare ordinara si 1200 coroane amenda pentru doua articole aparute in TRIBUNA.

18 noiembrie 1906. Aurel C. Domsia, redactor la UNIREA - Blaj este condamnat in Cluj la 8 luni si 1200 coroane pentru "agitatie antipatriotica prin presa".

5 februarie 1907. Iarasi V. Moldovanu este osandit la Cluj la 18 luni temnitra si 1500 coroane amenda pentru "agitatie" prin articolele semnateinm ORIZONTUL - Cluj.

20 mai 1907. Voicu Nitescu primeste 8 zile temnita si 40 coroane amenda pentru articolul CONSTITUTIA ENGLEZA si CONSTITUTIA UNGARA (in 1940 va fi aparat de maresalul Antonescu de prigoana legionara).

25 mai 1907. Octavian C. Taslauanu redactor al revistei literare LUCEAFARUL, primeste 15 zile temnita pentru "agitatia" facuta intr-un articol despre insemnatatea culturala a lui Papiu Ilarian.

18 iunie 1907. Din nou Voicu Nitescu este condamnat la 3 luni de puscarie si 200 coroane amenda pentru un articol din TRIBUNA-Arad.

20 septembrie 1907. Teodor V. Pacatianu, redactor la TELEGRAFU ROMAN - Sibiu, este condamnat la Cluj, la 10 luni temnita si 700 coroane amenda pentru "agitatie antipatriotica prin presa".

15 octombrie 1907. Vasile Macrea, redactor responsabil la gazeta LUPTA din Budapesta primeste 8 luni temnita si 800 coroane amenda pentru "agitatie atipatriotica prin presa".

31 octombrie 1907. Dr. Demetriu Lascu este condamnat la Oradea la 6 luni temnita si 600 coroane amenda pentru vina de a fi publicat in TRIBUNA o dare de seama despre miseliile administratiei din Bihor.

23 noiembrie 1907. Dr. Ioan Lupas, (istoricul si profesorul de la facultatea teologica din Sibiu) este osandit la Cluj la 3 luni temnita ordinala si 200 coroane amenda pentru un articol "antipatriotic" publicat in TARA NOASTRA - Sibiu.

23 noiembrie 1907. I.N. Iova, redactor la TRIBUNA - Arad este condamnat pentru "agitatie prin presa' la 6 luni temnita si 500 coroane amenda.

11 decembrie 1907. Lucian Boica, redactor la LUPTA din Budapesta, este pedepsit cu 14 zile temnita si 500 coroane amenda pentru relatarea faptelor abuzive ale solgabiraului Korkan din Iam, comitatul Caras-Severin.

8 februarie 1908. Gheorghe Stoica redactor la LUPTA este osandit la Budapesta la 18 luni temnita si 1500 coroane amenda. Motivul? Agitatie prin presa.

10 februarie 1908. Iuliu Ioanovici de la LIBERTATEA - Orastie primeste 18 luni puscarie ordinara. Motivul? Agitatie prin presa.

19 mai 1908. Sever Bocu, TRIBUNA - Arad primeste 14 zile inchisoare si 200 coroane amenda. Motivul? Agitatie.

17 septembrie 1908. Ioan Spuderca, redactor responsabil la GAZETA TRANSILVANIEI - Brasov, primeste la Cluj 3 luni temnita si 500 coroane amenda. Motivul? A reprodus dupa un ziar german o scrisoare a marelui scriitor nordic Bjornsstjorne in care acesta condamna politica ungureasca fata de nationalitati.

24 septembrie 1908. Silvestru Moldovan de la FOAlA POPORULUI - Sibiu este osandit la Cluj la 4 luni temnita si 400 coroane amenda pentru "agitatie in presa".

28 septembrie 1908. Ovid Gritta, redactor responsabil la TARA NOASTRA - Sibiu, osandit la 6 luni temnita si 400 coroane amenda. A publicat un articol "antipatriotic" semnat de Ilarie Chendi.

20 octombrie 1908. N. Juganariu redactor la DRAPELUL Lugoj primeste 3 luni temnita si 400 coroane amenda. A reprodus fragmente din scrisoarea lui Bjornstjorne publicata in GAZETA TRANSILVANIEI.

12 noiembrie 1908. Vasile Macrea de la LUPTA este pedepsit de Curia (Curtea de casatie) din Budapesta la 28 luni temnita si 5200 coroane amenda. Moivul? Agiatie prin presa.

28 noiembrie 1908. Sever Bocu, TRIBUNA, este condamnat la 2 luni puscarie ordinara. Motivul? A publicat articolul CALVARUL continand o lista a faradelegilor ungurilor impotriva nationalitatilor.

19 decembrie 1908. La Brasov se porneste marele proces de agitatie impotriva intelectualilor romani: Partenie Cosma, Francisc Hossu Longin, Gh. Pop de Basesti, dr. Cassiu Maniu, dr. Caius Brediceanu si I. Simu. Motivul? Articolele scrise in numarul jubiliar al GAZETEI TRANSILVANIEI.

8 februarie 1909. Victor Braniste redactor la GAZETA TRANSILVANIEI este judecat la Tg. Mures pentru agitatie prin presa. Verdictul: 3 luni temnita si 240 coroane amenda 4 martie 1909. Parintele Ion Mota care tipareste la Orastie LIBERTATEA si suplimentele TOVARASIA si FOAIA INTERESANTA este amendat de procuror cu 8 coroane. Motivul: factorul a ratacit suplimentele si nu i le-a inmanat la timp.

22 martie 1909. I. Rodina de la SFATUL POPORULUI primeste 35 zile temnita si 200 coroane amenda pentru agitatie prin presa. Procesul a fost judecat la Timisoara.

21 mai 1909. N. Juganariu redactor responsabil al gazetei DRAPELUL – Lugoj este judecat la Timisoara. Delictul: agitatie antipatriotica prin presa. Osanda: 4 luni temnita si 400 coroane amenda.

24 mai 1909. Constantin Savu, redactor responsabil la TRIBUNA - Arad. Delictul: agitatie prin presa. Locul judecarii: Oradea. Osanda: 6 luni temnita si 100 coroane amenda.

7 iunie 1909. Victor Braniste. GAZETA TRANSILVANIEI. Judecat la Tg. Mures. Condamnat la 6 luni temnita si 1000 coroane amenda. Motivul: articolul antipatriotic SARBATORI VESELE.

12 noiembrie 1909. I. Mihu Ciufudeanu. Judecat la Cluj. Verdictul: 4 luni temnita si 300 coroane amenda. Acuza: un raport publicat in LIBERTATEA din Orastie asupra dinamitarii de catre unguri a PIETRII LIBERTATII si a CRUCII LUI IANCU de la Blaj.

7 decembrie 1909. Dr. Sever Dan. GAZETA TRANSILVANIEI. Osanda: 4 luni temnita si 500 coroane amenda pentru darea de seama asupra unui proces de presa intentat GAZETEI.

9 decembrie 1909. Francisc Hossu-Longin. 1 an temnita si 1000 coroane amenda pentru un articol publicat in GAZETA TRANSILVANIEI.

10 decembrie 1909. Augustin Folea. 2 luni temnita si 100 coroane amenda pentru un raport publicat in GAZETA TRANSILVANIEI.

2 ianuarie 1910. Octavian Goga arestat la Budapesta. Adus sub escorta la Cluj in arest preventiv pentru a raspunde in procesele de presa intentate lui D. Marcu, redactor responsabil la TARA NOASTRA care murise.

10 octombrie 1910. Parintele Mota amendat cu 400 coroane pentru o brosura "antipatriotica".

decembrie 1910. Romul Budai tipograf din Sibiu. 8 zile temnita si 200 coroane amenda pentru articolul publicat in FOAIA POPORULUI nr.24/1910.

21 februarie 1911. Octavian Goga: 1 luna temnita si 600 coroane amenda, pedeapsa primita in locul lui D. Marcu, decedat, pentru articolele din TARA NOASTRA.

13 aprilie 1911. N. Mitru. Revista PLUGARUL ROMAN. 120 coroane amenda pentru un articol glumet, dar care cuprindea "agitatie in contra natiunii maghiare".

7 octombrie 1911. Revista TRIBUNA - Arad are la Oradea 15 procese pentru agitatie antipatriotica prin presa.

9 octombrie 1913. Atanasie Halmagean redactor responsabil la ROMANUL - Arad. 2 luni puscarie ordinara si 300 coroane amenda. Motivul: agitate antipatriotica prin presa.

16 aprilie 1913. Ziaristii Constantin Savu si Dimitrie Casimir, fiecare cate 4 luni temnita ordinara si cate 500 coroane amenda pentru: invinuiri nedrepte aduse administratiei si agitatii antipatriotice.

Cheltuielile de proces erau in medie de trei ori mai mari decat amenzile.

La 9 aprilie 1903 redactiile TRIBUNA gi FOAIA POPORULUI din Sibiu fac o sinteza a proceselor. De la 1893 pana la 1903 au platit amenzi si cheltuieli de judecata in valoare de 56.918 coroane si redactorii lor au facut puscarie 207 de luni. Adica 17 ani si 3 luni.

Numai in intervalul 1884-1894 au fost cumulati in 47 procese de presa un numar de 161 acuzati, procesele lor soldandu-se cu un total de 59 ani de inchisoare si 11.840 florini amenda.

La indicatiile ferme ale promotorilor politicilor de deznationalizare si maghiarizare fortata - contii Andrassy Iuliu si Apponyi Albert, un Huszar Antal elaboreaza un tratat voluminos intitulat A Magyarorszagi Romanok (ROMANII DIN UNGARIA) Budapest, 1907, care contine planurile si masurile pentru desfiintarea romanilor ca natiune. Au fost tiparite in secret doar 25 de exemplare pentru uzul exclusiv al guvernului. In acest tratat din care doua exemplare exista in Romania, se apreciaza ca presa romaneasea este un foarte eficient focar al politicii nationale romane. Pentru a limita efectele presei romanesti Huszar Antal propune: ingreunarea formalitatilor de aparitie a ziarelor romanesti si prin sporirea considerabila a cautiunii – condamnarea gazetarilor romani la temnita ordinara (impreuna cu talharii si criminalii) in locul temnitei de stat; - anularea carnetelor de calatorii gratuite pe caile ferate folosite de gazetarii romani si publicarea de catre stat a unei gazete bilingve maghiara-romana de catre Ministerul de Interne care sa concureze presa nationala.

Legea presei pentru Transilvania si aplicarea ei de catre justitia maghiara se inscrie ca un act criminal indreptat impotriva libertatii de exprimare a populatiei romanesti majoritare, care alaturi de cenzura s-a constituit intr-un factor activ al politicii de deznationalizare fortata. Printr-un lung sir de procese de presa, statul maghiar a terorizat redactiile ziarelor si gazetelor romanesti, pe colaboratorii acestora, incercand sa transforme presa din Transilvania intr-o anexa a presei unguresti, rupand-o de problemele grave politice, economice, culturale si spirituale ale romanilor, sa-i anuleze continutul protestatar si revendicativ, sa-i taie legaturile cu presa din Romania, sa-i extirpe ideile militante pentru constituirea statului national unitar.

LEGILE INVATAMANTULUI. Pana la aparitia legilor draconice Appony din 1907 care prevedeau maghiarizarea invatamantului nemaghiarilor, statul ungar nu a subventionat nici un fel de scoala cu limba de predare romana. Scolile romanesti au fost intemeiate si sustinute de cele doua biserici, ortodoxa si greco-catolica sau unita cum i se spune in mod curent. Strategia de maghiarizare fortata a inscris invatamantul romanesc ca obiectiv prioritar, supunand scolile unui proces dur de aliniere la invamantul de stat maghiar. S-au sporit treptat orele de limba maghiara. S-a impus un continut maghiarizator manualelor scolare. S-a pretins ca examenele de sfarsit de an sa se sustina in limba maghiara.

Appony Albert, ministrul invatamantului: ...in cativa ani legea va nimici toate scolile nepatriotice...fiecare scoala si invatator, fara considerare la caracterul scoalei si la imprejurarea ca beneficiaza sau nu de ajutorul de stat, se indatoreaza a dezvolta si intari in sufletul elevilor spiritul de alipire catre patria maghiara. Punctul acesta de vedere trebuie sa predomine intreaga instructiune.

Arthur Nichelson, consul general al Marii Britanii la Budapesta, intr-un raport catre ministrul de externe al Marii Britanii in anul 1891, luna iunie: ...Plangerile romanilor transilvaneni sunt determinate in primul rand de maghiarizarea scolilor intretinute de ei din fondul bisericesc. Este aproape imposibil sa scoti un numar suficient de invatatori romani cunoscatori ai limbii maghiare, de aceea exista temerea ca scolile nationale bisericesti vor fi inlocuite din ce in ce mai mult cu scoli maghiare de stat. Cererile romanilor pentru deschiderea de scoli medii au ramas nerezolvate si din 1868 n-a mai putut fi intemeiat nici un nou gimnaziu romanesc. 0 a cincea scoala medie care le apartinuse mai inainte a fost chiar inchisa.

La cele 3.500.000 romani din Transilvania existau 4 licee si un gimnaziu sustinute de Biserica ortodoxa.

Ministrul Belgiei la Viena, Barchgrave in raportui din 19 noiembrie 1892 catre ministrul de externe al Belgiei: ... Articolul 17 din "legea nationalitatilor" da indicatii in mod oflcial guvernului sa stabileasca si sa intreatina pe cheltuiala statului in provinciile cu notionalitati diferite, scoli medii avand ca limba de predare limba romana. Romanii numara in comitatele din Alba de Jos mai mult de 78% din Bistrita Nasaud peste 67%, din Fagaras peste 90%, din Solnoc-Dabaca peste 77%, din Turda-Aries peste 73%. Guvernul liberal insa, in cei 25 de ani de existenta, n-a infiintat nici o scoala medie, ci dimpotriva, a facut tot ce s-a putut ca sa suprime liceul roman din Beius pe care-l infiintase episcopul Vulcan, si lucrurile nemergand deloc bine, contele Csaky l-a transformat intr-un liceu unde totul se preda in ungara.

Georges Clemenceau in ziarul LA JUSTCE din 12 mai 1894: ...Scolile romanesti sunt sustinute prin subscriptie privata, iar in ele invatamantul trebuie sa se faca in limba maghiara.

In anul 1868 se introduce invamantul maghiar de stat in Transilvania. Limba maghiara a fost introdusa ca obiect de studiu in scolile confesionale, ale asociatiilor si persoanelor publice sau private. In guvernarea Tisza Kalman, legile scolare Trefort din 1879 si 1883 au prevazut ca in toate scolile primare limba de predare sa fie maghiara. In 1891 legea Csaky introduce maghiara si in gradinitele de copii. In articolul 12 din legea

Appony (1907) se prevede ca guvernul are dreptul de a suprima orice scoala romaneasca daca acest lucru este reclamat de interese superioare de stat, hotararea ministrului de resort fiind inatacabila. Art. 17 din lege spune: ...invatatorii trebuie sa intareasca in elevi spiritul de atasament la Patria ungureasca si constiinta ca apartin natiei ungare.

La 10 martie 1907 in timp ce la Budapesta se dezbatea proiectul legilor Appony, romanii au tinut la Blaj o mare adunare populara, convocata de conducatorii a patru cercuri electorale. Hotararea luata de aceasta mare adunare populara prevedea in ceea ce priveste invatamantul, urmatoarele:

... 4. limbile nationalitatilor nemaghiare sunt inlaturate chiar din acele scoli agricole intretinute de nationalitati si de bisericile lor si in modul acesta este lezat art. 17 din legea 44 din anul 1868, care obliga statul sa poarte de grija, in toate scolile, chiar si in scolile de stat pana la Academii fi Universitati, ca nationalitatile nemaghiare sa foloseasca in invatamantul public exclusiv limba lor. In celelalte scoli elementare ale confesiunilor se acorda limbii maghiare un teren atat de mare, incat pentru limbile nationalitatilor abia mai ramane loc. Cele mai importante obiecte de invatamant - aritmetica, istoria, geografia, constitutia patriei trebuie predate in legatura cu invatamantul limbii magghiare si anume din astfel de manuale si potrivit unui astfel de plan care a fost aprobat exclusiv de catre Ministerul Cultelor si invatamantului, o imprejurare care face aproape cu totul imposibil invatamantul copiilor in limba lor materna.

5. Prezbiteriul Scolilor, preotii, invatatorii si autoritatile bisericesti cele mai inalte sunt silite sa se ingrijeasca de invatamantul limbii maghiare in asa masura, incat fiecare copil, cand paraseste scoala elementara sa poata citi si scrie limba maghiara... proiectul de lege prevede pedepse aspre pentru presbiteriile scolilor, pentru preoti, invatatori, precum si pentru autoritatile bisericesti si merge chiar atat de departe incat in multe cazuri sisteaza chiar dreptul bisericii de a-si mentine scolile proprii.

In aprilie 1907 parlamentul maghiar voteaza legile scolare (Appony) care vizeaza desfiintarea scolilor confesionale romanesti, slovace si sarbe. Urmarile se traduc prin asasinarea a 500 de scoli romanesti numai in 3 ani de la promulgarea legilor Appony.

Din 2756 scoli elementae romanesti inscrise in statistica anului 1880, pana in aprilie 1907 sunt desfiintate 100 de scoli elementare romanesti. Din aprilie 1907 pana in 1916 nu mai raman in Transilvania decat 2170 de asemenea scoli.

Appony Albert in 1911: ...Scoala care n-are in vedere principiul ca cetatenii ungari apartin hotarat si exclusiv patriei maghiare, degenereaza intr-

o scoala de pacatosi si tradatori, care scoala merita tot atat de putin sa fie tolerata ca si o scoala infectata de orice alt soi de imorlitate.

Scurta rememorare: 1879, se introduce limba maghiara in scolile elementare romanesti. 1891, se voteaza legea gradinitelor de copii pentru ca: ...sa trezeasca si sa dezolte in sufletul copiilor simtamintele de alipire la patria maghiara si constiinta apartinerii la natiunea maghiara, precum si felul de gandire religios moral...

In 1880 se scot din cartile romanesti de lectura toate capitolele si pasajele despre daci si romani, despre marii voievozi romani, care sunt inlocuite cu capitole din istoria maghiara.

In 1913, conform profesorului Benedek Jancso, la ministerul cultelor se lucra la un manual al istoriei literaturii romane care nu cuprindea decat scriitori romani din Transilvania, ceilalti scriitori romani, apartinand altui stat. Din cartile de lectura sunt scosi autorii din Regat din pricina ca elevii ar putea fi dornici sa afle cine sunt acei scriitori, iar acest fapt le poate trezi idei care sunt incompatibile cu apartinerea de natiunea maghiara.

Inca din 1904 ministrul Berzeviczy Albert inainteaza un proiect de lege prin care cere ca in invatamantul primar al nationalitatilor sa se introduca 17 ore delimba maghiara pe saptamana, lasand 15 ore pentru restul materiilor.

Pentru a castiga adeziunea invatatorilor la programele de maghiarizare a invatamantului primar se ridica leafa de la 600 de coroane la 1000 coroane anual, apoi la 1200 si in 1914 la 1400 coroane anual. Asta inseamna ca parohiile romanesti saraace abia isi puteau plati invatatorii.

Spre a inchide scolile romanesti care-si desfasurau activitatea in case taranesti s-au fixat prin lege dimensiunile claselor. Dupa care au curs inspectii dupa inspectii si masuratori dupa masuratori. Daca dimensiunile claselor erau mai scunde cu 10-12 centimetri, autoritatea ia masuri radicale. Suspenda invatatorii si inchide scoala. Sunt destule cazuri in care dupa ce a fost inchisa scoala romaneasca fiind necorespunzatoare ca dimensiuni, a fost transformata in scoala ungureasca.

Spre a maghiariza elevii romani, statul creaza orfelinate si internate conduse exclusiv de pedagogi unguri la Halmi, Debretin, Seghedin, Torokszentmiklos, Cluj, Sibiu, in targurile secuiesti. La Seghedin se aflau zece asemenea institute de maghiarizare pentru nationalitati in care invatau si se desnationalizau 4000 de copii romani, sarbi si svabi. Asemenea institute s-au organizat Si pentru maghiarizarea fetelor. Dupa modelul alcatuirii

corpului de ieniceri, statul maghiar a imaginat obligativitatea ca toti copiii romanilor sa fie crescuti de stat de la o anumita varsta.

Izbucnirea primului razboi mondial a pus capat planurilor unguresti de maghiarizare fortata prin intermediul scolilor elementare.

Razboiul sistematic dus de stat pentru maghiarizarea scolilor secundare romanesti se poarta sub aceeasi flamura a silniciei legiferate. in 1913 existau in Transilvania 4 licee, 1 gimnaziu clasic, 1 gimnaziu modern-real, 7 preparandii sau scoli normale superioare, o preparandie de fete infiintata in 1911. Invatmantul se facea exclusiv in limba romana. Tisza Koloman deschide ostilitatile impotriva scolilor secundare romanesti. In mai multe randuri le inchide. Exemplu celebru este al gimnaziului de la Blaj asupra caruia voi reveni. in 1883 Tisza Koloman introduce in scolile secundare romanesti limba maghiara ca obiect de studiu. De pe la 1910 ministerul de resort si autoritatile au inceput sa pretinda ca macar jumatate din procesul de invatamant sa se faca in ungureste. Daca la Blaj, Brasov si Nasaud actiunea statului maghiar s-a izbit de o rezistenta impenetrabila, la Beius, din pricina slabiciunii forurilor romanesti, ocarmuirea a reusit sa impuna ca in cursul inferior jumatate din studii sa se faca in limba maghiara; iar in cursul superior limba romana sa aiba doar 4 ore pe saptamana studiului literaturii romane.

Neaprobandu-se invatamant universitar in limba romana, statul maghiar a facut concesia ca la universitatile din Cluj si Budapesta sa functioneze cate o catedra de limba romana, cu intentia de a transforma aceste catedre in centre politice de presiune. Pentru inceput guvemul numeste la Cluj pe Grigorie Silazi, iar la Budapesta pe Alexandru Roman, oameni onesti. Dupa moartea lor, autoritatile isi dezvaluie intentiile numind la Cluj un renegat notoriu pus in slujba hungarismului, Grigorie de fapt Gergely Moldovan a carui numire a fost apreciata de autorii Memorandumului ca o ofensa adusa poporului roman si invamantului superior; iar la Budapesta pe Ion Ciocan, tradatorul care ajutase guvemul sa puna mana pe averile fondului graniceresc din Nasaud. Cand la 1909 Ciocan se retrage, guvernul numeste la catedra pe Iosif Silgescu, spion notoriu al episcopiilor greco-catolice si nevrednic combatant pe frontul antiromanismului. Un fel de Gabriel Andreescu de astazi. Sau un alt nimeni, Valentin Stan.

Este edificator pentru modul in care guvernul maghiar a dus politica de maghiarizare fortata a scolilor romanesti din Transilvania, ordinul Ministrului de interne, Prenay Joszef catre comitii comitatelor si primarii din Ardeal cu privire la asa zisa demonstratie antistatala cu caracter daco-roman a elevilor gimnaziului din Blaj.

Citez din ordin: ... Dupa cum este stiut, in randurile elevilor gimnaziului din Blaj au avut loc la mijlocul lunii mai a.c. demonstratii, care au fost in mod evident indreptate impotriva statului ungar, respectiv au avut un caracter daco-roman. Au fost luate masuri: cei care au participat direct sau indirect la aceste demonstratii au fost sever pedepsiti... De aceea este necesar sa se ia cele mai severe masuri impotriva tuturor curentelor nationale, pornite de la tineretul studios sau din alte cercuri si sa nu se tolereze nici un fel de demonstratii nationale... sa reprimati in situatiile date, cu acelasi calm si mijloace preconizate chiar si cele mai mici demonstratii proiectate.

LEGILE ELECTORALE. Constituie cadrul opresiv direct al hungarismului, mijlocul politic discriminatoriu prin care se indeparteaza electoratul roman de viata politica a statului, instrumentul activ al maghiarizarii fortate. Legea electorala din 1868 reproduce in prevederile ei intentiile politice maghiaromane de la 1848 care, prin artificii si chitibusuri avocatesti incearca sa pastreze hegemonia maghiara asupra popoarelor din regat dupa desfiintarea doar formala a feudalismului. Modificarea legii electorale din 1868 in anul 1874, mentine aceleasi prevederi discriminatorii pentru Transilvania, censul fiind de aproape 9 ori mai mare decat in Ungaria. Asta insemnand ca in Transilvania romanii aveau drept de vot in proportie de 3,3% in vreme ce ungurii beneficiau de o proportie de 6,5%.

Din MEMORANDUM: ...Pe cat de nedreapta e legea pe atat de artificiala e si arondarea cercurilor electorale. E lucru curat ridicol a vedea cum in unele cercuri electorale alegatorul roman e silit a calatori cale de o zi si mai mult ca sa ajunga la localitatea unde isi poate exercita dreptul. In Transilvania traiesc abia 200 de mii de maghiari risipiti prin o proportiune romana de peste un milion si jumatate. Legiuitorii au purtat de grija insa, ca prin arondarea cercurilor electorale sa asigure acestei infime minoritati maghiare majoritatea voturilor la urna... Abuzurile savarsite cu acapararea alegatorilor sunt atat de notorice, incat ne vedem in fata unei organizari sistematice a coruptiunii electorale, al carei sprijinitor si factor principal se adevereste a fi insusi organismul administrativ al statului ungur. In fata acestei falsificari generale si sistematice a alegerilor este prea natural, daca chiar in dieta ungureasca s-au simtit mai multi insi indemnati a-si ridica glasul pentru apararea dreptului de libertate electorala care, precum se stie, si azi e un "pium desiderium". Atat de departe merge in statul ungar coruptiunea electorala si violentarea constiintelor, abuzul de putere ce se face in alegeri, incat numai cu capul la mana se mai poate avanta cetateanul in luptele electorale si alegerile au ajuns sa aiba infatisarea razboiului civil... poporul roman afla ca ar fi o intreprindere nedemna si nepatriotica de a intra cu ciomagul si cu toporul in lupta pentru validarea celui mai cardinal dintre drepturile sale.

Guvernul hungarist de la Budapesta a urmarit in mod deliberat excluderea de la vot a romanilor prin censul marit impus pe venitul proprietatii de pamant si prin eliminarea tuturor celor care nu stiau citi si scrie in limba maghiara.

Din raportul consulului general al Marii Britanii la Budapesta, conform lui Scotus Viator/ R.V. Seton-Watson in RACIL PROBLEMS IN HUNGARY, London 1908 Appendix X. Citez: ...Legea electorala speciala pentru Transilvania da prilej de plangeri. In semn de protest contra legilor exceptionale de care sufera Transilvania, toti romanii din Ungaria au hotarat sa se tina departe de alegeri... Pe langa aceasta, secuii si ungurii au ramas in posesia vechilor privilegii electorale, care statorniceau pentru ei, pe multi ani de zile, sufragiul universal. Toti nobilii, si acestia sunt numai de nationalitate maghiara, care s-au bucurat in anul 1872 de dreptul electoral, au acest drept pe viata.

Astfel astazi 67,4% din toti alegatorii transilvaneni sunt nobili. ...Romanii sunt exclusi prin tot felul de siretlicuri de la functiile administrative obtinute prin alegeri...

Conform legii electorale, dupa cum se desprinde si din citatele de mai sus, aveau drept de vot nobilii, mosierii, clerul avocatii, functionarii si foarte putini tarani instariti, pana in 1848 fiind iobagi. Numarul deputatilor nu se stabilea proportional cu numarul populatiei. Parlamentul din Budapesta numara in 1910 413 deputati din care: 393 unguri, 13 germani, 2 slovaci si 5 romani.

Votului universal cerut de romani Si prin MEMORANDUM i s-a opus contele Tisza, seful guvernului, care a condus Ungaria 15 ani intre 1875-1890 afirmand ca: ...acesta ar fi fost mai fatal decat orice pericol de criza, intrucat el ar fi nimicit in mod definitiv statul national.

PESTER LLOYD din 24 iulie 1894, ziar ostil romanilor, condus de evrei, citat de Eminescu in acest sens. Citez: ...legislatiunea privitoare la acest drept (n.n. de vot) cel mai important intre toate drepturile cetatenesti – serveste spre bucuria chitibusarilor, caci preciziunea determinatiunilor face cu putinta chiar si un copist advocational de o mediocra capacitate sa contesteze fiecarui om din aceasta tara dreptul de alegator, intocmai cum il face cu putinta sa motiveze acordarea acestui drept oricui.

CONSECINTE. Modul de intocmire a legilor electorle exclude de la vot majoritatea populatiei romanesti, constituindu-se in CRIMA IMPOTRIVA LIBERTATII CETATENESTI. Dispozitiile de aplicare a legilor electorale transmise de ministrii de interne organelor administrative

in subordine si in special Jandarmeriei, au transformat alegerile, dupa cum se consemneaza in MEMORANDUM in razboi civil si in vanatoare de oameni cu consecinte grave pentru electoratul romanesc.

Baronul Banfiy Desider fost presedinte al Consiliului de Ministrii intre anii 1895-1899: ...Politica mea sovina este o nazuinta irezistibila catre un scop determinat si catre atingerea lui cu orice pret. Acest scop este crearea unui stat unguresc unitar si cu o singura limba. ... Sau ...Interesele Ungariei cer ridicarea ei pe extremele cele mai sovine... far sovinism nu se poate realiza nimic.... Acelasi fost prim-ministru Banffy Deszo (Dezider): ...in Transilvania nu exista romani, in Transilvania exista populatie de rasa romana, ceea ce este cu totul diferit.

Cinismul legilor electorale se transforma in practica electorala in crima.Iata cateva exemple mai mult decat graitoare:

20-21 octombrie 1897. Politia din Sibiu aplica pedepse pentru convocarea alegatorilor romani, dupa cum urmeaza: dr. Ioan Ratiu, 10 zile temnita, amenda 110 coroane; dr. O. Russu; dr. Amos Francu; dr. N. Vercerdea; Onoriu Tilea; Zaharia Boiu; dr. I.A. de Preda la cate 3 zile inchisoare si 440 coroane amenda.

13 mai 1903. Sepreus - Arad, alegere de primar. Satenii il vor pe Iosif Matia. Solgabiraul Csakay vrea sa-l impuna pe colaborationistul Florea Bica Parvu. Multimea protesteaz. Csakay ordona jandarmilor sa traga. Cad morti 4 sateni, 10 sunt raniti grav, 30 sunt raniti usor. Ancheta stabileste ca jandarmii se aflau in legitima aparare. Leit motivul tuturor crimelor electorale.

24 aprilie 1904. Masacrul dela Alesd - Bihor. Taranii si socialistii veniti in numar mare la o adunare kosuthista intrerup oratorii unguri sovini. Husarii sarjeaza la sabie... Jandarmii deschid focul. Cad in foc 23 de morti, 30 de grav raniti, din care mor inca 7 insi, raniti usor peste 100 de participanti. Nici unul dintre atacatori nu este ranit.

26 decembrie 1904, a doua zi de Craciun la Bretea - Hunedoara. Ion Iuga este osandit la 10 zile temnita si 100 coroane amenda. Motivul: si-a indemnat consiatenii sa se fereasca de straini si sa nu se vanda la alegeri. Adica a facut agitatie impotriva natiunii maghiare si a statului national maghiar.

16 februarie 1905. Cehul - Silvaniei, Salaj. Alegere de deputat. Cete de batausi unguri organizate de autoritati si inarmate cu pari ataca alegatorii romani care vor sa-si voteze candidatul. Presedintele comisiei de alegeri nu

intervine. Jandarmii fac haz. Sunt schiloditi 30 de votanti romani. Gheorghe Pop de Basesti, presedintele Partidului National Roman, la venerabila varsta de 80 de ani se alege cu capul spart. Presedintele comisiei dispune arestarea tuturor alegatorilor romani pentru producerea de tulburari, expulzandu-i de la vot.

17 aprilie 1906. Birchis, Caras-Severin. Satenii nu vor sa voteze candidatul ungur. Jandarmii deschid focul asupra multimii. Rezultatul: 1 mort, 1 grav ranit.

27 aprilie 1906. Amati, Satmar. Echipele de soc electorale ucid noaptea cu securile pe satenii Gheorghe Conci, Ioan Suta si Iosif Dragos care facusera propaganda pentru candidatul roman. Autoritatea nu intreprinde nici o ancheta.

29 aprilie 1906. Tot Cehul-Silvaniei. Ziua alegerii pentru parlament. Echipele electorale de soc ataca alegatorii romani. Sub ochii jandarmilor ucid in batai cu ciomegele si lanturile pe parohul Demetriu Pop din Motis, pe Iacob Botis din Naprade si inca un alegator.

29 aprilie 1906. Corni-Salaj. Jandarmii deschid foc asupra votantilor care se incoloneaza sa mearga la Somcuta-Mare pentru a-l vota pe dr. Al. Vaida Voievod. Cad morti in drum: Ioan Gont, Niculae Pop a lui Costa. Raniti: Zaharia Pop, Costan Bert, Ioan Costin.

9 mai 1906. Baia Mare. Echipele de soc ataca noaptea romanii pe strazi si in case. Sunt ucisi 6 romani; alti 3 sunt raniti mortal, mai multi sunt raniti usor. Autoritatile aresteaza 27 de unguri, care sunt eliberati in aceeasi zi. Trebuiau sa voteze.

16 mai 1906. Dobra. Alegere de deputat. Romanii disciplinati asezati in siruri lungi. Cand presedintele vede ca dr. Aurel Vlad intruneste majoritatea zdrobitoare a voturilor, da ordin sa se suspende votarea si jandarmii sa imprastie alegatorii romani.

Acestia ataca la baioneta. Este ucis un batran fiind lovit in cap cu patul armelor. Mai multi alegatori sunt raniti. Cand jandarmii vor sa deschida foc, comandantul detasamentului de infanterie venit de la Orastie pentru asigurarea ordinii, revoltat de actiunea criminala a jandarmilor, da ordin infanteristilor sa-i dezarmeze.

14 august 1906. preotul din Hodos, Simeon Blajovan este condamnat la 1 luna temnita si 10 coroane amenda pentru violenta fata de autoritati in decursul alegerilor parlamentare.

9 mai 1907. Tinca - Bihor. Alegeri de deputat. Jandarmii impusca mortal pe G. Marcas si aresteaza mai multi alegatori romani pentru nesupunere in fata autoritatilor.

22 august 1907. Beius. Alegerea patriotului memorandist, preotul Vasile Lucaciu ca delegat in parlament. Jandarmii strapung cu baionetele pe taranul I. Dragoi si-l poarta siroind de sange prin satele din jur ca sa inspaimante alegatorii lui Vasile Lucaciu.

13 octombrie 1907. Tribunalul din Oradea Mare preia cazul alegerii de deputat la Tinca, unde jandarmii l-au impuscat mortal pe G. Marcas. 36 de martori dovedesc nevinovatia acuzatiilor. Tribunalul tine sa-si dovedeasea apartenenta la hungarism, condamnand taranii Moise Cos la 2 ani temnita, Gheorghe Cos la 8 luni si Ioan Bertea la 3 luni temnita. Motivul? Agitatie contra statului maghiar si nesupunere fata de autoritati. Toti martorii au dovedit ca Gheorghe Cos n-a fost in sat in ziua de 9 mai. Lucra la camp. Sentinta a ramas nesehimbata.

11 ianuarie 1908. Camp langa Vascau-Bihor. Petru Mihutiu este judecat la Oradea si condamnat la 7 zile temnita si 20 coroane amenda. Motivul? A indemnat satenii sa nu-l primeasca in casa pe candidatul ungur.

21 mai 1910. Margineni - Fagaras. Padurarul erarial Erdosi si 5 jandarmi ridica o poarta de verdeata in capul satului pe sub care sa-l poarte in triumf pe candidatui ungur Verner Gyula. Sas maghiarizat. Notez ca Margineni era un sat curat romanesc. Taranii curiosi, mai ales femei si copii vor sa vada alaiul candidatului. Jandarmii interzic iesirea din sat. Cum multimea sta in priveala padurarul si jandarmii deschid foc asupra ei. Cad morti feciorii Valer Ilie si Gheorghe Vlad. Multimea fuge in panica. Jandarmii si padurarul Erdosi o urmaresc cu foc. Cad morti feciorasii Gherasim Pandea si Ioan Suvaina de 16 ani. David Lie cade ranit grav, murind dupa putina vreme. Ancheta oficiala stabileste ca jandarmii si padurarul erau in legitima aparare.

27 decembrie 1910. Galati langa Fagaras. Alegere de primar. Dreptul de a intocmi lista candidatilor il are preotul maghiar Bisztray care vrea sa-si impuna protejatul si omul de afaceri. Taranii il vor pe Niculae Cornea. Preotul nu vrea sa-l treaca pe lista.
Taranii il propun pe Ilie Marhau. Bisztray se opune. Taranii il ridica pe umeri pe Ilie Marhau si vor sa-l duca in fata pretorului care, scandalizat de curajul taranilor, da ordin jandarmilor sa imprastie multimea. Se trage foc. Se trece la atac cu baioneta. Cad 3 morti, 2 ucisi de gloante, unul strapuns pe la spate cu baioneta. Mai cad 7 raniti care sunt transportati peste munti si

vindecati la Spitalul Brancovenesc din Bucuresti. Ancheta stabileste a jandarmii au fost in legitima aparare.

Anul 1911 inregistreaza la capitolul CONSECINTE ale legilor electorale procesul preotului Aurel Popovici din Ticvaniul Mic, Caras-Severin pedepsit cu o luna temnita si 200 coroane amenda si pe al taranului Gruia Buna care este pedepsit cu 2 luni de puscarie si 200 coroane amenda pentru motivul ca au dojenit pe cei care-l votasera pe tradatorul Segeszku Jozsef.

Lista asa ziselor delicte "electorale" este departe de a fi completa. In retragerea ei din Transilvania, armata ungureasca a incendiat sau a transportat spre Ungaria arhivele compromitatoare. Din putinele documente ramase in paginile presei romanesti haituita de autoritatile hungariste, se desprinde concluzia bestialitatii criminale prin care statul maghiar a incercat sa-si impuna vointa electoratului romanesc, siluindu-i dreptul de optiune libera, incercand sa-i maghiarizeze votul sau sa-l indeparteze de la urne prin crima, silnicie si violenta.

In anul 1994 am primit de la baimareanul Sabin Muresan doua caiete dictando continand traducerea legilor statului maghiar de dupa 1867 pana in 1919, traducere care confruntata cu o suma de documente de epoca ii atesta caracterul stiintific, autorizandu-ma sa-l citez pe autor in bibliografia acestei carti.

Primul razboi mondial marcheaza agonia imperiului austro- ungar. In timpul acestuia politicienii unguri in loc sa caute caile de intelegere cu popoarele subjugate, inaspresc masurile de maghiarizare fortata si de excludere a acestora de la viata politica.

Pe aceasta linie absurda antiistorica de miopie politica se inscrie proiectul de reforma electorala prezentat la 21 decembrie 1917 de ministrul Vaszonyi. Prin acest proiect 61,7% din electoratul Ungariei erau maghiari si doar 9,8% erau romani desi populatia romaneasca insuma un procent de 61,7% fata de 54,5% cat reprezinta populatia ungureasca.

In 1918 contele Bethlen prezinta un alt proiect de reforma electorala care mentine principiul supremației maghiare, drepturile electorale fiind conditionate de cunoasterea limbii unguresti - vorbit si scris – restrictia cuprinzand si pe militarii decorati pe front.

ALTE POLITICI CRIMINALE DE MAGHIARIZARE FORTATA

MAGHIARIZAREA BISERICILOR.

Legile scolare restrictive aduc o incalcare a autonomiei bisericesti, biseriea fiind principala forta economica si spirituala care a infiintat, subventionat si programat invatamantul in limba romana in scolile confesionale din intreaga Transilvanie, Banat, Crisana si Maramureasl istoric.

Pentru a maghiariza preotimea, una din categoriile sociale de rezistenta nationala eroica, rezistenta impinsa pana la martiriu, guvemul maghiar al anului 1900 incearca sa corupa clerul romanesc prin introducerea unei indemnizatii anuale numita congrua. Se voteaza legea congruei pe timp de 9 ani astfel: preotii cu 6 clase liceale primesc o indemnizaaie anuale de 800 coroane, cei cu bacalaureatul o indemnizatie de 1200 coroane. Rezultatul este invers decat cel scontat de autoritati. Intarita material preotimea are acces la tipariturile romanesti si se intareste in credinta patriotica. In 1909 guvernul revine asupra legii si conditioneaza acordarea congruei de atitudinea patriotica ungureasca. Daca preotul este reclamat ca antimaghiar i se retrage congrua. De aici un sir intreg de santaje, care prinde la destui preoti, proveniti din familii taranesti sarace, la oficierea slujbelor religioase.

Lovitura de gratie data bisericilor romanesti a incercat sa fie infiintarea unor episcopii unguresti ortodoxe si unite sub jurisdictia carora sa fie puse bisericile noastre. Se reia planul mai vechi de a se infiinta o episcopie greco-catolica la Hajdu-Dorog. Insist asupra subiectului fiind el de mare actualitate si implicand atunci, ca si acum, Vaticanul in lupta lui impotriva ortodoxiei.

Guvernele unguresti si-au inceput demersurile in acest sens pe langa Vatican inca de pe la 1870. Papii Pius IX si Leo XIII, nu stiu daca sprijinitori ai romanilor, onesti in orice caz, au respins ideea. Habsburgii sprijina proiectui unguresc. Ungurii organizeaza pelerinaje la Roma. Sfantuie slujbasii. Castiga de partea lor pe secretarul papal, cardinalul Mery del Val.

Episcopii greco-catolici sunt invitati ceremonios la conferintele episcopilor romano-catolici, incercand sa li se impuna hotararile acestor conferinte.

Prin falsificarea recensamantului populatiei din 1910 s-au scos la iveala 300.000 de unguri greco-catolici. De fapt ruteni si romani maghiarizati, sau care vorbesc si ungureste.

Pe aceste date guvemul Tisza inainteaza Vaticanului un memoriu in anul 1911 prin care cere infiintarea unei episcopii greco-catolice ungureasca. Curtea imperiala de la Viena sprijina demersul contelui Tisza. Cardinalul Mery del Val supune memoriul conferintei cardinalilor catolici din Ungaria la 9 noiembrie 1911. La conferinta participa si 4 episcopi romani care refuza sa semneze.

La 9 februarie 1912 se organizeaza o noua conferinta la care mitropolitul unit de la Blaj, Victor Mihali este somat dc ministrul cultelor sa participe. De fapt mitropolitul Mihali si conferinta episcopilor inaintasera la Roma un memoriu prin care se explica manevra guvernului care in fapt urmarea desnationalizarea romanilor, reproducand afirmatiile contelui Zichy, ministrul Cultelor. Citez: ...aceasta este o episcopie inainte de toate ungureasca, ca ungurii o socotesc ca o dioceza cu limba bisericeasca maghiara.

In tratatul strict secret semnat de Huszar Antal despre care a mai fost vorba in aceasta carte se scrie ca Biserica Ortodoxa este cel mai de seama factor al nazuintelor romanesti. Ca se impune desfiintarea autonomiei Bisericii Ortodoxe si abrogarea statutului ei organic ca astfel sa dispara aceasta cangrena polilica care roade trupul natiunii si al tarii. Biserica Greco-Catolica s-a integrat in curentul de politica ultraromaneasca.

29 mai 1912. Alba Iulia. Congres national. Participa peste 25.000 romani care protesteaza impotriva infiintarii episcopiei de la Hajdu-Dorog. Episcopul Demetriu Radu si parintele Vasile Lucaciu iau drumul Romei spre a protesta.

1 iulie 1912 apare bula papala CHRISTIFIDELE GRAECI prin care se infiinteaza episcopia unita de la Hajdu-Dorog in care sunt arondate 100 de comune romanesti, urmand ca cea mai mare parte a serviciului divin, precum si administratia se fac in ungureste. Episcopia este pusa temporar sub ascultarea episcopului rutean maghiarizat Antoniu Papp din Munhaci, vicar fiind Mihail Jaczkovics.

O REACTIE EXEMPLARA. Infiintarea episcopiei greco-catolice unguresti de la Hajdu-Dorog determina doua reactii adverse. Preotimea greco-catolica romaneasca se opune vehement poruncilor vicarului. Se tin mari adunari populare de protest. Se trimit telegrame nuntiului papal de la Viena si Papei la Roma. Administratia hungarista ia masuri drastice.

Intareste posturile de jandarmi din comune si dezlantuie teroarea impotriva romanilor greco-catolici.

aprilie 1913. Vicarul Jaczkovics face o vizita canonica pe teritoriul noii sale dioceze. In alai sunt incadrati doi subprefecti si pana la 50 de jandarmi. Compozitia alaiului episcopal este de la sine graitoare.

9 aprilie. Comuna Resighea-Satmar. Preotul Cornel Alexandru refuza sa-l recunoasca pe vicar drept superior. Nu vrea sa stea de vorba cu Jaczkovics. Satenii il huiduie. I se striga sa iasa afara din sat. Il bat cu tina (noroi) si cu oua clocite.

10 aprilie. Comuna Moftinul Mic. Precaut, vicarul este insotit de reprezentantii autoritatii. Subprefectul Madarassy. Preotul Gheorghe Muresanu oficiaza in biserica. Vicarul insotit de subprefect intra in altar. Vestea strange poporenii care striga ca vicarul sa iasa din biserica si din comuna. Cativa barbati il scot din biserica pe sus.
Este obligat ca impreuna cu subprefectul sa se urce in trasura si sa paraseasea Moftinul, petrecuti cu huiduieli si oua clocite. Reactia apostolic-hungarista este prompta. Jandarmii ascunsi afara din comune navalesc pe ulite si incep catehizarea taranilor cu patul armelor, baioneta si garbaciul. Dupa aceasta arvuna, aceeasi jandarmi fac o noua navala apostolica, de data asta in noaptea de 10 pe 11 aprilie spre orele 2.00. Il aresteaza pe preotul Gheorghe Muresan si inca 15 sateni si-i duc pe jos, sub escorta, in temnita de la Satu-Mare. Pentru punerea lor in libertate guvemul cere o cautiune de 160.000 coroane. Arestatii stau in temnita de la 11 aprilie 1913 pana la 23 aprilie 1914. Mai bine de un an de puscarie pentru impotrivirea la maghiarizarea slujbelor religioase.

11 aprilie. Comuna fruntasa Dob, astazi Doba primeste vizita canonica a vicarului naravit la oua clocite. Fiind postul Pastelui, protopopul Mihai Ciurdariu oficia sfanta slujba. Protopopul era planificat ca de la 1 mai sa-si inceapa cele 3 luni de inchisoare la care fusese condamnat pentru crima de a-si fi indemnat enoriasii, de la amvon, sa-si invete copiii sa se roage in limba romaneasca si sa cumpere calendare romanesti. Vicarul insotit de doi subprefecti si 16 jandarmi poposesc la proprietarul ungur Kerekes Laszlo. Cand alaiul pleaca spre casa parohiala, satenii trag clopotele in dunga. Semn de primejdie. Poporenii se strang in graba. Striga: Nu ne trebuie Hajdu-Dorog...Ajunsi la casa parohiala trimit doi jandarmi sa-l aduca pe epitrop caruia i se porunceste sa se duca la biserica dupa protopop. Biserica este inconjurata de multimea care striga: Nu-l dam pe domnu' parinte... Epitropul nu este lasat sa intre in biserica. Jaczkcovics si subprefectii incearca sa treaca prin multime. Sunt opriti. Se intorc la casa parohiala. 0 delegatie de fruntasi ii declara vicarului ca satenii nu-si vor parasi biserica si limba romaneasca.

Concluzia: Nu ne trebuie Hajdu-Dorog. Dialogul este cu totul exemplar. Jaczkovics le spune fruntasilor ca a fost preot rutean la sat si acum este cel mai mare ungur. Raspunsul taranului fruntas Ioan Ceghi: Dumneatale fiind om invatat, sa-ti fie rusine ca ti-ai lasat limba, domnule! In vremea acestei intalniri memorabile, jandarmii si-au facut meseria. Batai cu patul armelor. Femei izbite cu capul de zidul bisericii, faptul spre a fi mai convingator subliniat verbal, in afara de injuraturi, prin indemnul: Sarutati-va biserica, daca vi-i asa de scumpa! Multimea infuriata ii dezarmeaza pe jandarmi. Vicarul si subprefectii intocmesc un proces-verbal, cerandu-i sotiei protopopului sa-l semneze. Aceasta refuza. Echipa sta in Dob pana pe-nserat fara sa poata da ochii cu protopopul. Cand se retrage este petrecuta cu huiduieli si oua clocite.

In unele sate jandarmii sparg usile bisericilor spre a-i deschide cale, vicarului. Epitropii arunca cheile bisericilor in fantani spre a nu le preda vicarului.

Protopopul Ciurdariu in varsta de 70 ani este intemnitat la Seghedin. Dupa ispasirea primei pedepse este arestat din nou.
Motivul: s-a impotrivit autoritatilor. Multi preoti sunt arestati si condamnati intre 3 si 6 luni de temnita. Motivele: au indemnat enoriasii sa se duca la marea adunare de la Alba-Iulia. Impotrivindu-se infiintarii episcopiei de la Hajdu- Dorog au atatat pe romani impotriva natiunii maghiare.

23 aprilie 1914. Dupa un an de inchisoare preventiva se judeca procesul preotului Gheorghe Muresan si al taranilor din Moftinu Mic. Din 30 de acuzati, intre care figureaza si doua femei, sunt condamnati 15 tarani, preotul primind 1 an si 6 luni de inchisoare. Nu scapa nici sateanul fruntas Uoan Ceghi in varsta de 63 ani care l-a infruntat pe vicar la Dob. Este pedepsit cu 8 luni si 3 saptamani de inchisoare ordinara. Taranii din Moftin primesc intre 3 si 6 luni temnita ordinara.

23 februarie 1915. Suntem in plin razboi mondial. Autoritatile unguresti au trimis in linia intai 300.000 de romani din care vor muri 100.000. Finalul procesului silnic de maghiarizare prin biserica este spectaculos, tragic si exemplar. Ilie Catarau pune o bomba artizanala in palatul noului episcop de Hajdu-Dorog, Miklossy. Rezultatul razbunarii: vicarul Jaczovics cel care catehiza romanii cu baioneta si patul armelor jandarmeresti, impreuna cu doi dintre apostolii lui zelosi sunt ucisi. Episcopul Miklossy si inca 20 de slujbasi sunt raniti. Dupa atentat statul hungarist reia ofensiva apostolica cu si mai mare inversunare.

COLONIZAREA. In 1894 se voteaza legea colonizarii. Zonele compacte romanesti din Transilvania cu o economie pe cale de a se inchega

dupa abolirea iobagiei, au fost penetrate cu colonistii unguri recrutati dintre muncitorii agricoli fara pamant din pusta ungureasca.

Politica de colonizare si industriala, care are ca scop intarirea si expansiunea ungurilor, ne poate ajuta sa patrundem in mijlocul nationalitatilor.

Fondul de colonizari este la inceput de 3 milioane de forinti. In 1910 ajunge la 10 milioane forinti. Cu el se cumpara pamant in Transilvania pe care se colonizeaza muncitorii agricoli din pusta. Adica 7.524 loturi insumand 91.000 ha.

In asezarile noi statul cladeste scoli unguresti si biserici. Cum colonizarile nu dau rezultatele scontate, prietenul premierului Tisza Koloman, ziaristui Beksics Gustav propune ca obiectivul principal al colonizarilor sa fie orasele care, la randul lor, vor maghiariza satele. Statul infiinteaza in orasele transilvanene o puzderie de institutii financiare si industriale, colonizand meseriasi si functionari unguri care au dat la vremea respectiva un puternic accent unguresc acestora.

Comitatul Caras-Severin populat in intregime de romani a facut obiectul strategiei de colonizare a ministrului Daranyi. Aici se ridica sate unguresti pe seama statului. De la case incapatoare, suri, biserici si scoli, totul a fost cladit cu fonduri de la buget.

Dislocarea armatei se face conform aceleiasi strategii de colonizare. In tinuturile romanesti sunt aduse trupe unguresti. Soldatii romani sunt inrolati la honvezi - trupe de infanterie - comenzile se dau in ungureste, ofiterimea este de un sovinism salbatic, pedepsele sunt barbare.

Un aspect complementar si perfid al colonizarilor il constituie politica economica diferentiata, practicata de statul hungarist fata de zonele majoritar romanesti si cele unde erau insule maghiare si secuiesti. Vastele tinuturi romanesti sunt scoase din planificarea investitiilor. Soselele, caile ferate, morile, gatarele, fabricile se construiesc in putinele zone cu populatie ungureasca. Se merge atat de departe cu aceasta forma de sprijin a ungurimii si de persecutare a romanilor incat pana si garile se construiesc sa slujeasca doar asezarilor unguresti. Locuitorii marilor comune romanesti trebuie sa strabata distante mari spre a ajunge la o gara, in vreme ce calea ferata trece prin apropierea acestor comune.

Functionarizarea statului este o alta metoda complementara de maghiarizare. Pe la 1915 Ungaria era slujita de 500.000 de functionari sovini, multi din ei adusi in Transilvania cu misiuni foarte exacte. Din 8

milioane de unguri, statul sustine material 2 milioane, daca luam in consideratie ca cei 500.000 de functionari au familii formate din cel putin 4 membri. Celelalte natiuni insumand 12 milioane sunt doar contribuabile la bugetul din care se intretine armata de functionari si familiile acestora.

Conform legii nationalitalilor ar fi trebuit ca statul sa plateasca 200.000 de slujbasi unguri si 300.000 de slujbasi romani, sarbi, slovaci, ruteni si germani.

MAGHIARIZAREA NUMELOR DE LOCALITATI SI A NUMELOR PATRONIMICE

Pentru a grabi desfiintarea natiunii romane si a sterge de pe harti toponimia romaneasca, in 1897 se promulga Legea numirilor de localitati, prin care se dau nume ungurest tuturor satelor si oraselor cu nume nemaghiare din Ungaria, ca si tuturor statiilor de cale ferata.

In 1898 apare la Budapesta, A 2-a editie revazuta si imbunatatita, Imprimeria din Pesta, Soc. Anonima a lucrarii HOGY MAGHYAROSITKSUC A VEZETEKNEVEKET? adica CUM SA SE MAGHIARIZEZE NUMELE PATRONIMICE? semnata de presedintele Asociatiei centrale pentru maghiarizarea numelor, cu mottoul: Nobletea obliga, dar si numele. Citez din Cap. 1. Numele maghiar, in traducerea lui Sabin Muresan:

Comparabil cu botezul religios prin care omul devine crestin si membru al comunitatii crestine, maghiarizarea numelui patronimic, imbracand caracterul unui botez national, opereaza admiterea definitiva a maghiarului purtator al unui nume strain in societalea maghiara, printre adevaratii copii ai natiunii. Acest botez, expresie a credintei patriotice, este mai important din punct de vedere social si national decat botezul religios. In timp ce acesta din urma nu face decat sa confere un prenume si sa mareasca numarul credinciosilor, botezul national redand maghiarilor numele de familie, face sa creasca increderea reciproca intre noi si contribuie la a ne face egali, jucand astfel un rol etic de prim ordin in unificarea natiunii noastre.

Numele maghiar este, ca sa spunem astfel, credo-ul politic al maghiarului... Maghiarizarea numelui este un juramant de fidelitate, un legamant patriotic... Cutare reprezentant eminent al literaturii noastre, al fiintei noastre, al artei noastre, foarte adesea nu e considerat ca maghiar din moment ce poarta un nume de rezonanta straina si in fiecare caz identic

cultura noastra se gaseste in pierdere sensibila a prestigiului dincolo de granita...

Las comentariul textului pe seama cititorilor.

Ferindu-i pe dornicii de a-si maghiariza numele de ispita de a-si alege nume nobiliare "ilustre" ca Rakoczi, Batthany, Banffy, autorul face recomandari ample: sa se adauge un i la numele locului de bastina Arad - Aradi; sau sa se aleaga un nume din toponimia Ungarei careia sa i se adauge un i: Bekes - Bekesi; sau sa-si puna numele profesiei: Acs (dulgher), Barbely (barbier); sunt recomandate nume pentru intelectuali, vechile genuri de producrie furnizeaza si ele nume din belsug; iar daca cel care-si maghiarizeaza numele tine neaparat sa transmita urmasilor numele neamului pe care l-a renegat, poate sa se cheme Bajor (bavarez); Gorog (grec), Horvat (croat), Tot (slovac) si desigur Olah (roman).

Culoarea parului, regnurile din natura, denumirea zilelor de nastere, sufixele adaugate substantivelor, onomastice din literatura maghiara, ofera camp larg de maghiarizarea numelor.

Procedura este simpla si contine: actul de nastere, certificatul de apartenenta la o comuna, cererea si timbrul de 50 a "krayezari".

LUPTA PENTRU MAGHIARIZAREA CULTURII ROMANESTI

Ziarul EGYETERTES facea urmatoarea constatare in iunie 1904. Citez: ...dupa treizeci de ani de legislatie maghiarizanta, maghiarizarea nationalitatilor este o imposibilitate, o halucinatie, care nu face decat sa alimenteze si sa atate mereu adanca nemultumire a nationalitatilor nemaghiare.

BUDAPESTI HIRLAP (Cotidianul budapestan) din 18 mai 1904, intr-un articol, semnat de prietenul premierului Tisza Kalman sau Koloman, ziaristul sovin Bekists Gustav: ...Stapanirea limbii nu face pe nimeni maghiar... Tocmai agitatorii daco-romani si slovacii cunosc cat se poate de bine limba maghiara. Clasele culte ale slovacilor si valahilor vorbesc, in general, limba noastra. Cu toate acestea ele nu s-au alaturat, din pacate, cauzei national maghiare.

Huszar Antal in tomul de 1000 de pagini asupra romanilor comandat de guvern, A MAGYARORSZAGI ROMANOK, Budapest, 1907: (n.n. ASTRA) ...de la infiintare, in 1861, si pana azi a servit fara intrerupere scopurilor nationaliste romane fiind unul din principalii factori ai agitatiilor romane si cel mai periculos element din punctul de vedere al politicii de stat maghiare. Despre activitatile culturale ale ASTREI: ...in realitate sunt cele mai potrivite ocazii pentru a trezi in poporul roman din diferite regiuni "constiinta nationala".
Definirea sau imposibilitatea definirii culturii romanesti in contextul culturii unguresti ...cultura romana nu poate fi incadrata nici intr-un fel, caci in Ungaria exista numai cultura maghiara.

Iata masurile pe care Huszar Antal si colaboratorii lui le propun guvernului pentru lichidarea culturii romanilor transilvaneni: controlul strict si sever, sistematic al activiaii corurilor, orchestrelor, in perspectiva dizolvarii ASTREI, pana atunci schimbarea denumirii in SOCIETATEA LITERARA SI CULTURALA A ROMANILOR DIN UNGARIA, desfiintarea despartamintelor pe tinuturi ale ASTREI, controlul ei in mod special, desfiintarea bibliotecilor satesti ale ASTREI, epurarea bibliotecilor de carti nationaliste.

Simion Barnutiu catre Valeriu Braniste ...La fiecare vorba ce o scriu tin inaintea ochilor codul penal si imi inchipui ca la spatele meu sta jandarmul! In vremurile de astazi numai asa poate sa scrie un redactor roman.

In Transilvania ca replica la ASTRA se infiinteaza societatea culturala ungureasca EMKE; iar in Banat, DMKE, carora statul le acorda sbventii de milioane de coroane din care se construiesc scoli unguresti in satele romanesti si se acorda prermii mari invatatorilor romani care obtin cele mai bune rezultate la raspandirea limbii maghiare. Emisarii EMKE a DMKA, ca astazi cei udemeristi, au batut satele dand mita parintilor spre a-si incredinta copiii internatelor unguresti.

Lordul Fitzmaurice, in 1890: ...Ungurii urmaresc o politica violenta si oarba fata de nationalitatile supuse coroanei ungare si in special contra romanilor. In Transilvania atitudinea provocatoare a minoritatii maghiare contra romanilor poate declansa de la o zi la alta tulburari.

Mocsary Ludovic, fost presedinte al Partidului Maghiar al Independentei la sfarsitul anului 1907: ...O teama grozava ne impinge sa savarsim actiuni extravagante. Ma refer la tendinta generala de maghiarizare... Zadarnic vrem sa negam toate acestea, caci aceasta dorinta bolnavicioasa traieste in noi. Si constituie unul din elementele esentiale care stau la baza politicii noastre cu privire la nationalitati.

BANCI, ASOCIATII, AGRICULTURA

Unul din vectorii de forta ai maghiarizarii a fost cel economic. Cu cat starea economica a romanilor va fi fost sub pragul generalizat al saraciei, cu atat sansele desnationalizarii lor ar fi fost mai mare. Toate guvernele unguresti care s-au succedat de la 1867 pana la 1919 au imaginat o serie de masuri prin care sa impiedice dezvoltarea economica a romanilor; iar recomandarile lui Huszar Antal demonstreaza ca genocidul prin saracirea planificata a 3,5 milioane de oameni n-a produs nici un fel de proces moral guvernantilor. Huszar Antal si coautorii tratatului amintit isi fixeaza ca prim obiectiv economic bancile si institutiile de credit romanesti care formeaza, citez: ...o casta independenta de functionari (cca. 600) avand zilnic contact cu poporul si care exercita o puternica influenta nationala asupra lui. Acolo se pun la cale toate alegerile de primari, de deputati si chiar de vladici!...

Pentru a opri infiintarea de banci noi se propune ca bancile nou infiintate sa dispuna de un capital social in valoare de 400.000 coroane, suma exorbitanta, iar membrii directiunii sa dispuna fiecare de un capital in valoare de 10.000 coroane. Spre a concura bancile si institutiile de credit romanesti, autorii tratatului propun infiintarea unor banci populare judetene maghiare care sa acorde credite avantajoase romanilor spre a-i scoate de sub influenta propriilor lor institutii de acest gen.

Aceeasi politica de ingradire a romanilor spre a nu evolua economic se aplica strict si in domeniul meseriilor si al meseriasilor. Statistica anului 1910 este explicita: ungurii aveau 172.270 de meseriasi, adica 52,5%; sasii, 52.108 sau 15,9%; iar romanii, 88.808 sau 27,1%. In comert si banci ungurii aveau 33.533 sau 59,8%; sasii 13.285 sau 22,3%; iar romanii 9.525 sau 16,0%.

In timpul Razboiului pentru Independenta din 1877-1878, Comitetul femeilor romane din Sibiu de sub presedintia Iuditei Macelariu, sotia omului politic Macelariu aduna ajutoare in vata, imbracaminte si bani pentru ostasii raniti sau aflati pe front. Un ordin al ministrului de interne cere prefectului de Sibiu sa dizolve comitetul.

Iata raspunsul Iuditei Macelariu adresat prefectului:

Domnule prefect,

Ordinul dvs.de la 30 mai 1877 cu nr. 396, prin care ma invitati a suspenda actiunea comitetului de doamne din Sibiu, constituit in scop umanitar sub presedintia mea, m-a surprins in mod neplacut. Consider ordinul de dizolvare atat de compromitator pentru un stat civilizat, incat cred de o datorie neaparata pentru mine, desi femeie, de a recurge la dl. ministru de interne pentru revocarca lui.

Iudita Macelariu.

Conform celui mai falsificat recensamant unguresc, de altfel si ultimul pentru Transilvania - din 1910 - in cele 23 judete au fost inregistrati 2,909.260 romani si 1.617.231 unguri. Transilvania masura o suprafata de 20.259.304 jugare cadastrale din care proprietatea mare de peste 500 jugare cadastrale era stapanita de unguri in proportie de 85%, 8% e germani si numai 6% de romani, restul de 1% fiind "altii". In schimb mica proprietate era in mana romanilor in proportie de 70%; ungurii posedand 19%; germanii 6%, altii 5%.

Stapanirea micii proprietati este unul din cele mai puternice argumente pentru anterioritatea romanilor in Transilvania. Din cele 20.259.304 jugare cadastrale ale Transilvaniei; 11.950.547 se aflau la 1890 in posesia a 2.556.441 romani care locuiau in 2.971 localitati; 1.146.990 unguri stapaneau doar 2.560.040 jugare cadastrale locuind in 616 localitati; 367.839 secui locuind in 417 localitati stapaneau 2.180.167 jugare cadastrale; 713.730 germani locuind in 350 localitati stapaneau 1.918.182 jugare cadastrale; 263.137 de sarbi stabiliti in 105 localitati stapaneau 1.031.922 jugare cadastrale; 124.622 ruteni din 98 localitati aveau 453.351 jugare

cadastrale; iar 156.095 de alte nationalitati risipiti in 40 de localitati aveau cate 1 jugar cadastral, adica 156.095 jugare cadastrale.

Romanii erau proprietari tabulari doar pe 59% din propriul lor pamant stramosesc.

Autoritatile au facut imposibilul ca asezarile romanesti sa ramana in afara circuitului economic, al retelei de sosele si cai ferate, incercand sa bareze accesul satenilor nostri la credite si aruncand asupra lor povara tuturor impozitelor statului.

Din MEMORANDUM: ...Guvernul dispune prin slujbasii sai, ca folosirea padurilor si pasunilor erariale sa nu i se mai dea nici pe bani poporului roman, ci sa fie vanduta altora. Astfel, mai ales in muntii Transilvaniei, unde poporul de veacuri s-a sustinut din prasirea de vite si negotul cu lemne, Romanii abia se mai pot hrani...

Friedrich Lachman, agent de informatii, raporta in urma documentarii in Transilvania, septembrie 1881: ...Taranul lucreaza numai pentru a plati mereu.

Daca a terminat cu impozitul, vine la rand o instalatie de spital, sau, sub un nume oarecare taxa judecatorului scaunal, dijma bisericii, constructia de sosea, executorii impozitului, etc. pentru a incepe de la capat la prilejul potrivit. La o ancheta severa, care s-ar face cu toata seriozitatea, s-ar constata sute de cazuri in care taranii si-au platit impozitele de 3-4 ori, chitantele nu se dau totdeauna si cand apoi si-a incordat ultimele sale forte pentru a raspunde obligatiei pe care a platit-o poate de 2-3 ori si pentru a-si salva mijloacele de castigare a painii de toate zilele, judele satesc ii absoarbe si restul pentru dobanda unui capital pe care taranul nu l-a primit poate niciodata in mana...

Scriitorul Kosztenszki Geza: *...Sa lasam la o parte minciuna conventionala conform careia noi pretindem ca nu vrem sa ucidem nationalitatile nemaghiare. Da! Noi vrem sa le suprimam si trebuie sa le suprimam!*

REPRESIUNEA JANDARMEREASCA

Premierul Tisza Kalman sau Koloman cere modificarea codului penal (1894) pentru ca statul maghiar sa poata face fata citez: ... agitatiilor celor fara de patrie... ochiul ager si mana care pedepseste si apara statul maghiar trebuie sa intervina cu autoritate. Noi am tratat pana acum aceasta problema prea cavalereste.

Aici este vorba de agitatorii evrei bolsevici, dar si de reprezentantii popoarelor din regatul ungar.

Guvernul Fejervary adopta masuri draconice care ofera hungarismului cele mai crancene mijloace de represiune impotriva romanilor angajati pe calea legica a realizarii natiunii politice.

Se mareste spectaculos numarul jandarmilor. Mai mult, se pune la dispozitia comandamentelor teritoriale de jandarmi o forta armata necesara de la caz la caz. Se interzic adunarile publice. Se simplifica procedura penala, in asa zisele cazuri de instigate la daco-romanism si razvratire, cei considerati vinovati fiind pedepsiti in regim de urgenta. Acest ansamblu de legi si masuri represive deschid calea abuzului jandarmeresc care de cele mai multe ori degenereaza in crima sub pretextul stupid al legitimei aparari. 0 buna parte din abuzul si represiunea jandarmereasca frizeaza ridicolul. Dar si tragicul. Iata exemplele cele mai elocvente consemnate in presa vremii.

8 iunie 1897. Somcuta Mare. Dr. N. Nilvan si Vasile Dragos sunt pedepsiti cu o amenda de 1.300 coroane fiecare. Motivul: au cantat in romaneste imnul imperial Gott erhalte.

15 octombrie 1897. Ciufud, comitatul Alba de Jos. V. Morar, preot este osandit la 18 luni temnita Si 600 coroane amenda; Simion Craciun, invatator, la 1 an temnita si 400 coroane amenda si Ioan Simu student teolog la 6 luni puscarie si 200 coroane amenda. Motivul: au cantat DESTEAPTA-TE ROMANE si DOINA LUI LUCACIU.

16 octombrie 1897. Orsova. Petru Calciunar, avocat, este dus la Biserica Alba, judecat si condamnat la 5 zile inchisoare si 100 coroane amenda. Motivul: agitatie. In aceeasi zi...

16 octombrie 1897 si tot la Biserica Alba, Ioan Neagu din Gladna Romana este osandit la 6 luni inchisoare. Motivul: agitatie.

22 octombrie 1897. Poiana. Preotul E. Besu este osandit la Sibiu la 6 luni inchisoara ordinara si 50 coroane amenda pentru un toast "antipatriotic".

8 noiembrie 1897. Bruznic, Caras-Severin. Preotul M. Rubinovici primeste 6 luni temnita ordinara si 538,30 coroane amenda. Motivul: agitatie.

18 decembrie 1897. Sibiu. Studentul Aurel Ciato este condamnat la 6 luni puscarie ordinara. Motivul: agitatie.

12 februarie 1898. Tarian - Bihor. Preotul Ioan Secheli este dus la Oradea Mare si condamnat la 3 luni puscarie ordinara plus 300 coroane amenda. Motivul: agitate impotriva legilor noi privitoare la biserica.

14 martie 1898. Vurpar. Manoila Sara este condamnata la Alba lulia. 3 luni temnita si 200 coroane amenda. Motivul: agitatie.

16 aprilie 1898. Gheorghe Micu, invatator, condamnat la 2 luni tenmita pentru agitatie.

13 decembrie 1898. Avram Giuagiu si Andrei Rusu sunt judecati la Tg. Mures, pentru agitatie. Pedeapsa: 14 zile temnita si 120 coroane amenda.

14 decembrie 1898. T.L. Albini este adus la Alba Iulia spre a fi cercetat in legatura cu Fondul lui Iancu. Este tinut preventiv la puscarie 13 luni.

22 decembrie 1898. Bucium-Sasa. Sat mare la est de Abrud unde cozile de topor l-au arestuit pe Horea, eliberat marti 8 noiembrie 1784 de Ionut Dandea, capitanul buciumenilor rasculati care lovesc casa lui Macavei Baiesan, capetenia tradatorilor. Dar asta este o alta clipa de istorie. Deci popa Ioan Banut din Bucium este condamnat la o luna temnita pentru agitatie.

30 decembrie 1898. Biucum-Sasa. Motii Grigore Sima, Aurel Danciu, Ioan David, Nicolae Baiesan, probabil un stranepot de-al lui Macavei Baiesan, Virgil Todescu, Simion Bandea si loan Naicu sunt adusi la Alba Iulia si pedepsiti cu 8 zile temnita.
Motivul: au iesit in calea popii Babut care se intorcea acasa dupa pronuntarea sentintei, pentru agitatie.

20 ianuarie 1899. Curtici - Arad. Dimitrie Palcu, 3 luni temnita si 100 coroane amenda. A strigat: Jos Ungurii! ...Petre Dragoi si Ilie Stefanica, 8 zile temnita. Cantasera "Doina lui Lucaciu".

12 iunie 1899. Dragomiresti, Caras-Severin. Ioan Hurca. Preot. 2 luni temnita. Agitatii.

10 februarie 1900. Veac XX. 24 feciori din Saliste iau fiecare cate 12 zile temnita. Delictul: au purtat braie tricolore.

26 septembrie 1900. G. Novacovici si Ioan Scurtu sunt pedepsiti cu cate 10 zile temnita si 10 coroane amenda. Motivul: au pus o coroana de flori pe mormantul lui Iancu. Curtea de apel, generoasa, le ridica pedeapsa la cate 2 luni temnia ordinara.

28 mai 1902. Blaj. Ministrul Wlassics Iuliu deschide ancheta impotriva profesorilor. Motivul. La "maial" in paduricea de la Veza studentii de la facultatea de teologie si elevii liceului au cantat Desteapta-te romane. Trei elevi de clasa VIII-a sunt trimisi in judecata. Motivul: la butoniera au purtat stegulete tricolore.

Iulie 1902. Balint, Caras-Severin. Poporenii iesiti in intampinarea protopopului venit sa sfinteasca biserica. Inaintea trasurii au iesit calaretii purtand cateva steaguri tricolore. Jandarmii deslantuie goana dupa stegulete. Intra in biserica inarmati, acoperti, navalesc in altar prin usa imparateasca, sotocind dupa triolor.

14 mai 1903. Cluj. Dr. Cassiu Maniu. 1 an puscarie si 200 coroane amenda. Motivul: agitatii in contra ideii de stat maghiar.

15 mai 1903. Barcea Mare, Hunedoara. Preotul Iosif Stupineanu. Judecat la Deva. Condamnat la 3 luni temnita si 100 coroane amenda. Motivul: a spus copiilor din sat sa-l salute numai romaneste. Deci agitatie impotriva limbii maghiare.

12 octombrie 1903. Sannicolaul Mare - Torontal. Pedepsiti cu cate 2 zile inchisoare si cate 100 coroane amenda urmatorii: Dr. N. Oprean, preotii T. Oprescu si Ioan Petrovici, invatatorul I. Lipovan. Motivul: au purtat tricolor la chiotoare.

Duminica Pastilor 1904. Lapusnic - Hunedoara. Fierarul Ioan Gavrila se duce la biserica tinand o lumanare cu panglicuta tricolora. Lumanarea confiscata de jandarmi. Notarul si jandarmii ii fac o perchezitie acasa, il bat si-l trimit la judecatorie.

A doua zi de Pasti 1904. Hunedoara. Opt "calusari" din Batiz au aprobare sa joace in orasel "caluserul" si "batuta". Adica: Petre Munteanu, vataf; Nicolae Ardeleanu, Mihai Petroiescu, Ioan Predone, Nicolae Bucsa,

Mihai Frentoniu, Aron Munteanu si Mihai Cirlea. Cu toata aprobarea sunt arestati in strada descinsi de braiele tricolore si dusi la politie. Peste 8 zile sunt pedepsiti cu 6 ore de inchisoare si 2 coroane amenda. Motivul: agitatie.

2 noiembrie 1904. Ilia Muresana - Hunedoara. Solgabiraul (pretorul) Hohn Karoly intalneste intre Branisca si Buteu doi tarani din Tarnava mergand pe langa carul cu roata rupta. Striga sa opreasca dupa ce trecuse de ei. Cei doi nu opresc. Solgabiraul le pune pistolul in piept, ii aresteaza, ii duce la postul de jandarmi si-i amendeaza cu cate 160 de coroane. Motivul: nesupunere in fata autoritatilor.

19 aprilie 1905. Preotii I. Sacarea din Jibou si I. Mota din Orastie primesc cate 14 zile inchisoare si cate 50 coroane amenda cu pierderea drepturilor cetatenesti pe un an. Motivul: agitatie de la amvon.

7 iunie 1906. Vermes, Caras-Severin. Corul bisericesc este invinovatit de agitatie, neavand statutele aprobate de ministerul de interne. Preotul N. Bolboca primeste 5 zile de temnita si 100 coroane amenda, invatatorul Iosif Midau tot 5 zile temnita si 100 coroane amenda, cei 35 de coristi se bucura de 1 zi temnita si cate 10 coroane amenda.

1 iulie 1906. Orastie. Curia (Curtea de casatie) aproba sentinta conform careia bunului roman, preotul Ioan Mota sa i se retraga pentru totdeauna congrua sau ajutorul ce i se cuvenea ca preot si sa nu i se mai dea oriunde ar sluji ca preot.

8 august 1906. Ilia Muresana. Acelasi solgabirau abuziv pedepseste cu cate 1 zi inchisoare si 10 coroane amenda pe Ana Moisescu, Savia Poliac, Neta Poliac, Savia Poliac a lu' Mihai si pe Damaschin Crisan pentru port de tricolor la camasi.

18 august 1906. Hezeris, Caras-Severin. Preotul Traian Caspar. 10 zile temnita si 800 coroane amenda. Motivul: port de tricolor.

17 septembrie 1906. Ilia Muresana. Surorile Maria si Simina Boboc primesc de la solgabirau cate 5 zile de temnita. Motivul: au purtat panglica tricolora in par.

27 octombrie. Ilia Mureasana. Acelasi solgabirau feroce condamna pe fetita Marta Colibasa la 10 zile temnita si 50 coroane amenda. Motivul: panglica tricolora in par.

30 octombrie. Ilia Muresana. Solgabiraul il condamna pe avocatul dr. St. Rozvan la 15 zile temnita si 200 coroane amenda. Motivul: florile care impodobeau poarta erau colorate in cele trei culori.

2 noiembrie. Magherat. Sunt dati in judecata 13 tarani. Motivul: au cantat Desteapta-te romane.

18 Noiembrie.Timisoara. Tabla regeasca (Curtea de apel) aproba sentinta tribunalului din Lugoj referitoare la preotui Traian Caspar. Adica: 10 zile si 40 coroane amenda, pierderea slujbei pe timp de 1 an. Motivul: agitatii.

19 noiembrie. Plescuta - Arad. Invatatorul Z. Neamtu primeste 2 zile inchisoare pentru agitatie.

12 decembrie. Tauti - Arad. V. Tenea este pedepsit de Tribunalul din Oradea cu 8 luni temnita si 500 coroane amenda pentru agitatii.

20 decembrie. Timisoara. Invatatorul Daniil Iliescu primeste 14 zile inchisoare si 20 coroane amenda. Agitatie.

28 decembrie. Arad, pedepsiti pentru agitatii. Din Pancota: G.Rosu cu 14 zile inchisoare si 100 coroane amenda. I. Iercosan, preot, 14 zile inchisoare si 100 coroane amenda. Din Siria: Dr. Iacob Hotaran, avocat, 24 zile inchisoare si 100 coroane amenda.

12 februarie 1907. Arad. Pentru agitatii antipatrotice: Ioan Cure, preot, 3 luni inchisoare; Aurel Cure, 3 luni; T. Cucos, 3 luni; T. Vasile, 3 luni; T. Tutu, 3 luni; M. Iordan, 4 luni; Iosif Crapucean, 4 luni; V. Jigan, 4 luni; G. Flore, 4 luni.

2 martie 1907. Timisoara. Preotul Simion Blajan. Agitatie. 1 luna inchisoare. 5 martie 1907. Caransebes. Proces mare. Protopopul Andrei Ghidiu, 15 zile inchisoare, 200 coroane amenda. Profesor dr. Petru Barbu, 10 zile, 200 coroane; avocat dr. M. Budiceanu, 8 zile si 200 coroane; A. Sarbu, 8 zile si 200 coroane; M. Sabaila 1 zi si 25 coroane. Motivul: au afirmat ca "romanul cu roman sa tina". Au purtat panglica tricolora. Deci au facut agitatie impotriva statului maghiar.

8 martie. Deva. Taranul Petru Laslau, osandit la 2 luni puscarie ordinara pentru agitatie.

18 aprilie. Timisoara. Preotul C. Magheru: 8 luni puscarie ordinara, impreuna cu 4 tarani care primesc numai cate 3 luni. Agitatie.

9 iulie. Brad. Zi de targ. Se bate toba. Se face strigarea: cine poarta tricolorul romanesc va fi pedepsit cu cea mai mare asprime. 0 femeie din Vaca, satul in care s-a nascut si a trait destui ani Giurgiu Marcu retinut de istorie sub numele de Crisan, belli-duce al ostirii taranesti facand parte din triumvirat alaturi de Horea si Closca, deci o femeie din Vaca este arestata si obligata sa plateasca 10 coroane amenda. Purta impletita in par o panglica tricolora.

12 iulie de Sanpetru. Petroman - Timis. Jandarmii sfarteca rochia domnisoarei Sofia Cercel. Avea in cusatura cele trei culori romanesti. Aresteaza si descing de braie fetele Octavia Micu si Viorica Cera. Solgabiraul le pedepseste pe toate trei cu cate 1 zi temnita si 5 coroane amenda.

20 august. Satmar. Protopopul G. Iernea, amenda 100 coroane. A indemnat poporul sa tina la limba lui romaneasca.

1 octombrie. Timisoara. Tabia regeasca pedepseste pe: I. Alionte, P. Hertila, D-tru Dona si D-tru Baba din Caransebes cu cate 15 zile temnita si 20 coroane amenda. La sarbatorirea protopopului A. Ghidiu au cantat Desteapta-te romane.

18 noiembrie. Micalaca - Arad. Sunt pedepsiti cu 15 zile inchisoare si cate 20 coroane amenda patru tarani care au cantat Desteapta-te romane si Hora Unirii. 23 noiembrie. Beius. Eugen Nycki, candidat de avocat. Amenda 25 coroane. Sub banda de la palarie avea o panglica tricolora.

23 decembrie. Barzova - Arad. Preotul Ioan Popovici primeste o amenda de 400 coroane. Motivul: agitatii impotriva statului national maghiar.

15 aprilie 1908. Doroltiu - Satu Mare. Preotul Constantin Lucaciu este pedepsit de solgabiraul din Arad cu 500 coroane amenda. Agitatii antipatriotice.

27 mai 1908. Deva. Doamna Anuta Vlad. Agitatie. Pedeapsa: 1 luna inchisoare si 300 coroane amenda.

Ziua nasterii Sf. Ioan Botezatorul (7 iulie). Harau - Hunedoara. Sergentul major Bajka si jandarmii stalcesc in bataie taranii care la carciuma povesteau despre Avram Iancu. Povestitorul principal, masarul Florescu din Deva este pedepsit la Cluj cu 1 luna puscarie.

5 august 1908. Ineu - Arad. Preotul Ioan Popovici din Buteni este pedepsit de solgabirau cu 5 zile temnita si 100 coroane amenda. La procesiune, hainele copiilor care purtau sfesnicele aveau chiotori din panglica tricolora.

18 decembrie 1908. Orastie. Sunt citati de politie si pedepsiti cu cate 2 zile inchisoare si cate 30 coroane amenda, 30 de cetateni care la costumul national au purtat tricolorul romanesc. 18 decembrie 1908. Orastie.

Deci in aceeasi zi, dr. Aurel Oprea si Ioan Mihali iau si ei cate 2 zile temnita si 30 coroane amenda. Copilasii lor aveau tricolorul la costumele romanesti.

13 februarie 1909. Salagiu. Pentru agitatii antipatriotice sunt pedepsiti cu 200 zile temnita si 1000 coroane amenda 20 de tarani.

14 februarie 1909. Geoagiu. Alti 4 tarani sunt pedepsiti pentru agitatie cu 20 zile temnita si 800 coroane amenda

16 august 1909. Dob - Satu Mare, Culmea ridicolului. Protopopul Mihail Ciurdariu tinut in colimator de autoritati, este pedepsit cu 1 zi temnita si 4 coroane amenda. Motivul: cainele nefiind legat l-a latrat pe ungurul Keresztes Laszlo care trecea pe ulita. Martorii dovedesc ca patrupedul n-a iesit din curte. Protopopul face apel. Judecatoria cercuala ii ridica pedeapsa la 5 zile temnita si 50 coroane amenda. Cu recomandarea sa-si dreseze dulaul spre a nu mai indrazni sa latre dupa unguri.

iunie 1909. Apateu - Arad. Stan Tudor Dobos. Sustine ca romanii sunt in Ardeal de la Traian, cu 800 de ani inaintea ungurilor. Are 7 copii si primeste 3 luni si 10 zile temnita.

iunie 1909. Bania, Caras-Severin. Preotul Dimitrie Bogoevici. 6 zile temnita si 60 coroane amenda. Agitatie.

3 iulie 1909. Bucium - Poeni, Alba de Jos. Solgabiraul din Rosia (tinutul este cel al rascoalei horenilor si al bataliilor purtate de motii lui Avram Iancu) il pedepseate pe Ioan Iancu cu 200 coroane amenda. Din procesul-verbal: pe fruntea calului de la trasura atarna o panglica rosie, sub ureche era o placa de nichel, care desi privita de aproape e de culoarea nichelului intinat, de departe insa pare galbena, iar sub aceasta placa era prinsa o panglica vanata... Fara comentarii.

9 iunie 1909. Orastie. Zi de targ. Jandarmii vaneaza tricolorul. Smulg cingatorile, baierele de la straite, bat si aresteaza multime de romani. Politia pedepseste taranii pentru agitatie impotriva statului national maghiar.

14 iulie 1909. Lupsa, Turda - Aries. Nunta. Jandarmii navalesc sa vaneze tricolorul. Sfarteca hainele nuntasilor. Steagul cu naframe de matase legate de prajina cu panglica tricolora. Bat si aresteaza.

20 iulie 1909. Blaj. Jandarmii descing de braie tricolore 20 de feciori si fete carora le intocmesc proces-verbal de contraventie si agitatie.

2 august 1909. Sfantul Ilie. Olpret, Solnoc - Dobaca. Feciorii Gheorghe Radovan, Augustin Petris, Florea Ciubaneanu, Ionut Pop sunt arestati. Poarta braie sau panglici tricolore. Pe Toader Sabadas il bat pana la sange. A refuzat sa vorbeasca ungureste.

9 august 1909. Orastie. Din nou doamna Anuta Vlad este pedepsita cu 2 zile temnita si 40 coroane amenda. A purtat brau tricolor.

23 august 1909. Campeni. Zi de targ. Jandarmii vaneaza tricolorul. Aresteaza. Bat. Sfasie hainele. 0 femeie este despuiata in mijlocul targului. Jandarmii i-au sfaiat iia cusuta cu rosu, galben si albastru. Targul se sparge. Sunt multi raniti cu baioneta.

28 august 1909. Ocna Sibiului. Anuta Soreanu venita de la Caracal la bai. Arestata. Motivul: copiii purtau tricolor la hainute.

15 septembrie 1909. Igris, Timis - Torontal. Ioan Gallu: 1 zi temnita si 10 coroane amenda. A purtat brau tricolor.

16 octombrie 1909. Ghioroc - Arad. Preotul Romul Vatican, nationalist roman. Sergentul de jandarmi il pandeste pe drum. Il bate crancen cu patul pustii. Motivul: nu l-a salutat.

31 ianuarie 1911. Nasaud. Nunta. Navala jandarmereasca. Steagul voinicilor era alcatuit din naframe rosii, galbene Si albastre. Este sfasiat. Se smulg panglicile tricolore de la haine. Se face proces-verbal de contraventie.

10 februarie 1911. Doroltin - Satu Mare. Acelasi preot Constantin Lucaciu primeste 3 zile de temnita si 60 coroane amenda. Motivul: in cuvantarea avuta la Sechesti a agitat impotriva ideii de stat national maghiar, indemnand poporul sa tina la limba stramoseasca.

2 martie 1911. Sancel, Tarnava Mica. Preotul si 32 de tarani sunt amendati cu 1320 coroane. Au cantat Desteapa-te romane.

14 martie 1911. Diciosanmartin. Protopopul Iosif Lita. 8 zile puscarie si 40 coroane amenda. Motivul: la o adunare populara a zis: "Blestemat sa fie acel roman care nu va tine cu neamul sau, ci va tine cu strainii".

12 mai 1911. Hodoc, Mures - Turda. Patru femei sunt pedepsite cu cate 4 zile temnita si cate 10 coroane amenda. Port ilegal de braie tricolore.

15 mai 1911. Ocna Sibiului. Copilita Paraschiva I. Baltes venind de la camp cu maica-sa este arestata de jandarmi care-i descing braul tricolor. Data pe mana politiei este pedepsita cu 1 zi inchisoare si 5 coroane amenda.

14-16 mai 1911. Campenii lui Horea si ai Iancului. Salbaticii jandarmeresti. Fete si femei batute. Haine sfasiate. Perchezitii salbatice prin case. Motivul: tricolorul. Scandal. Fierbere. Spre potolirea spiritelor oficialitatile anunta gazeta TRIBUNA ca se va declansa o ancheta iar vinovatii vor fi pedepsiti. N-a fost pedepsit nici un jandarm.

Documentele publicate nu mai pastreaza datele proceselor. Lugoj, este arestat de Ispas, Achim Ciocu. Port ilegal de brau tricolor. Savaghisla, Turda Aries. Targ.

Jandarmii bat si descing pe cei care poarta braie tricolore. Marcovat, Timis. Jandarmii aresteaza si descing pe taranul Toader Ureche. Manarade, Alba de Jos. Preoteasa Handoca este pedepsita cu 3 zile de inchisoare si 40 coroane amenda.

Motivul: i-a oferit lui luliu Maniu un buchet de flori legat cu panglica tricolora. Tisa, Arad. Ceremonia primirii episcopului ortodox I. Pap din Arad. Jandarmii navalesc si descing pe braiele tricolore taranii indiruiti sa-l primeasea. Brasov. Dr. Nicolae Serban primeste 3 luni de temnita si 2000 coroane amenda pentru agitatie. Apoi tot dr. Nicolae Serban alte 2 luni si 200 coroane amenda; dr. T. Popescu, preotii Al. Serban, Moise Brumboiu, G. Vasu si I. Zilicea cate 1 luna temnita si cate 100 coroane amenda. Motivul: au cantat Desteapta-te romane.

10 ianuarie 1912. Brasov. Dr. Nicolae Serban are 13 procese de agitatie. Se face o medie a condamnarilor. Adica 4 luni temnita si 1600 coroane amenda.

26 ianuarie 1912. Oradea Mare. Sunt eliminati 16 studenti romani din seminarul superior de teologie catolica. Motivul: au vorbit romaneste.

20 august 1912. Odarau, Satu Mare. Solgabiraul imprastie cu jandarmii o mare adunare poporana. Motivul: oratorii vorbeau romaneste si el nu intelegea limba.

noiembrie 1912. Dob, Satu Mare. Vechiul client al jandarmeriei, protopopul Mihai Ciurdariu care a implinit 70 de ani, primeste alte 3 luni de temnita. Motivul: De la amvon si-a indemnat credinciosii sa cumpere si sa citeasca carti romanesti.

noiembrie 1912. Cinei - Uioara. Cate 15 zile de inchisoare pentru taranii: Isidor Ilea, Ioan Man, Martin Popa, I. Gherman, Andronic Popa. Motivul: au cantat: Sus, romane, sus. Am trecut peste multe abuzuri jandarmeresti consemnate in presa romaneasca din Transilvania, Cridana si Banatul acelor ani. Ma opresc la cateva acte opresive care vizau asasinarca culturii romanesti.

27 noiembrie 1902. Cluj. Carturarul Teodor V. Pacatian este osandit la 8 luni temnita si 1987 coroane amenda pentru colectia sa de documente CARTEA DE AUR. Autor si documente care stau la baza documentarii acestui volum.

12 martie 1905. Oradea Mare. Studentii B. Ciavici, D. Truta, Alexandra Stoinescu, Augustin Bardosi, Iustin Nemet primesc cate 100 coroane amenda. Motivul: au demonstrat impotriva piesei antiromanesti ELNEMUCT HARANGOK (Clopote amutite).

Septembrie - decembrie 1906. Sunt invinovatite de agitatie si tradare de patrie corurile si societatile care au luat parte la serbarile si expozitia de la Bucuresti.

12 decembrie 1906. Profesorii de la Beius care au fost la expozitia de la Bucuresti sunt prigoniti crancen.

11 februarie 1907. Ministrul de interne nu aproba statutele REUNIUNII ROMANE DE CANTARI din Beius. Motivul: Reuniunea a vizitat expozitia de la Bucuresti in vara 1906.

2 iunie 1907. Beius. 24 de artisti amatori joaca o piesa de teatru. Sunt amendati cu cate 20 coroane. Motivul: agitatie.

4 august 1911. Sangeorgiul Romanesc. Zaharia Barsan, sotia lui si domnisoara Brasoveanu dau o reprezentatie teatrala. Declama si versuri din CARMEN SAECULARE. Autori St. O. Iosif si D. Anghel. Solgabiraul amendeaza trupa cu cate 60 de coroane apoi o expulzeaza cu toate ca Zaharia Barsan era inca cetatean maghiar.

Hungarismul a exercitat o teroare crancena asupra corpului didactic romanesc care este tinta represiunilor jandarmeresti si politienesti. Pe langa

dascalii pedepsiti cu temnita si amenzi din lunga lista de mai sus, motivul fiind stereotip: agitatie, iata si cateva cazuri care materializeaza continutul criminal al masurilor represive luate impotriva romanilor care slujesc scoala.

23 aprilie 1907. Berechiu - Arad. Primarul Petre Pusta protesteaza in mod repetat impotriva presiunilor si mizeriilor facute dc solgabiraul Markovits scolii romanesti din comuna. Rezultatul: jandarmii il strapung cu baioneta. Comunicatul oficial: primarul i-a atacat pe cei 4 jandarmi care s-au aparat.

12 iunie 1907. Orastie. Iarasi doamna Anuta Vlad, sotia dr. Aurel Vlad este pedepsita cu 1 luna inchisoare si 200 coroane amenda. Motivul: la examenul de sfarsit de an a indemnat copiii sa vorbeasca si sa citeasca romaneste.

1 iulie 1907. Faget. Maialul copiilor. Jandarmii prind si bat salbatic doi copii care purtau tricolor la palarie.

24 martie 1908. Ministrul Appony ordona o ancheta disciplinara dura impotriva corpului didactic romanesc din Caransebes invinuit de agitatii antipatriotice.

20 iunie 1908. Oradea Mare. Autoritatile dezlantuie ancheta disciplinara impotriva a 54 invatatori romani din comitatul Bihor. Motivul: propovaduirea spiritului nepatriotic in scoala.

27 iunie 1908. Seghesti - Beius. Invatatorul Cornel Popovici primeste osanda de 6 luni temnita si 200 coroane amenda. Motivul: purtare antipatriotica.

decembrie 1908. Invatatorul N.A. Tulea, 6 luni si 15 zile temnita pentru agitatie.

20 septembrie 1909. Doroltiu, Satu Mare. Acelasi preot patriot Constantin Lucaciu este amendat cu 200 coroane. Protestand impotriva infiintarii unei scoli unguresti de stat in localitate, a insultat autoritatea.

CATEVA CONCLUZII SPRIJINITE PE DOCUMENTE

Politica de maghiarizare fortata a romanilor si a altor popoare incluse prin accidentele istorice in regatul unguresc a starnit in Europa timpului o reactie negativa. Mari personalitati, mai ales din domeniul culturii, dar si politice, au luat atitudine in presa europeana impotriva maghiarizarii. Aurel C. Popovici, marele nostru politolog din secolul trecut, dedica problemelor de fond ale statului federal si ale unor posibile state unite ale Europei lucrarea monumentala DIE VEREINIGTEN STAATEN VON GROSS-OSTERREICH tiparita la Leipzig in 1906. Nu toate ideile lui Aurel C. Popovici in legatura cu o Romanie apartinand unei federatii avand ca stat pilot Austria Mare sunt acceptabile macar ca teorie. Istoria le-a infirmat fara drept de apel. Opera politologului nostru este fundamentala prin analiza pluridisciplinara facuta monarhiei austro-ungare in general, analiza cuprinsa in PARTEA I-a: SITUATIA PE ANUL 1867, in care aprofundeaza teoriile, structurile, obiectivele, metodele si esecurile istorice ale maghiarizarii fortate. Am staruit asupra acestei opere din pricina ca se bazeaza pe o documentare ampla insumand opinii ale specialistilor si politicienilor europeni fata de hungarism.

Daca maghiarizarea fortata a trezit mai mult o reactie de opinie in Europa, nu fara foloase pentru cauza nationala a romanilor, reactia romaneasca s-a convertit in lupta politica, economica, culturala si spirituala, mobilizand masele care s-au solidarizat cu idealul national. Nesfarsitul lant de procese de "agitatie" si "nesupunere", de presa si opinie, religioase si scolare, se constituie in spasmul visceral al despotismului in imposibilitate de a stapani fenomenul social de el declansat care atinge limitele bestialitatii prin crimele impotriva umanitatii, ca ultim si degradant argument al hungarismului.

Bertrand Auerbach, austriac, profesor la universitatea din Nancy-Franta: ...Pentru martorul dezinteresat, se pare ca maghiarii comit un anacronism atunci cand incearca sa fondeze o natiune una si traitoare pe cadavrele diverselor nationalitati, pe care trebuie sa le ucida si care nu doresc decat sa traiasca.

J. Novicow: ...in numele carei superioritati intelectuale ungurii pretind sa-i maghiarizeze pe sarbi sau pe romani?...

Houston Stewart Chamberlain: ...Ratiunea de stat poate sa spuna orice vrea, insa comunitatea poporului de limba nationala de credinta, de obiceiuri si de trecut nu poate fi inlocuita prin nici un ideal abstract.

Circulara confidentiala adresata de inspectorul scolar din comitatul Bihor, Sipos Orban, invatatorilor nemaghiari din subordine

INSPECTORATUL SCOLAR AL COMITATULUI BIHOR

Stimate Domnule Profesor!

Va aduc la cunostinta ca prin promisiunea Inaltului Ministru Regal Maghiar al Cultelor, colegul d-voatra Radovich Nikolaus, profesor la scoala de Stat din Kozepes, si-a schimbat numele de familie in cel de Keti; apoi Bruckenthal Augustus, profesor la Scoala de Stat din Haimagi si-a schimbat numele in cel de Bihari si, in sfarsit, Modora Johann, profesor la scoala de Stat din Olosig si-a schimbat numele in Timodi. Va rog deci, ca in corespondata d-voastra cu susnumitii, sa intrebuintati de acum inainte numele lor maghiarizate. Cu aceasta ocazie, imi exprim speranta si astept ca aceste pilde patriotice, care nu ating nici credinta religioasa, nici interesele limbii materne si nu sunt decat o dovada a sentimentului patriotic care se ridica deasupra tuturor considerentelor, vor fi urmate imediat de catre profesorii care nu poarta inca nume maghiare; caci, spre marele meu regret, in caz contrariu va trebui sa ma conving cum ca profesorii respectivi n-au vointa necesara si nici curajul trebuincios pentru a da o dovada neindoielnica devotamentului lor catre patria maghiara; ori vor dovedi ca ei subordoneaza acest scop inalt unor alte considerente marunte. Invitandu-va si pe d-voastra sa sprijiniti aceasta miscare patriotica,

Va salut,

Oradea Mare, 25 ianuarie 1898
Sipos Orban,
Inspector Scolar Regal.

O alta circulara la fel de explicita.

MINISTERUL REGAL MAGHIAR DE INTERNE

Circulara catre toate municipiile,

Va trimit alaturat cateva exemplare din brosura: "Cum sa ne maghiarizam numele noastre", scrisa de Tekes Sandor, presedintele asociatiei centrale pentru maghiarizarea numelor, pentru a fi raspandite printre membrii municipiului, va invit ca sa indemnati pe functionari sa

contribuie la promovarea acestei miscari utile a maghiarizarii numelor, in cercurile cele mai largi.

Budapesta, 5 februarie 1898

Pentru Ministru Latkoczy Jozsef,
Secretar de Stat.

Moldovan Gergely, roman renegat si profesor universitar numit de guvern, de care a mai fost vorba in aceasta carte, aflat fatis in solda hungarismului: ...Oare a vazut cineva pe teritoriul Statului maghiar, dupa un regim maghiar de 41 de ani, macar un singur roman desnationalizat?

In HUNGARISMUL, ASTAZI afirm lipsa de imaginatie si de originalitate a politicii maghiare fata de romani si Romania. Obositorul ei schematism si sablonism incepand cu organizatiile subversiv teroriste si neterminand cu minciuna istorica, falsificarea de documente, diversiunea si intreaga gama a mijloacelor razboiului psihologic. Nici macar politicile de maghiarizare fortata nu sunt originale.

Originale sunt doar metodele de bestialitate hunica care au pus in practica acele politici sterpelite de la idolii si protectorii istorici ai hungarismului: germanismul.

De fapt Ungaria anilor 1867-1918 maimutareste slugarnic si lamentabil politica Prusiei fata de polonezi. Iata cateva spicuiri din documentul german, document programatic plagiat de politica hungarista, avandul ca autor pe Hans Delbruck, intitulat DIE POLENFRAGE. Citez: ...Ideile dupa care germarii, care poseda un desvoltat sentiment national, se orienteaza astazi in chestiunea poloneza, s-ar putea formula cam in felul urmator: polonezii sunt cetateni pe care nu ne putem bizui niciodata. Ei ravnesc sa refaca un mare imperiu polon si trebuie s-o faca daca vor sa ramana credinciosi nationalitatii lor. Ei sunt prusieni cu termen.

Noi trebuie sa cautam sa micsoram pericolul care reiese pentru Germania din acest fapt, combatand polonismul in orice chip. Limba germana si germanismul trebuie sa fie promovate in provinciile polone prin scoli germane, prin limba oficiala germana, precum si prin functionari germani... Recrutii polonezi trebuie sa fie insumati in regimente germane... Toate aspiratiile poloneze trebuie sa fie aspru reprimate de guvern... O colonizare sistematica trebuie sa duca colonistii germani si anume tarani, in tinuturile poloneze.

Rezultatele germanizarii fortate in Posen si Prusia Occidentala, ca si ale maghiarizaii fortate in Banat, Crisana si Transilvania sunt invers proportionale cu investitiile si eforturile stapanitorilor vremelnici.

Profesorul german Brockh analizand raportul dintre germani si polonezi in provinciile mai sus amintite intre anii 1881 1890, publica in PREUSSISCHE JAHRBUCHER - septembrie 1899 rezultatul studiilor sale: in districtul Bromberg polonezii au crescut cu 4,5% fata de germani, iar in districtul Posen, cu 7%.

Balogh Pal, unul dintre cei mai mari etnografi unguri, in legatura cu rezultatele maghiarizarii fortate: ...Maghiarii au castigat 261 comune si au pierdut 456, prin urmare au inregistrat o pierdere de 195 comune. Cele mai multe le-au cucerit de la slovaci, cele mai multe le-au pierdut printre svabii din Baranya si romanii din Transilvania... Cu un castig incheie bilantul in primul rand romanii. dupa ei slovacii, apoi germanii.

Coloniile unguresti masive din Banat, create cu cheltuieli zdrobitoare pentru stat au sucombat lamentabil. Parte din colonisti s-au romanizat, parte s-au imprastiat, intorcandu-se la locurile de bastina. Gazeta EGYETERTES a kossuthistilor din iunie 1904: ...Cei mai multi dintre colonistii maghiari n-au restituit statului de 7-12 ani nici un ban, nici din capital si nici macar din dobanda. Cei mai multi dintre colonistii care au fost adusi in mijlocul nationalitatilor, parasesc coloniile, caci nu pot rezista.

Gustav Beksits in BUDAPESTI HIRLAP din 12 mai 1904: ...Este un pericol, si inca unul ingrijorator, faptul ca romanimea se intinde si castiga teren nu numai in comitatele Bistrila-Nasaud, Fagaras, Turda-Aries, ci ei dau un asalt incununat cu succes si comitatului Trei Scaune, una din cele mai puternice fortarete maghiaro-secuiesti...

Sentinta definitiva in procesul hungarismului de maghiarizare fortata l-a dat istoria.

PROCESUL "MEMORANDUM"

Ca din stravechimi viata economica, sociala, spirituala a tuturor romanilor din vatra genezei lor a fost unitara si interdependenta in toate tarile romanesti, indiferent de regimul politic. Am subliniat faptul ca Unirea Principatelor, apoi dobandirea independentei de stat a Romaniei prin razboiul din 1877-1878 a avut un ecou pozitiv in provinciile romanesti de peste Carpati dinamizand constiinta politica, consolidand ideea de unitate nationala motivand profund gestica eliberatoare.

Procesele amintite mai sus demonstreaza cu prisosinta cresterea constiintei nationale in Banat, Crisana, Transilvania si Maramuresul istoric. Un alt eveniment istoric care electrizeaza romanimea din provinciile administrativ incluse regatului ungurcs este campania din 1913 si rolul de arbitru balcanic al micului regat romanesc. Cu toate oprelistile jandarmeresti, ale cenzurii si administratiei, fluxul ancestral care strabate Carpatii in dublu sens capata la sfarsitul secolului 19 si la inceputul secolului 20, o intensitate deosebita. TRIBUNA din Sibiu in redactia careia lucreaza Cosbuc si Slavici devine o gazeta nationala. Acolo se relanseaza lozinca soarele nostru la Bucuresti rasare.

In 1891 studentii universitatilor Bucuresti si Iasi, ca si studentimea romana care studia in strainatate alcatuiesc un MEMORIU prin care protesteaza impotriva silniciilor hungarismului, tiparindu-l in franceza si germana.

Studentii unguri raspund printr-un alt MEMORIU.

In replica tinerii Transilvaneni in frunte cu Aurel C. Popovici tiparesc la 1892 in romana, italiana, franceza si germana o admirabila REPLICA A JUNIMEI ACADEMICE ROMANE DIN TRANSILVANIA sI UNGARIA. O analiza amanuntita a tragediei romanilor din imperiul austro-ungar. De aici se naste tot in 1892 celebrul document analitic adresat imparatului sub numele de MEMORANDUM. Documentul a fost semnat de comitetui care l-a alcatuit: dr. Ioan Ratiu - presedinte, Gheorghe Pop de Basesti si Eugen Brote - vicepresedinti, dr. Vasile Lucaciu - secretar general, Septimiu Albini - secretar.

O deputatie din 120 personalitati, intelectuali si tarani duc documentul la Viena. Imparatul refuza sa primeasca deputatia. Documentul ramane la Ioan Ratiu care-l depune la cancelaria imperiala.

Frantz Iosif nu deschide plicul. Il trimite primului ministru ungur la Budapesta, contele Szapary. Care nedeschizand plicul il inapoiaza lui Ioan Ratiu.

Romanii tin o Conferinta nationala in 1893 si publica MEMORANDUM-ul in TRIBUNA.

De aici prigoana jandarmereasca si judecatoreasca deslantuita de guvenul unguresc.

31 august 1893. Curtea cu juratii din Cluj condamna pentru REPLICA din 1892 pe Aurel C. Popovici la 4 ani temnita si 1000 coroane amenda; iar pe contabilul tipografiei, Nicolae Roman, la 1 an temnita si 600 coroane amenda. Procuror, un Jeszenszky ultra sovin despre care a mai fost vorba in aceasta carte. Acelasi Jeszenszky acuza Comitetui National Roman, raspunzator de MEMORANDUM, de inalta tadare si agitatie pentru dezmembrarea statului unguresc.

Rolul habsburgului este odios, conform traditiei care incepe cu asasinarea lui Mihai Viteazul si continua cu a corifeilor Horea, Closca si Crisan, cu asasinarea morala a lui Avram Iancu. La 10 septembrie 1893, aflat la Sebes, habsburgul le spune mitropolitului Ioan Metianu si episcopului Mihail Pavel, citez: ...n-are cuvinte prin care sa osandeasca indeajuns acele primejdioase atâtari care in unele tinuturi tintesc sa ademeneasca poporul pe cai gresite. Miopia politica a habsburgilor este una din cauzele prabusirii imperiului bicefal.

7 mai 1894. Cluj. Incep dezbaterile in procesul memorandistilor. Orasul este invadat de mase romanesti venite din Banat, Hateg, Maramures. Vin ziaristi din Franta, Italia, de peste munti. Se alcatuieste un birou de presa. Opinia publica europeana este in alerta. Procesul este tipic pentru dictatul absolutismului.

Ministrul Teleszky interzice transmiterea telegramelor de press. Ziaristii sunt obligati sa trimita curieri in fiecare zi la Predeal sau Viena cu telegramele respective. Inculpati: 22 de fruntasi romani. Cu o zi inainte de inceperea procesului, acestia ii telegrafiaza habsburgului.

23 mai 1894. Procurorul Jeszenszky isi tine rechizitoriul. Fruntasii Partidului National Roman sunt acuzati de: incalcarea legilor, atatari la rascoala, tradare de patrie. Sfarseste rechizitoriul asa: ...interesele inalte ale statului national maghiar cer ca fapte cu scopuri atat de primejdioase sa-si afle rasplata vrednica.

Declaratia lui Ioan Ratiu, dupa rechizitoriu: este sub demnitatea acuzatilor sa se apere in fata unor invinovatiri absurde.

De fapt doctorul in drept Ioan Ratiu face un rechizitoriu aspru al hungarismului. Momentul este unul din cele cruciale ale istoriei transilvane: ...Ceea ce discutam aici, domnilor, este insasi existenta poporului roman. Existenta unui popor nu se discuta, se afirma. Si concluzia care exprima esenta hungarismului: ...Prin spiritul de intoleranta de rasa, fara seaman in Europa, osandindu-ne, veti izbuti numai sa dovediti lumii ca maghiarii sunt o nota discordanta in concertul civilizatiunii.

27 mai 1894. Se pronunta sentinta. Cel mai primejdios, preotul dr.Vasile Lucaciu, 5 ani temnita; Dr. Ioan Ratiu, 2 ani; Gheorghe Pop de Basesti, 1 an; Demetriu Cornea 3 ani; dr. Daniil P. Barcianu, 2 ani si 6 luni; Nicolae Cristea, viitorul mitropolit si patriarh, S luni; Iuliu Coroianu, 2 ani si 8 luni; Patriciu Barbu, 2 luni; dr. Teodor Mihali, 2 ani si 6 luni; Aurel Suciu, 1 an si 6 luni; Mihail Veliciu, 2 ani; Rubin Patina, 2 ani si 6 luni; Gherasim Domide, 2 ani si 6 luni; Dionisie Roman, 8 luni; Septimiu Albini, 2 ani si 6 luni. In total 31 de ani di 2 luni, plus cheltuieli apasatoare de judecata.

La 16 iunie 1894, ministrul de interne Hieronimy interzice activitatea Partidului National Roman.

Ratiu, Coroianu si Luaciu sunt intemnitatii in dura inchisoare de la Seghedin. Ceilalti la Vat. Alti memorandisti si cativa ziaristi iau calea temnitelor. Se inaspreste teroarea jandarmereasca. Foarte multi patrioti iau calea exilului. Cei mai multi trec muntii in Romania.

Autoritatile fanatizeaza masele unguresti care navalesc asupra caselor celor intemnitati, pradandu-le avutul si daramand o parte din ele.

CONSECINTE SI CONCLUZII. Reactia romaneasca si europeana la procesul monstruos intentat de hungarism memorandistilor este una de fond, care pune premizele condamnarii lui ca patologie exacerbata pana in zonele aberantului.

In Romania s-a infiintat LIGA CULTURALA cu scopul de a sustine miscarea nationala din Transilvania. Iau nastere diferite societati patriotice avand acelasi scop.

27 noiembrie 1893. Ungurii devasteaza casa lui Ioan Ratiu din Turda. In senatul Romaniei, Dimitrie A. Sturdza pronunta un discurs fara echivoc in legatura cu evenimentele din Transilvania...

Nu trebuie sa ne temem sa vorbim de chestiunea romanilor din Ungaria; nu trebuie sa ne temem pentru ca daca ne-am teme si am tacea in parlamentul roman, ce ar mai insemna Romania?

N-ar mai insemna nimic, ar fi o tara aservita; am fi schimbat relatiunile de vasalitate cu Turcia in relatiuni de vasalitate cu Ungaria... Avem interese permanente, cum o spune domnul Tocilescu; acele interese permanente sunt insa mai mari decat interesele financiare; acelea sunt interesele neamului romanesc. Aceste interese trebuie sa fie aparate, caci ori ele vor fiaparate si vom trai, ori nuvor fi aparate si vom pieri... nu poate exista acest Regat fara sa existe si ceilalti romani. Cand romanii care traiesc in afara de Regat vor fi desfiintati Si zdrobiti, va suna si ceasul nostru foarte curand...

25 septembrie 1894. In parlament, acelasi exemlpar Dimitrie A Sturdza, ca raspuns la condamnarea memorandistilor: ...Cand insa vom vedea a treia parte din neamul nostru ingenunchiat si desfiintat, atunci va intra in noi indoiala si indoiala si slabeste si slabiciunea e sfarsitul... pericolul de maghiarizare de dincolo de Carpati a adus intreg neamul romanesc in grea cumpana... cum sa nu ne ridicam si noi glasul cu toata lumea culta si sa zicem: Dreptate pentru cei oprimati! Sa nu mai fie in Ungaria faradelegea, lege! Sa nu se mai schingiuiasca poporul roman... Apartinand de bastina Europei culte... am fi o mortaciune, daca am sedea impasibili.

Academia Romana adreseaza un apel catre toate popoarele civilizate: ...Academia Romana, cercetatoare a istoriei neamului romanesc, pastratoare a limbii natiunii romanesti face un calduros apel la membrii institutelor de cultura ale intregului neam omenesc, ca sa se intereseze de cauza cea dreapta a romanilor din Transilvania si Ungaria...

4 iunie 1894. Miting urias la Bucuresti. Se semneaza de catre 423.537 de persoane un manifest-apel adresat opiniei publice europene: ...cetatenii Romaniei dezvaluie actiunile de deznationalizare a romanilor din monrhia austro-ungara prin legile scolare, asociatiile culturale-politice. prin masurile de maghiarizare a numelor, prin colonizare si procese de presa.

LIGA CULTURALA organizeaza mitinguri de solidaritate cu memorandistii la Bucuresti, Iasi, Buzau, Piatra Neamt, Focsani, Targoviste, Galati, Pitesti, Campina.

Nicolae Iorga prin SEMANATORUL si conferinte militeaza inflacarat pentru cauza romanilor transilvaneni. La Paris, Roma, Londra, Bruxelles se organizeaza manifestari in favoarea romanilor la care iau cuvantul politicieni importanti ca W. Ed. Gladstone, Casimir Perier, Georges Clemenceau sau oameni de arta ca Emile Zola, Mistral, Lecomte de Lisle.

26 mai 1894. A. von Monts consul general al Germaniei la Budapesta. Raport catre cancelarul Reich-ului german: ...Oricum ai gandi in problema romanilor, procesul ca atare este o mare greseala chiar din punctul de vedere maghiar... De remarcat ca semnatarii Memorandum-ului nu sunt in nici un caz oameni de paie, ci delegati alesi pe baza unei organizatii nationale a tuturor comitatelor locuite de romani. Verdictul loveste deci totalitatea neamului... Van der Steen, ministrul Belgiei la Viena, catre Ministrul sau de Externe: ...In prezent, persecutiile impotriva romanilor nu mai sunt o inchipuire, ci o trista realitate! Incidentele la procesul de la Cluj au produs o senzatie enorma in Romania. In strainatate, in presa franceza, italiana si engleza transilvanenii primesc incurajari care nu s-au manifestat pana acum. Prin brutalitatea procedeelor sale, guvernul maghiar a provocat o miscare deosebita de simpatie in favoarea oprimatilor si se poate intrevedea momentul cand problema romaneasca va deveni o problema europeana!... Tipografia marelui organ popular TRIBUNA din Sibiu a fost confiscata iar publicarea a cinci foi romanesti a fost suspendata pana la noi ordine.

19 septembrie 1895. Sub presiunea opiniei publice din Austria si din Europa, la interventia diplomatica a Romaniei, imparatul Franz Iosif I este nevoit sa-i gratieze pe memorandisti.

MASACRE IN MASA.
ALTECRIME IMPOTRIVA UMANITATII

Intre 1902-1912 jandarmii unguri au impuscat fara motive peste 300 de romani. Dau cateva din masacrele in masa, crimele si atrocitatile savarsite de hungarismul ajuns la inceputul secolului 20 intr-o stare de ferocitate deliranta.

Octombrie 1901. Cornereva, Caras-Severin. Veche asezare granicereasca prezenta inm ciclul meu de romane: MUNTELE si BIOGRAFIE DE RAZBOI, BIOGRAFII DE PACE. Oamenii locului pastreaza si astazi obiceiuri straromane. Sunt aprigi. Locuitori ai muntilor in care au haiducit secole dupa secole. Participant la "lotria" banateana, la confruntari armate cu toti ocupantii: turci, austrieci, unguri. Multimea venita de prin catunele risipite pe vaile Camenei, Toplei, Belarecai, Ciumernei, de la Zanogi, Zmogotin, Cozia, Pogara, stransa in fata primariei pentru impartirea izlazurilor comunale. Fiind muntenii crescatori de oi, cornute si ramatori. Jandarmii vazand multimea, intra in alerta. Ordona sa se imprastie. Multimea nu se supune. Doreste sa fie lamurita de notar cum au fost impartite izlazurile. Cei 15 jandarmi deschid foc. Ucid 3 barbati. Ranesc pe multi altii.

Deschizand focul de la peste 300 metri, ancheta a stabilit ca jandarmii au fost in legitima aparare. Judecatoria pedepseste 30 de tarani pentru nesupunere in fata autoritatii.

August 1904. Valeadeni, Caras-Severin. Hora. Feciorii isi bat joc de dragutele jandarmilor prin strigaturi. Jandarmii deschid foc. Trei feciori cad sub gloante.

24 aprilie 1904. Alesd - Bihor. Mare adunare koshutista. Romanii veniti in numar mare nu vor sa asculte oratorii hungaristi. Trupele de paza si ordine, jandarmi si husari calari deschid ostiliatile. Jandarmii deschid foc. Multimea intra in panica. Husarii sarjeaza la sabie. Bilantul: 23 de morti, 30 grav raniti din care mor inca 7 romani, 100 de raniti usor.

25 august 1907. Panade - Blaj unde este incartiruit batalionul 4 din Regimentul 24 honvezi (infanterie). Ofiterii si soldatii supun satul la corvezi si batjocuri. Duminica. Ofiterii chefuiesc in localul scolii. Dascalul Ioan Borcea vine la scoala si anunta ca soldatii secui (batalionul era secuiesc) insulta poporenii veniti la hora. Bravul capitan Jakali pedepseste obraznicia valahului, scotandu-si sabia si izbindu-l in cap. Dascalul cade plin de sange. Dupa care bravura, capitanul il strapunge pe insotitorul dascalului, sateanul Leon Cipariu, nepot al lui Timotei Cipariu. Victorios, ofiterul da alarma si ordona trupei sa-i zdrobeasca pe valahi. Cu baioneta la arma secuii ataca multimea venita la hora. O urmareste pe ulite. In case. Se trece la schingiuiri.

Taranul Ioan Borcea Sorica, ruda cu dascalul, venea acasa cu carul. Este spintecat cu baioneta. Sunt spintecate doua femei carora le ies intestinele. Vanatoarea de oameni continua pana la orele 19.30 cand locotenent-colonelul asaltat de cererile notarului Grigorie Simion, da ordin sa se opreasca macelul. Bilantul de "lupta" al eroicului batalion 4 honvezi secui, din Regimentui 24 honvezi al armatei regale ungare: raniti grav, dascalul Ioan Borcea tata a 5 copii; Ioan Borcea Sorica, Gh. Zerias si sotia Maria Zerias, aveau 5 copii; Leon Tipariu; vaduva lui Dumitru Campeanu crestea 5 copii; Ioan Brasoveanu si mama acestuia, care mai avea 3 copii; Maria Tipariu; Maria Z. Ciugudeanu, avea 4 copii. Raniti usor: Anton Irimie, Leon Tipariu al lui Iacob, Ana Boldis, Maria Dicoiu, Irimie Loghin, Vasile Bonariu, Petre Brad, Niculae Brad, Teodor Tipariu cu sotia Ana Tipariu, vaduva lui Nicolae Barbat, Pavel Lupeanu, Valer Borcea, Vasile Sarlea, Ioan Campeanu al lui Augustin, Traian Lunceanu, Gh. Ciugudeanu, primarul Alexe Pasa, Diomid Aldea si inca 10 sateni. Ancheta stabileste ca batalionul s-a aflat in legitima aparare. Satenii si mai ales satencele, i-au atacat cu mainile goale. Din 40 de raniti, 10 sunt femei. Unele taiate cu baioneta prin ograzi sau case. Intre cei 10 raniti grav sunt 5 femei. Din aceasta lupta crancena, nici un soldat nu s-a ales nici macar cu o zgarietura.

6 octombrie 1907. Pecica Romana - Arad. Hora. Feciorii ca sa evite conflictul, lasa un jandarm sa joace un joc unguresc. Nemultumit cu un singur joc, jandarmul se ia la harta cu feciorii. Scoate sabia, taie cu totul o mana a lui Iancu Siclovanu, pe altul il taie mortal, la gat. Jandarmii care supravegheau hora iau in baionete inca 11 sateni. Lui Ioan Trif ii sparg capul cu patul pustii.

13 octombrie 1907. Cristian - Brasov. Feciorii rad de un husar beat. Camarazii celui beat dau alarma la cazarma. Husarii navalesc inarmati in carciuma si ranesc grav 25 de romani. Motivatia: valahul nu are dreptul sa rada de un soldat maghiar.

23 august 1910. Telma - Alba de Jos. Iesirea din biserica. Jandarmii brutalizeaza credinciosii, smulgandu-le braiele tricolore. Dupa amiaza la hora jandarmii sparg hora si alearga dupa feciorii incinsi cu braie tricolore. Cum feciorii nu vor sa dea braiele, jandarmii cu pene de cocos la palarii, deschid foc. Cade mort feciorul Ioan Barz. Pe Lazar Tatu il prind intr-o casa. Il strapung cu baioneta. Ii zdrobesc capul cu baionetele, dupa care il tarasc in curtea erariala unde Lazar Tatu moare in chinuri cumplite, langa cadavrul insangerat al feciorului Ioan Barz. Ancheta stabileste ca jandarmii au fost in legitima aparare.

In 1911 asasinatele se tin lant. La Dragus-Fagaras jandarmii il bat pana la sange, apoi il strapung cu baionetele pe taranul Ioan Groza. Motivul:

era "valach incanit". La Faget il asasineaza cu baioneta pe feciorul Traian Murarescu. La Romos-Hunedoara il impusca pe Mihai Hudila.

Pe masura ce Puterile Centrale sufera infrangeri dupa infrangeri in primul razboi mondial, pe masura ce lupta pentru independenta a popoarelor din monarhia austro-ungara dobandeste succese, represiunea hungarismului atinge cotele dementei. Iar atunci cand se contureaza premizele constituirii statului national Romania Mare, represiunea coboara in bestialitate si iresponsabilitate, manjind pentru totdeauna drapelul hungarist. Anii 1918 si 1919 sunt anii care dezlantuie continutul criminal, antiuman, si salbatic, antiistoric si antieuropean al imperialismului hungarist, ca si atavismele hunice ale ungurilor.

Octombrie-noiembrie 1918. Belis, astazi pe malul unui mare lac de acumulare. Zona a operatiunilor de aparare a cetatii Apusenilor de catre gruparea de centru-nord comandata de Avram Iancu in revolutia de la 1848-1849 in zona Marisel-Belis-Calatele-Giurcuta de Sus-Fata Lapusului dispusese Iancu si o parte din rezerva generala. Trupe neinduplecate de motogani si motogane, purtand vie traditia horenilor. La Marisel si Fantanele si-au scris epopeea de arme Pelaghia Rosu, tribunii Nicolae Corches si Iacob Olteanu. Aici au pierit rusinos sub pietroaiele, lancile si pustile motoganilor si motoganelor, 8500 de honvezi avandu-l in frunte pe capitanul Vasvary, poreclit Kossuth cel Tanar. Nu trecusera decat 69 de ani de la infrangerile spectaculoase ale trupelor kossuthiene in Apuseni si de la fuga lui Kossuth in Statele Unite, hungaristii pastrand o ura zacuta motilor pe care-i considerau vinovati de infrangerea revoiutiei lor.

Codrii din partea locului erau exploatati crancen de familia Urbanczy, nume care revine rusinos in istoricul crimelor sadice savarsite impotriva romanilor. La exploatarea forestiera a unui Istvan Urbanczy lucra pe langa localnicii neinrolati in armata, un detasament de prizonieri, mai ales italieni. S-a produs o busculada intre prizonierii care-si cereau drepturile si garzile unguresti care i- au brutalizat. Rezultatul: 3 garzi ucise. Fratele lui Istvan, Nandor, mare latifundiar publica in PESTI HIRLAP, un apel pentru alcatuirea unui detasament de represiune. Asa ajunge in zona, venind pana la Huedin cu trenul, detasamentul format din 14 ofiteri si 60 de soldati fara capatai. La Huedin se ataseaza in chip de calauza, locotenentul de jandarmi Cseresznyes, cu o subunitate de jandarmi. Comanda intregului detasament o avea capitanul Dietrich Antal. Drumul de munte urca de la Huedin prin Sancraiu, Calata si Calatele. Dietrich il presara cu morti. Ucide tot ce-i iese in cale. Ajuns la Belis, Dietrich ordona represiunea.

Sunt prinsi si ucisi prin tortura 40 de tarani si 5 taranci. Marturiile din epoca, atat ale locuitorilor, cat si ale membrilor Consiliului National Roman si al celui Maghiar din Cluj, veniti sa ancheteze cazul, sunt infioratoare.

Trupurile celor muceniciti, unele dand inca semne de viata, au fost cladite in magazia de cartofi a exploatarii, dupa care li s-a dat foc.

KORUNK-februarie 1929. Avocatul Kertesz Eugen, membru al comisiei de ancheta maruriseste: ...Aici se ridica o gramada de cadavre. Deasupra se gasea o femeie cu pumnii inclestati si un tanar de 18-19 ani imbracat in haina militara, cu un ranjet de groaza pe fata. Gramada de cadavre fumega inca. Ea raspandea un miros oribil.

Cinismul criminalului capitan este cinsmul care caracterizeaza esenta hungarismului. In comunicatui oficial, Dietrich declara ca a dat foc cadavrelor, neavand mijloace sa le ingroape.

Masacrul de la Belis din 1918 deschide seria masacrelor din 1940. Ip, Trasnea Moisei sunt culmile pe care s-a catarat hungarismul in materie de bestialitate si genocid.

Nu pot incheia acest capitol infiorator, fara sa amintesc despre alte asasinate bestiale ale ungurilor in acel timp al prabusirii imperiului de pulpana caruia s-au agatat sa supravietuiasca si sa-si faca loc in Euopa.

Octombrie-noiembrie 1918. Pietris-Arad. Sunt impuscati 20 de tarani romani. Se organizasera in Garda Nationala.

Cherelus-Arad. Locotenentul de jandarmi Gabor Ferencz alcatuieste o banda de mercenarisi jandarmi si produce un masacru la Cherelus. Din proprie initiativa.

Mandruloc - Arad. Notarul Bernath Ferencz formeaza la Arad o banda din soldati dezertori, ii urca in "electric", cunoscutul tramvai, ii debarca la Mandruloc si-l ucide in chinuri pe Mihai Rugescu. Dupa care isprava il impusca pe la spate pe Mihai Popescu, care luptase in armata austro-ungara stiri din ROMANUL: Nr. 24, 30 iauarie/12 februarie 1919. Vasile Filip, candidat de preot din comuna Bogeiu - Bihor este asasinat de bandele secuiesti la Marghita.

Nr. 25, 1/14 februarie 1919. La 31 ianuarie soldati unguri din trenul "panterat", adica blindat, au oprit trenul in hotarul Siriei si i-au impuscat pe Teodor Baba aflat pe camp. Ranit mortal, omul a murit in chinuri la 12 februarie.

Nr. 29, 7/20 februarie 1919. Ceciche- Bihor. Soldatii secui, unguri si jandarmii impusca pe sateanul Teodor Corb. Pe fratele acestuia de 14 ani, il strapung cu baioneta. Cum mama copiilor sare in aparare, ii vara baioneta in pantec.

Chisar. Este asasinat preotul Danila.

Nr. 131, 10 octombrie 1919. Sunt ingropati la Simand preotii C. Popescu si C. Leucutia asasinati de bandele de soldati unguri. Apoi Virginia Hotaran si fiul ei. Crime la Sanmartin.

6 noiembrie 1919. Mihalt - Arad. Masacru facut de bandele dezlantuite. Cad 10 morti si 25 de raniti.

Pietris: 20 de tarani impuscati.
Somosches: tarani impuscati pe la spate.
Seitin: 8 tarani asasinati.

Renunt sa descriu progromul salbatic de la Arad, dupa vizita generalului Berthelot, bine cunoscut in vreme si ma opresc asupra progromului de la Faget din 8 si 9 noiembrie 1918, ordinea cronologica fiind calcata deliberat.

Bandele unguresti dupa ce au pradat Marginea, au luat de la Fagetul nemtesc cativa din garda maghiara comandata de judele Vas Ignac printre care si pe ovreiul Paskecz Mor. Bantuie comunele romanesti din zona, iau prizonieri 6 sateni, notati de strajamesterul de jandarmi Krausz Lajos. Intorsi la Marginea, capitanul Saybley le preda banditilor inca un roman, pe Ioan Meza din Grosi. De remarcat numele unor strajamasteri de jandarmi, svabi maghiarizati ca Rikker Adolf, unul din asasini, si Krausz Lajos.

Dusi la gara, cei 7 romani sunt impuscati in tarina. Ovreiul Paskecz Mor despoaie un cadavru de jambiere. Jandarmul Szabo Sandor prada alt cadavru de o pereche de bocanci si o palarie. Szanka Istvan, prada o pereche de bocanci si Adamovits Joszef, fura doua perechi de bocanci. Iata numele victimelor: Dionisie Pandurescu, 24 ani, din Romanesti, un glont in cap, doua in piept; Gligor Muntean, 39 ani, Romanesti, un glont in piept; Ioan Meza, 28 ani, Grosi, impuscat in ceafa, capul explodat; Dragos Arsenie, 34 ani, Romanesti, glonte in gat si in piept; Ioan Florea, 24 ani, Romanesti, glont in piept de foarte aproape; George Petric, 24 ani, Romanesti, 3 gloante in piept; Dumitru Stanila, 22 ani, Goizesti, glont in piept.

APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE. 1940-1944

Acest capitol este scris dintr-o nevoie de echilibru. Crimele hungarismului ca argumente ale maghiarizarii fortate, deci ca politica de stat devenita constanta fundamentala a istoriei imperialismului unguresc,s-au legiferat, dupa cum am argumentat in capitolele precedente, in anul 1867, perfectionandu-se ca sistem in deceniile 8 si 9 ale secolului trecut. Cum atmosfera europeana dupa revolutia de la 1848 era favorabila luptei popoarelor pentru definirea lor ca natiuni politice, presa si opinia publica continentala au jucat un rol important in moderarea hungarismului. Regatul Romania a contribuit masiv la temperarea exceselor hungariste atat pe cale diplomatica cat si ca centru de presiune politica si de influenta, interese majore ale finantei internationale, suprastatale, fiind legate de economia Romaniei.

Dupa diktatul de la Viena si pana la 23 august 1944 situatia general-europeana a fost favorabila tuturor exceselor hungariste, Germania hitlerista stapanind o buna parte din Europa, cu un program rasist devenit politica de stat. Acest program rasist brodat pe cel al expansiunii teritoriale a potentat hungarismul, creindu-i spatiul demografic in care sa se exercite, ca si cadrul ideologic si politic care sa-l motiveze.

Reluand tezele hungariste de la sfarsitul secolului trecut si inceputul secolului 20, teze transformate in politica de stat, sincronizandu-se cu tezele germanismului, reluand metode si mijloace ale Gestapo-ului, crancena politie politica a celui de al III- lea Reich, beneficiind de protectia diplomatica si militara a Germaniei hitleriste si de complicitatea Italiei fasciste, Ungaria lui Horthy, roasa de sindromul razbunarii, a ridicat hungarismul in zonele patologiei politice, transformandu-l intr-o practica de asasinat sadic si responsabil; iar teritoriul Ardealului de Nord-Est intr-un iad al suferintei umane. Intr-un urias abator uman. Intr-un spatiu al deznadejdii si al ororii. Intr-o explozie a instinctelor bestiale care a aruncat Ungaria in epoca triburilor pagane, mancatoare de carne cruda fezandata sub valtrapuri, asezonata cu sudoare de cal si lapte de iapa.

Nu mai injosesc hartia reproducand din delirul ucigas al ideologului hungarismului deceniului 4 al secolului nostru, criminalul sadic Ducso Csaba cu al lui tratat asupra genocidului intitulat NINCSKEGYELEM - Fara indurare - dupa cum nu pot relua in intregime crimele juridice, culturale, spirituale, economice, savarsite de hungarism din septembrie 1940 panain octombrie 1944, cand armatele romano-sovietice au eliberat teritoriul cedat.

Intreaga tragedie este cuprinsa intr-o suma de volume, reprezentativ si cutremurator fiind TEROAREA HORTYSTO-FASCISTA IN NORD-VESTUL ROMANIEI, volum tiparit la Bucuresti in 1985.

Am afirmat ca acest capitol este unul de echilibru. O completare care sa demonstreze ca indiferent de titulatura regimului politic, democrat-liberal-nobiliar ca cel dinaintea primului razboi mondial; declarat rasist si imperialist ca cel horthyst; comunist sau democrat, hungarismul bestial, antiuman, antieuropean, antiistoric, inadaptabil la contemporaneitate, ridicand crima, minciuna, sperjurul, holocaustul la rangul de politica de stat, ramane doctrina politica fundamentala a ungurilor si constanta istorica principala a diplomatiei, ideologiei si spiritualitatii unguresti.

Gyorgy Ferenczy, gazetar secui, activ la Budapesta, Satu Mare si Cluj. A editat gazeta KIMANDOM - Ma pronunt. Citez din volumul GOLGOTA TRANSILVANIEI, Arad 1940 si editia II-a, Bucuresti, 1941, subliniind ca neputand rezista ororilor savarsite de conationalii sai Ferenczy Gyorgy s-a refugiat in tara: ...Nationalitatile au trait ca cetateni romani cu drepturi depline intr-o totala libertate, la reforma agrara le-a revenit pamant... Trebuie sa ma refer la umanitate... La sentimente omenesti, cand arat atrocitatile fara seaman care s-au comis pe pamantul Transilvaniei dupa ocupatie. Mandrul pamant al Tansilvaniei s-a transformat intr-o amarnica golgota unde se petrec cele mai groaznice evenimente. Oamenii sunt inchisi cu sutele, cu miile sunt batuti, sunt torturati in mod cumplit.

Asasinatele si executiile se tin lant si toate acestea doar pentru ca unica vina a nenorocitelor victime este aceea de a se fi nascut roman... pe pamantul Golgotei din Transllvania, unde vantul sufla lesurile celor spanzurati, unde cadavrele martirilor asasinati cu o salbatica cruzime vestesc ca instinctul bestial s-a eliberat si barbarismul si razbunarea joaca dansul salbatic al mortii... A chinui... cu un vandalism necrutator oameni lipsiti de aparare - este nemaiintalnit in istoria statelor civilizate ale Europei... nu-mi ramane altceva decat sa ma rusinez ca m-am nascut secui-maghiar si sa reneg si faptul ca am invatat prima oara sa ma rog lui Dumnezeu in limba maghiara.

Cutremuator. Inspaimantatoare marturisire. Ce alt argument mai convingator poate fi adus impotriva hungarismului ca doctrina de stat, criminala? Care este gradul de competenta al civilizatiei cu hungarismul?

Mi se pare sinistru sa reproduc o statistica a atrocitatilor hungariste, doar intr-o scurta perioada, 30 august 1940 - 1 noiembrie 1941, statistica neputand cuprinde inspaimantatoarele valuri tragice care au indoliat sute de mii de familii romanesti. Sau chinurile prin care au trecut in moarte cei martirzati.

In judetul Salaj care a primit cel dintai valul hunilor razbunatori, pomanagii ai bacsisului de la Viena, s-au savarsit: 436 de crime bestiale; 235 de schingiuiri; 602 de batai cumplite organizate; 978 de arestari; 9 profanari; 22 de devastari organizate; 91 de devasari savarsite individual. Toate acestea cu contributia parintilor si rudelor udemeristilor de astazi, ieri tortionari comunisti, atunci criminali horthysti sadici.

In judetul Somes. 38 crime bestiale; 34 schingiuiri; 329 batai cumplite; 1223 arestari; 5 profanari 2 devastari organizate; 17 devastari savarsite individual. Cu contributia localnicilor unguri din organizatiile paramilitare si teroriste pe care udemeristii de astazi le-au reanimat si care asteapta momentul unei noi si nesfarsite nopti a Sfantului Bartholomeu.

In judetul Bihor, judet tinta al hungarismului din epoca 1867- 1919: 151 crime bestiale; 203 schingiuiri; 951 batai salbatice; 2593 arestari; 7 profanari; 5 devastari organizate; 21 devastari facute de bestii cu chip hungaroid.

In judetul Satu-Mare, 28 asasinate; 164 schingiuiri; 451 batai salbatice; 1157 arestari; 14 profanari; 11 devastari organizate; 8 devastari horthysto-comunisto-udemeriste, adica parinti si rubedenii ale autonomistilor de astazi.

In judetul Cluj, 174 crime bestiale; 216 schingiuiri; 701 batai salbatice; 6369 arestari; 12 profanari; 7 devastari colective; 93 devastari facute de bravii minoritari care se ocosesc prin toate comitiile si comitetele de pe mapamond, ba amenintand, ba spurcand, ba milogindu-se.

Acelasi statut pentru judetele Trei Scaune, Ciuc, Nasaud, Odorhei, Maramures.

Se adauga: schingiuirile in masa, la Belini, 22; la Poiana Sarata 14 (jud.Trei Scaune); 20 la Miercurea Nirajului - Mures; 13 la Carei, 37 la Cosniciul de Jos, 22 la Horea, 25 la Ianculesti, 29 la Morca, 33 la Scarisoara Noua, 11 la Zalau astea toate numai in judetul Salaj; apoi bataile in masa: 56 numai la Diosig, 165 la Oradea, 334 la Mihai Bravul, judetul Bihor, ca sa nu incarc constiintele ungurimii din Mures, Trei Scaune, Salaj, Somes, Ciuc, unde la Gheorghieni s-au inscris spre necinstea lor vesnica 223 de batai in masa; Nasaud Cluj si Satu Mare. Daramari de biserici romanesti: in Mures la Panet, in Trei Scaune la Borosneul Mare, Capeni, Camandia, Zagon; in Ciuc la Borsec si Ditrau: la Odorhei in Aldea, Biborteni, Craciunel, Varghis, Meresti, Ocland, Racosul de Sus; in Maramures la Bistra...

Ce diferenta intre hoardele hungariste dezlantuite in 1940 si hoardele unguresti din secolul X? Unde este rolul civilizator al ungurilor? Care este blazonul lor de cultura?... Acestui sir de netrebnicii li se mai adauga satele romanesti devastate: in judetul Trei Scaune: Covasna unde au fost devastate 80 de case romanesti; Lunca Ozunului, Valea Mare, Ozun, Zabala, Zagon;In Salaj: Horea, Istrau, Ianculeati, Ip, Lucaceni, Marba Noua, Scarisoara Noua,Traznea; in Ciuc: Tulghes, Frumoasa, Bicazul Ardelean; in Cluj: Manastur, Baciu, Chiuteni, Cojocna, Floresti; in Bihor: Diosig, Iosia-Colonie, Mihai Bravul, Salard, Salonta-Colonie, Sohodol-Lazuri; in Satu-Mare: Gelu, Istrau, Lazuri, Lucaceni, Principele Mihai, Colonel Paulian.

La toate crimele, samavolniciile si holocaustul impotriva populatiei romanesti din teritoriul cedat au participat, conform unui plan comun de exterminare, Armata Regala Ungara, prin unitati si sub-unitati dislocate in teritoriu, coordonate de Biroul 2 al Marelui Stat Major; Magyar Kiralyi Rendorseg-Politia regala maghiara, instalata in toate capitalele de judet si in orasele de subordonare judeteana; sectia speciala din Capitanatul general al politiei, Kozbiztonsagi Osztaly sau sectia sigurantei publice; corpul detectivilor si serviciul de aparare al statului - ALLAMRENDESZETI OSZTALY. Tot acest esafodaj al terorii sprijinit activ de organizatiile paramilitare si teroriste incadrate cu unguri.localnici si de informatorii alcatuiti din preoti catolici, unitarieri, protestanti, din invatatorimea ungureasca, functionarime si elementele declasate ale societatii.

Este bine sa reamintesc naivului sau sfantuitului lobby occidental al hungarismului ca nu exista in Europa un stat mai bine organizat pentru teroare si expansiune imperialista decat Ungaria. Numai pe teritoriul romanesc vremelnic ocupat au actionat savarsind unlung lant de crime: RONGYOS GARDA, garda zdrentarosilor.

Ordinul vitejilor care a dat colonisti in teritoriile cedate dintre membrii cu merite deosebite in prigoana impotriva romanilor, fiind improprietariti cu vitezi telkek sau loturi vitejesti.

TURANI VADASZOK sau vanatorii turanici, organizatie terorist-informativa cu centre judetene, de plasa si orasenesti, autoare si complice la holocaust.

MAGYAR RENDFENNTARTO BIZOTTSAG - Comitetul maghiar pentru mentinerea ordinii.

NEMZETORSAG - Garda nationala, auxiliar al serviciilor de informatii si reprimare, ca sa nu insir decat cateva din organizatiile subversive, paramilitare, teroriste pe care paranoia hungarista le-a inventat,

le inventeaza si ie fanatizeaza, pe care le-a folosit si le foloseste pentru realizarea utopiei feudale numita Ungaria Sfantului Stefan.

7 septembrie 1940. Mihai Bravu - Bihor. Soldati unguri sub comanda aduna de la munca campului 20 de tarani romani pe care- i impusca. In lot se afla un taran cu cei doi feciorasi. Ca in tragedia lui Brancoveanu. A cerut sa fie impuscat primul spre a nu-si vedea copiii morti.

8 septembrie 1940. Almasul-Mare. Soldati unguri executa 13 tarani romani.

10 septembrie 1940. Salonta- Bihor. Ucis in chinuri, torturat sadic, Iosif Cristea.

10/11 septembrie 1940. Santion. Ucisi de soldati unguri Gheorghe Tiponut si fiul sau.

8 septembrie 1940. Zalau. 4 femei si 3 barbati asasinati de trupe. Cadavrele femeilor dezgolite si batjocorite. In curtea liceului Wesselenyi – groful sovin si atâtator la asuprirea romanilor are o ditamai statuia in Zalau si romanii n-au dat-o jos, cum cu prisosinta merita - un capitan ungur impusca un barbat si doua femei. Trupele marsaluind spre Romanesti peste Meses gasesc gospodariile lui Gavrila Vicas si Gheorghe Prunea, agronomi. Sunt impuscati pe loc. Gavrila Vicas si sotia, fratele Alexandru Vicas. Sotia lui Gheorghe Vicaa gravida in ultima luna... Ciumarna. Trupele ucid 11 romani: Ioan Ghiurutan, subprimar, Ioan Tiriac si sotia sa Ana; N. Rati; Teodor Tiriac; Rozalia Tirac, Gavrila Oprea Ticau; Gavrila Ortelecan; Florea Ciglaneanu; Gavrila Oprea; Niculae Barbanas si un taran din Traznea care deschide seria holocaustului de la Traznea. Toate aceste crime odioase intr-o singura zi in Zalau, pe drumul in serpentine Zalau-Ciumarna pe care, dupa marturiile invatatorului Ioan Toma refugiat din zona, citez: ... Muntii Meses sunt plini de cadavre ale romanilor din Stana, Ciumarna, Unguras. Romanii au fost legati de maini si dusi zeci de kilometri.

Nu pot sa fac o dreapta si sfanta pomenire a tuturor victimelor bestialitatilor hungariste, bestialitati pe care in buna parte le-au savarsit sau la care au participat localnici unguri. Exemplara in acest sens este asasinarea prin tortura a protopopului Aurel Munteanu din Huedin, schingiuit timp de 4 ore in centrul orasului de o banda formata din 21 unguri. Gardianul Gheorghe Nicula care i-a sarit in ajutor a impartasit soarta protopopului.

10 septembrie 1940. Huedin. De dimineata. Protopopul in drum spre locul unde trebuia sa oficieze slujba de inmormantare a unui enorias. Acostat de o banda de unguri. Incepe martirajul. Chinurile primilor crestini, unii din

ei canonizati, nu au atins gradul de suferinta morala si fizica prin care a trecut in moarte si in istoricul de suferinta al ardelenilor, protopopul Aurel Munteanu. A fost facut "popa hot" si "valah imputit". I s-a smuls parul si barba cu carne cu tot. O bestie sadica purtand nume neaos unguresc, Budai Janos Gyezu i-a infipt in gura un baston de mai multe ori pana a reusit sa i-l scoata prin ceafa. La spectacol asistau soldatii Ungariei care isi etala prin ei valorile civilizatorii.

Lovit, calcat in picioare, sfartecat, protopopul a deschis lista slujitorilor Bisericii ortodoxe martirizati de hoardele hunice. Cu o minunata devotiune creatineasca si umana, cu un curaj vrednic de cinste, gardianul public Gheorghe Niculae a sarit in ajutorul protopopului, suferind si el moarte de martir. Criminalii au aruncat cadavrele sfartecate intr-o groapa pe mosia grofului Banffy. Nici dupa 10 zile nu i s-a permis sotiei sa-l inmormanteze crestineste. Bestiile asasine sunt localnici. Din Huedin si satele invecinate: Gall Ferencz din Saula, fratii Geza a Erezey Ciszmar, Szeheres Janos din Pricalat, Mathe Ferencz, Koszma Andras Bartha, Kudar Ianos, Kovacs Andas, Mihaly Sandor, Budai Janos, Gal Iulika, Eresei Ferenc, Matefi Ianos,Otvo Ianos, Pass Ianos.

17 octombrie 1940. Hodos - Cluj. Un macelar din Huedin, Guras Janos pus in fruntea unei bande de teroristi, asasineaza fruntasii comunei, dupa ce au torturat si maltratat satenii. Sunt ucisi: Nicolae Taru, fost primar si rubedeniile lui, alt Nicolae Taru, casierul primariei, Gheorghe Taru si el fost primar, Teodor Taru, Dumitru Lungu, carciumar.

TREZNEA, IP, MOISEI

Notele de mai sus nu reprezinta decat o punere in tema. Tragedia ardelenilor din teritoriile cedate nemernic de Carol al II- lea ca o incununare a intregii lui domnii nefaste, oblojitoare a tuturor vanzatorilor de tara, a tuturor traficantilor de Romania, se inscrie in tragedia tuturor popoarelor europene care au fost martirizate de fascism, hitlerism si bolsevism. Cu o singura deosebire. Ca la noi s-a gasit un Eugen Jebeleanu care sa dedice unui sat obscur din Cehoslovacia, Lidice, un poem; dar nu s-a gasit un alt poet care sa dedice poeme satelor martire Treznea, Ip sau Moisei. Asta spune totul despre o relatie aberanta a multor romani cu istoria. Si despre si mai aberanta conceptie asupra tolerantei. Conceptie care, de fapt a prilejuit hungarismului escaladarea razbunarilor pentru intrarea armatei romane in Budapesta si pentru Trianon, contand pe lipsa de reactie si pe fatalismul romanilor. Avand si hungaristii centre de studii si analiza a adversarilor potentiali unde, pe prirnul loc figureaza Romania si poporul roman.

9 septembrie 1940. Treznea sau Trasnea. Zi si localitate care ar trebui sa fie prilej de pelerinaj. Al scolilor si universitatilor. Al armatei. Al jandarmilor. Al serviciilor speciale. Al populatiei. Zalau-Agrij, intre doua masive paduroase care o despart de Ciumarna la nord-vest si Bozna la sud, distanta de numai 3 kilometri. Dupa faptele glorioase de arme de la Zalau, de la "hodaile" agronomilor Gavrila Vicas si Gheorghe Prunea, dupa asasinatele de la Ciumarna avangarda armatei regale unguresti ajunge in hotarul satului Traznea. Ca sa-si faca mana si sa se imbarbateze, impusca toti copiii aflati pe islaz cu vitele la pascut, lasandu-i acolo. Fiecare in patul lui de sange. Popa Costea adunase populatia spre a primi trupele cotropitoare. Act de supunere care l-a costat pe el si enoriasii lui. Cativa soldati beti, ...dadusera de rezervele de horinca, trag focuri de arma in marginea satului. Crezandu-se atacati, vitejii armatei regale dezlantuie un foc nimicitor asupra satenilor adunati sa-i primeasca. Se pun in bataie armele automate. Se ataca la grenada casele si curtile. Se iau in baioneta femeile si copiii. Se da foc surilor. Preotul conciliant scapa si se ascunde in casa parohiala.

Cei in intampinarea carora iesise dau foc casei. Popa arde de viu. Preoteasa si fiica sar pe fereasta si pur si simplu dispar. Sunt impuscati cei 9 soldati demobilizati din armata romana. Invatatorul si sotia sunt rastigniti pe usa bisericii si impuscati. Nicolae Brumar cu sotia si doua fiice sunt impuscati langa o capita de fan. Apoi, in buna traditie hunica, sunt sfartecati cu baionetele: indraznisera sa mai geama infirmand buna instructie a focului. Dupa ce-l sfarteca pe Vasile Margarus cu baionetele, ostasii Sfântului Stefan ii explodeaza teasta cu un glont dum-dum.

Milton G. Lehrer in LES ASSASINATES: ...Toate armele moderne au fost utilizate pentru a satisface instinctele brutale: pusti, mitraliere, tunuri si

grenade. Dupa ce au fost trase primele salve, soldatii au patruns in case si au asasinat pe oricine gaseau in calea lor, incendiind casele.

Dupa incetarea focului, eroii lui Hotthy au inceput vanatoarea de copii. Pe cei prinsi i-au aruncat de vii in flacarile care mistuiau gospodariile. Moment de apocalips. Femeii Ana Negoeanu, 65 de ani, i-au taiat mainile. Pe Ana Salajean au strapuns-o cu baioneta prin sarcina, indeplinind cu sfintenie poruncile lui Ducso-Csaba, teoreticianul holocaustului: ...Voi suprima pe fiecare valah ce-mi iese in cale. Voi aprinde satele noaptea - satele valahe! Voi trage in sabie toata populatia, voi otravi toate fantanile si voi ucide pana si copiii in leagan."

Copilul Ioan Salajan de 2 ani a scapat de purificarea prin foc, fiind ucis cu grenada. Din cei 263 de romani de toate varstele morti si raniti au fost identificate doar 68 de cadavre. Copiii Aurica Brumar, 5 ani; Victoria Brumar, 9 ani; Gherasim Barjac, 7 ani; apoi Maria Barjac, 81 de ani; Grigore Barjac, 72 ani, invatatorul Lazar Cozma si sotia sa Amelia Cozma, cei crucificati. Lista celor asasinati citita cu atentie conduce la stabilirea retelei de familii pornite de la mosi comuni. A legaturilor dintre neamurile principale ale satului. Da sugestii asupra vietii normale, traditionale ale unei asezari omenesti tihnita, intr-un peisaj mirific. Si dintr-o data urgia.

Pe ce motivatie sensibililor sustinatori ai drepturilor omului si fani ai hungarismului?... La plecare dupa batalia care i-a acoperit de glorie nepieritoare; soldatoii criminali i-au legat de un tun pe Gavrila Andries si Ana Danila tarandu-i pana in comuna Hida, judetul Cluj, unde i-au imuscat.

Masacrul are ca autori morali pe groful ungur Ray Ferenc, pe notarul si preotul reformat din Traznea, rubedeniile acestora nu fac oare, astazi, propaganda hungarista? Sau, poate sunt bantuiti de cosmare care le sfasie clipele de singuratate si insomniile? Miram-as!

Noaptea de 13/14 septembrie 1940. Ip – judetul Salaj - pe comunicatia principala Marghita - Nuspalau - Simleul Silvaniei. Locotenentul Vasvary Zoltan din Regimentul 201 motorizat - Budapesta, condus de localnici, insotit de trupa, de formatiuni ale organizatiei teroriste Nemzetorseg declanseaza holcaustul precedat de torturi bestiale si violuri. Romanilor li se smulg unghiile, li se rup oasele cu ciomegele si paturile armelor, copiii sunt sfartecati cu baionetele dupa reteta Ducso Csaba.

Dupa aceste preliminarii urmeaza macelul. Jefuirea cadavrelor si a caselor. Din biserica se fura 80.000 lei. Victimele, unele horcaind, sunt incarcate in carute, aruncate intr-o groapa peste care se arunca var si pamant. Masacrul insumeaza 157 de romani de toate varstele. Amintesc ca printre cei asasinati au fost: vaduva Ana Boican si toti cei 4 copii; vaduva Ana Sarb si cei 2 copii; Ioan Boican, sotia Floarea Boican si inca 4 membri din familie; sotii Vasile si Floarea Buboi asasinati bestial impreuna cu cei 7 copii; sotii

Gheorghe si Floarea Crisan asasinati cu cei 2 copii; Ioan Halmajan, sotia Maria, asasinati cu cei 4 copii; Mihai Butcovan ucis impreuna cu 5 copii; Gheorghe si Ana Cosma asasinati cu cei 4 copii. Lista aceasta tragica, lista care demonstreaza pe langa sadismul hunic atavic o politica de stat de exterminare a romanilor, lista aceasta care ar trebui sa fie a neuitarii, insumeaza 157 de romani adevarati, mortii romani al caror nume, ca si numele celor de la Traznea, de la Moisei, de la Marca si din toate asezarile bantuite de ciuma hungarista ar trebui sa figureze in cartile de istorie. In cartile de citire. In bisericile si scolile localitatilor jertfite. Numai dupa 4 ani, Armata Romana eliberatoare a intrat victorioasa in Ungaria, strabatand-o prin lupta pana in inima Budapestei.

Era indreptatita moral sa razbune ororile facute de armata regala ungureasca invinsa si fugarita rusinos cu baioneta la spate. Nu exista nici un document care sa ateste revansa. Dimpotriva. Exista zeci de documente ale autoritatilor civile unguresti prin care se aduc multumiri comandamentelor romanesti pentru ajutorul si protectia acordate populatiei. De la hrana la lemne de foc. De la protejarea monumentelor, la acordarea de asistenta medicala.

Incultul lobby hungarist din Occident, inainte de a varsa flacari pe nari, ar trebui sa se scolarizeze.

Inainte de a anunta masacrul de la Moisei, notez masacrul din:

14 septembrie 1940 savarsit de trupe in comuna Marca - Salaj unde au fost asasinati 12 romani, intre care se aflau un protopop si doua femei, carora li s-au adaugat intru mucenicie, 11 slovaci.

In aceeasi zi soldatii au ridicat 60 de barbati din Cosniciul de Sus, pe apa Cerasei,ducandu-i la Ip unde i-au supus la torturi cumplite. Pe 16 dintre acestia, mai slabi de inger si de virtute, i-au impuscat si ingropat in alta groapa comuna. Restul, profitand de betivaneala trupetilor calai, au scapat cu fuga. Din comuna Cerisa aflata la cativa kilometri de Cosniciul de Sus, tot pe apa Cerisei de la care isi trage numele, inaintasii udemeristilor, folositi drept calauze si denunatori, au insotit trupa care a ridicat 24 de romani si 6 evrei pe care i-au dus in padurea Domneasca, i-au torturat si i-au impuscat. Nesatui de sange au mai fost torturati si asasinati 4 romani si o familie slovaca compusa din 4 membri. Se mentioneaza ca dupa romani si evrei, rar cativa sasi, slovacii au suferit aceleasi represalii; platind cu martiriul crearea statului national Cehoslovacia.

Sambata, 14 octombrie 1944. Lagarul de exterminare Viseul de Sus. Dupa 4 ani de asasinate, deportari, schingiuiri, jafuri, navalitorii huni se retrag in deruta, urmariti de armatele romane si sovietice. Ultimii supravietuitori din lagar, tinuti fara mancare si apa peste 20 de zile sunt 30 de romani si 2 evrei. Pentru a scapa de acesti martori suparatori, in prostia

egalata numai de bestialitate, ultimele formatiuni militare, tabori csendor-i, jandarmi de front, primesc ordin sa-i lichideze. Locul supliciului: Moisei la incrucisarea drumurilor Viseul de Sus-Beclean-Borsa. Sat maramuresan asezat pe apa Viseului, strajuit spre sud de masivul Pietrosul. Criminalii: 6 plutonieri de jandarmi. Victimele sunt transportate cu un camion militar dincolo de Moisei, spre Borsa, unde erau doua case taranesti izolate. Am vazut locul intr-o dupa amiaza ploioasa de vara. Cei 32 au fost siliti sa intre in una din casute. S-a zavorat usa. Li s-a ordonat sa se culce pe dusumea dupa care bestiile au deschis foc cu armele automate. Dupa un timp au intrat in odaia licaind de sange, calcand trupurile in picioare si intepandu-le cu baioneta spre a se convinge ca nu mai traiste nimeni. Destinul a facut sa existe un supravietuitor: Vasile Petean. Jandarmii au vrut sa incendieze casa dar bricheta n-a functionat Erau presati. Se auzeau salvele de artilerie ale armatelor eliberatoare. Povestea invierii din morti a lui Vasile Petean este cunoscuta precum povestea lui Mihaila Cofariu. La Moisei sculptorul Vida Geza a cioplit in lemn, sub poala padurii, un ansamblu monumental inchinat celor care au primit moarte de martir. Retin din povestirea lui Vasile Petean: ...nu am incercat sa luptam cu ei ca eram foarte slabiti, pentru ca douazeci si una de zile nu ne-au dat nici de mancare, nici apa.

Martirilor de la Moisei li s-au adaugat martirii din Valea Bargaului. Hoardele hunice in retragere au aprins satele, demonstrandu-si atavismele. Ca nimeni sa nu-si faca iluzii iata cum se traduce in fapt cuvantul schingiuire: ...soldati, jandarmi si bande inarmate de "patrioti" civili cutreierau satele romanesti, devastand locuintele... Unora li s-au zdrobit oasele cu ciomegele, altii au fost inpunsi cu baionetele, altora li s-au scos ochii, li s-au taiat urechile, unei fetite de 4 ani din Suncuius - Bihor, i-au turnat petrol in cap si i-au dat foc, altora le-au sfaramat dintii, li se smulgea parul cu carne cu tot - protopopul Aurel Munteanu, Maria Dobra din Cluj; lui Cocoi Florea din Voiniceni - Somes i s-a pus soda caustica pe piele, apoi s-a tumat apa calda. La 6 septembrie 1940 un pensionar din Oradea a fost silit sa-si manance fecalele amestecate cu paprica si sa-si bea urina. Sute de tineri romani inrolati in organizatia paramilitara LEVENTE au fost pusi in jug si siliti sa are si sa grapeze in amuzamentul galeriei unguresti.

Marturiile victimelor scapate cu viata sunt cutremuratoare. Aurica Manea a fost schingiuita de jandarmi si apoi violata sub ochii tatalui ei, Bretcu - Trei Scaune; la Oar; Satu Mare a fost schingiuita intreaga populatie in frunte cu preotul. Listele cu ororile hungariste pot incheia un volum de sute de pagini. Aceasta este adevarata identitate a hungarismului. Acestea sunt "valorile" care-i caracterizeaza. De aceea se face apel sa uitam istoria. De aceea scartaie propaganda hungarista coardele sentimentaloide ale incheierii conturilor romano-ungare printr-o fratietate eurocarpatica in care ungurii sa fie in sa si romanii sub sa.

APOCALIPSUL. Ordinele 625; 766; 1.188 emise de Comandamentul Superior al Armatei Regale Ungare: ...Trebuie indepartati din funcatiunile publice toti functionarii cu limba materna romana... Functionarii cu limba materna romana, concediati in sensul celui de mai sus, vor fi somati sa se mute in teritoriul de sub Administratia romana.

24 mai 1942 Manifestatie de studenti unguri la Cluj. Lozinca zilei: Kias olah csordaval! sau pe romaneste: Afara cu turma de valahi!

Comandamentul militar al orasului Cluj
Nr. 385 din 4 octombrie 1940 .....

Dlui .....
Strada .....
Cluj .....

Va expulzez cu efect imediat de pe teritoriul Ungariei, impreuna cu familia d-voastra. Va pun in vedere ca in termen de 3 ore de la primirea acestui ordin, dar cel mai tarziu pana la orele 14.00 sa va prezentati la gara Cluj, avand dreptul de a lua cu dvs. bagajul strict necesar (eventual o patura si hrana rece pentru o zi).

Prezentul ordin este dat fara drept de apel.

Colonel Beck
Comandantul militar al orasului Cluj

In perioada septembrie - 1 decembrie 1943 au fost expulzati sau siliti sa se refugieze 218.919 romani, din care: 30.740 tarani; 21.971 muncitori; 12.646 meseriasi; 2.317 negustori; 20.974 functionari publici; 4.256 functionari particulari; 1.027 liber profesionisti; 4.658 servitori; 47.711 femei casnice; 24.083 studenti si elevi; 29.921 alti intretinuti, 9.702 alte profesii; 1.254 preoti; 5.429 profesori si invatatori; 942 avocati; 741 medici; 547 ingineri.

Un exod in masa. O depopulare planificata spre a realiza visul paranoic al hungarismului: superioritatea demografica.

La 23 august 1944 totalul expulzatilor si al refugiatilor din teritoriul cedat s-a ridicat la peste 500.000 de romani.

Legea nr. 1.212 din 14 septembrie 1940 referitoare la transformarea constructiilor in stil romanesc... citez ...in Ardeal, romanii, pentru a accentua

mai mult caracterul romanesc, folosesc stilul romanesc cu bolti, in constructiile publice ori particulare. In interesul impiedicarii acestei tendinte veti tine sub observatie prin unitatile comandamentelor constructiile aflate in lucru si veti interzice executarea lor in stil romanesc. In locul boltilor semirotunde la geamuri si porti, se vor folosi grinzi drepte.

12 octombrie 1940. Ziarul budapestan MAGYARORSZAG. Articolul Pentru satele secuiesti batjocorite... citez ...Satelor unguresti trebuie sa li se redea aspectul lor vechi prin inlaturarea bisericilor zidite in stil bizantin (n.n. romanesti) care nu se potrivesc cu mediul acestora.

16 octombrie 1940. Ziarul central NEMZETI UJSAG: ...Transilvania reanexata reclama urgenta solutionare a cladirilor bisericilor ortodoxe romanesti.

Iata motivarile profund civilizatorii care au condus la daramarea bisericilor ortodoxe din Transilvania, fapt neconsemnat decat de teroarea iudeo-bolsevica din Rusia.

Dupa datele organelor unguresti de instructie publica numai la inceputul anului scolar 1941/1942 au fost desfiintate 792 de scoli romanesti in plus fata de cele desfiintate in anul precedent. In anul scolar 1939-1940 in judetele Bihor, Maramures, Salaj si Satu Mare erau inscrisi la invatamantul primar 114.730 elevi romani si 36.996 elevi unguri, adica 75,61% romani fata de 24,39% unguri.

Functianau 3.134 de invatatori si invatatoare, din care 410 unguri, adica 13%... In anul scolar 1941/1942 sub biciul hungarist mai ramasesera in judetele mai sus numite doar 303 invatatori romani.

Din totalul de 800 profesori romani aflati in invatamantul secundar inainte de navalirea hunilor, au ramas dupa navalire doar 162 si acestia supusi tuturor presiunilor morale si fizice. Acesta este raportul hungarismului cu cel dintai element al culturii: scoala.

20 decembrie 1940. Se emite ordonanta nr 9380/1940 M.E. prin care se deznationalizeaza intreprinderile, se trec proprietatile romanesti in posesia ungurilor, se exclude din viata economica elementul romanesc. Hungarismul stoarce bogatiile subsolului. Intre 1941-1944 se produc 10.346 kg aur si 88.096 kg argint, cantitati mult mai mari decat intreaga productie a Romaniei pe anul 1939.

Aceleasi metode de secatuire s-au aplicat minelor de carbune de la Sarmasag - Salaj si la cele bituminoase de la Dorna - Tatarus. Codrii romanesti stravechi au facut obiectul unor taieri masive, grofii unguri desproprietariti prin reforma agrara, landu-si revansa pe seama padurilor

noastre seculare. In 1942 s-au exportat numai in Germania 110.000 m3 de lemn.

21 februarie 1941. Ordonanta nr. 1.440/1941. M.E. ataca proprietatea agricola dobandita de romani dupa 1918 prin mijloace uzuale: vanzari-cumparari sau prin efectul reformei agrare din 1921, afectand grav asezarea economica rurala din teritoriul ocupat.

Decretul 1440/1941 a prilejuit revizuirea reformei agrare in favoarea mosierilor expropriati, a cumparatorilor si vanzatorilor de imobile, dand ocazia revizuirilor abuzive si anularilor instrainarilor imobiliare. La Satu Mare se ia terenul pe care a fost cladita catedrala ortodoxa. Primaria Clujului a intentat 489 procese pentru restituirea proprietatilor municipale dinaintea anului 1918. In acest sens s-au vizat locurile pe care s-au ridicat catedralele ortodoxe si greco- catolice, ca s locul daruit lui Octavian Goga.

Pana la mijiocul anului 1941, hungarismul a expropriat pe cale judecatoreasca 77.160 jugare cadastrale din proprietatea romanilor, din care 42.236 jugare au fost trecute mosierilor unguri.

Deposedarea economica a micilor proprietari de pamant romani face parte din ansamblul planurilor criminale de hungarizare fortata a Ardealului de nord-est.

Ordonanta nr.1890/1941 M.E. din 7 martie 1941 dispune revizuirea improprietaririi cu pasuni, lovind direct in proprietatea colectiva a satelor romanesti, care au fost deposedate de pasuni in folosul grofilor unguri.

Prin expulzari, atrocitati, refugieri fortate, o buna parte din averile romanesti au trecut in administratia hungarista prin intermediul custozilor. Pana la 15 februarie 1941 numai din Cluj au plecat 2.181 proprietari de imobile romani.

9 octombrie 1940. Teleki Pal, Prim-ministru. Cuvantare tinuta in parlament: De ieri am trecut la represalii. Am trecut peste granita 850 personalitati... Am inceput represaliile la Cluj si Oradea dar vom continua si in alte parti, de va fi nevoie; mai mult, le inmultim.

IN LOC DE CONCLUZIE

Cartea de fata este un avertisment dat celor creduli sau celor dispusi sa uite istoria din motive sentimentaloide bine remunerate, sau din motive conjuncturale. Construita exclusiv pe documente- argument, cartea demonstreaza ca hungarismul se defineste ca o conceptie si o practica statala anticivilizatorie, care exclude Ungaria nu numai de la europenism, ci si de la istorie.

Folosind mijloacele economice, sociale, spirituale, ideologice si politice ca pe instrumente de opresiune, teroare si desnationalizare, de demolare a complexitatii specificitatilor etnice nemaghiare, hungarismul a escaladat practicile rasiste pana in zonele atrocitatii si crimelor sadice impotriva umanitatii, pricinuind tragedii cutremuratoare comunitatilor etnice stapanite pana in 1918 de regatul unguresc: slovaci, romani, sarbi.

Hungarismul ca doctrina imperialist-rasiala atinge cinismul, sadismul patologic de origine hunica, iresponsabilitatea istorica in cei patru ani de dominatie a teritoriilor romanesti primite drept pomana de la Hitler si Mussolini.

Inradacinat in conceptia statala si istorica a statului unguresc, coordonandu-i politica interna si externa, diplomatia si propaganda, determinandu-i conceptele ideologice, hungarismul, indiferent de ce masca conjuncturala poarta, ramane revizionist, sovin si in esenta indreptat impotriva celor pe care nu i-a putut supune si desnationaliza: romanii. Si scutul lor istoric: statul national, unitar: Romania.

Avertizez ca asa zisa politica de reconciliere romano-ungara sprijinita activ de oculta internationala este o cursa care urmareste un dublu scop: al ocultei de a forma un spatiu tampon intre Rusia si Occident prin Bulgaria, Romania, Ungaria, Slovacia si Polonia; al Ungariei, ca la adapostul unui tratat formal sa poata manevra varfurile sovine ale minoritatii unguresti din Transilvania. Pe un plan hungarist separatist. De cucerire economica a Transilvaniei si a fondului ei funciar. Ca in etapa urmatoare s-o incorporeze intr-o regiune suprastatala: Eurocarpatica unde interesele unguresti sa fie preponderente.

In etapa finala, prin manipularea minoritatilor maghiare din Slovacia de sud-est, din Ucraina subcarpatica si Romania sa incorporeze Eurocarpatica la Ungaria. Obsesia paranoica a hungarismului: refacerca regatului Sfantului Stefan.

Liniile directoare si directiile de ofensiva ale hungarismului contemporan se desprind limpede din actiunile autonomiste ale agenturii lui

din Romania: UDMR-ul, pe care le analizez partial in CARTEA A DOUA a prezentului volum.

Incompatibil cu Europa, hungarismul ramane o doctrina profund antiumana, profesata de ramasitele triburilor candva migratoare, cu un grad covarsitor de inadaptabilitate la viata sedentara izvorata din instincte criminale atavice, distrugtoare de civilizatii si culturi, instincte care s-au ilustrat plenar in campaniile antieuropene conduse de inaintasii lui Attila, de Attila si succesorii lui.

Folosit de imperialismul catolicismului papal si de germanismul imperialist ca varf de atac impotriva Rasaritului ortodox vazut si ca spatiu vital si de complementaritate prin resursele lui fabuloase, hungarismul ramane unul din pericolele istorice pe care poporul roman a trebuit sa-l invinga prin mijiocirea rezistentei active, a rascoalelor, revolutiilor, razboaielor tipice si atipice, prin superioritatea morala, prin gradul lui inalt de inteligenta politica, de civilizatie si cultura.

De un mimetism conjunctural care-l descalifica, hungarismul se afla astazi in plina ofensiva beneficiind de centre de presiune internationale bine platite, de o propaganda desantata si de sprijinul ocultei financiara suprastatale, careia Ungaria ii este datoare sume fabuloase in dolari la care se adauga dobanzile aferente. Pe care spera sa le recupereze din bogatiile Transilvaniei.

Atentie romani:
Attila ante portas!

Gradistea pe Arges
24 februarie - 3 mai 1996

BIBLIOGRAFIE

1. DIN ISTORIA TRANSILVANIEI, vol. II, ed. Ac. Rom. 1961

2. Teodor V. Pacatian, CARTEA DE AUR, ed. II, vol. II, Sibiu, 1904

3. Ibidem.

4. M. Musat, I. Ardeleanu, DE LA STATUL GETO-DAC LA STATUL ROMAN UNITAR, ed. Stiintifica Si Enciclopedica, BUC., 1983.

5. V. Moldovan, DIETA ARDEALULUI DIN 1863-1864, Cluj, 1932.

6, 7, 8. Ibidem si DIN ISTORIA TRANSILVANIEI, vol. II.; Teodor V. Pacatian,op. cit. vol. III, 1905

9. Louis Leger, HISTOIRE DE L'AUTRICHE-HONGRIE, Nouvelle edition, Paris, 1920.

10. Robert A. Kami, DAS NATIONALITATENPROBLEM IN DER HABSBURGER MONARCHIE, II, Graz-Koln, 1964.

11. Vasile Stoica, SUFERINTELE DIN ARDEAL, Libraria Scoalelor, C. Spetea, 1916, Bucuresti.

12. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit.

13. R.V. Seton-Watson, RACIL PROBLEMS IN HUNGARY, 1908.

14. Vasile Stoica, op. cit.

15. Ibidem.

16. Paul Abrudan, Mihai Racovitan, TRANSILVANIA, DOCUMENTE ISTORICE, ed.Tara Noastra, Buc., 1991.

17. Ibidem.

18. Lazar Triteanu, SCOALA NOASTRA 1850-1916, Sibiu, 1919.

19. Paul Abrudan, Mihai Racovitan op. cit.

20. M. Musat, I, Ardeleanu op. cit. p. 372.

21, 22. Teodor Pavel, MISCAREA ROMANILOR PENTRU UNITATE NATIONALA SI DIPLOMATIA PUTERILOR CENTRALE (1894-1914), Ed. Facla – Timisoara 1982

23. Magyaroszag Kazoktatas Ugye az 1914 euben, Budapest, 1917 (Problema instructiunii in Ungaria in 1914); Magyar statistikai evkonyv, 1882, caiet IX; (Anuarul statistic maghiar).

24. Vasile Stoica, op. cit. pag. 252.

25. Vasile Stoica, op. cit. pag. 242-252.

26. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit. pag. 359.

27. Paul Abrudan-Mihai Racovitan op. cit. pag. 90.

28. Vasile Stoica, op. cit. pag. 210-211-212-213.

29. Lazar Triteanu, op. Cit. pag. 23.

30. Milton G. Leher. ARDELUL, PAMANT ROMANESC, Bucuresti, 1944.

31. R. W. Seton-Watson, A HISTORY OF THE ROUMANIANS, London, 1934.

32. Charles Denoist, SOUVENIRS, vol. II (1894-1902), Paris, 1932.

33. Vasile Stoica, op. cit.; Sever Bacu, CALVARUL, colectia TRIBUNA, Arad, 1906-1907.

34. Vasile Stoica, op. cit. pag. 255.

35. Huszar Antal, A MAGYARORSZAGI ROMANOK, Budapest 1907.

36. Ibidem.

37. Ziarul BUDAPEST HIRLAP, 5 august 1904.

38. I.L. Ciomac, DESPRE STARILE AGRARE DIN TRANSILVANIA, Bucuresti, 1931.

39. T.P. Pacatian, op. cit., vol. III, Sibiu, 1915.

40. Huszar Antal, op. cit.; REVUE DE TRANSYLVANIE, Cluj, nr. 1/1934; TRIBUNA, Cluj, nr. 70-74/1939; Onisifor Ghibu, UN PLAN SECRET AL GUVERNULUI UNGURESC DIN 1907 PRIVITOR LA MAGHIARIZAREA ROMANILOR DIN TRANSILVANIA, Cluj, Institutul de arte grafice "Ardealul" 1940.

41. GAZETA DE TRANSILVANIA, numar jubiliar, 1838-1908, an LXXI, Brasov, iunie 1908.

42. G. Moroianu, LUPTELE DE EMANCIPARE A ROMANILOR DIN ARDEAL IN LUMINA EUROPEANA; Bucuresti, 1929; PARLMALL GAZETTE, 1890.

43. EGYETERTES, ziar, nr. 306 din 25 decembrie 1907.

44. S. Fenyes, UNGARIA REVZIONISTA, Editioni Europa, Roma, 1978.

45. Paul Abrudan, Mihai Racovitan, op. Cit. pag. 92.

46. Arhivele Statului, Bucuresti. HAUS, HOF UND STAATSARCHIV, Wien, Informationsburo, I.B., A. Kent, p. 133.

47. Milton C. Lehrer, op. cit. p. 33.

48. Aurel C. Popovici, STAT SI NATIUNE. STATELE UNITE ALE EUROPEI, Fondation Europeenne, Dragan, Rome, Foro Traiano.

49. Bertrand Auerbach, LES RACES ET LES NATIONALITES EN AUTRICHE-HONGRIE, Paris, Alcan, 1898.

50. J. NOVICOW. LA POLITIQUEINTERNATIONALE.

51. Houston Stewart Chamberlain, DIE GRUNDLAGEN DES NEUNZEHNTEN JAHRHUNDERTS, Munchen, Bruckmann, vol. I, 1899.

52. Aurel C. Popovici, op. cit. pag. 78.

53. Ibidem.

54. Moldovan Gergely, VALASZVRAT A BUKARESTI ROMAN IFJAK MEMORANDUMARA, Cluj, 1981.

55. Aurel C. Popovici, op. cit., pag. 73-74.

56. Balogh Pal, NEPFAJOK MAGYARORSZAGON.

57, 58. Vasile Stoica, op. cit., pag. 225-226.

59, 60, 61. Vasile Stoica, op. cit., pag. 232-238.

62. Ion Popescu Puturi, Augustin Deac, 1918, UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMANIA, ed. III-a, Ed. Politca Buc. 1978.

63, 64. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit., pag. 368-369.

65. Gyorgy Ferenczy, GOLGOTA TRANSILVANIEI, 1941, ed. Institutul de arte grafice Eminescu, Bucuresti.

66. Atanasie Bran, LUPTE SI JERTFE PENTRU ARDEAL, Brasov, 1944.

67. Bibliografia pentru capitolul: APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE, 1940-1944 se constituie din: SZEKELY SZO (cuvant secuiesc); Csatari Daniel, FORGOSZELBEN MAGHIAR-ROMAN VISZONY, 1940-1945 (In vâltoarea timpului. Relatii ungaro-romane, 1940-1945) Akademiai Kiado, Budapest, 1968; gazetele KOLOZSVARI ESTILAP 1940; ELLENZEK, 1941; BUDAPESTI KOZLONY 1940; KELETI UJSAG; Silviu Dragomir, TRANSILVANIA INAINTE si DUPA ARBITRAJUL DE LA VIENA; Sibiu, 1943; Mihai Fatu, BISERICA ROMANEASCA DIN NORD-VESTUL TARII SUB OCUPATIA HORTHYSTA, 1940-1944 ed. Institutului Biblic si de misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 1985; gazetele din epoca: ROMANIA NOUA; GAZETA REFUGIATILOR; ARDEALUL; TRIBUNA ARDEALULUI; GAZETA-DE TURDA volumul TEROAREA HORTYSTO-FASCISTA IN NORD-VESTUL ROMANIEI, septembrie 1940- octombrie 1944, Editura Politica Bucuresti. 1985.

Urmasii lui Atilla

de

Radu Theodoru

****

FOLOSITI TEXTUL DOAR DACA AVETI CERTITUDINEA CA ESTE CONFORM CU ORIGINALUL ROMANESC EDITAT EDITURA MIRACOL, BUCURESTI, 1999. PENTRU ACEASTA PROCURATI-VA LUCRAREA DOAR DE LA PERSOANE DE INCREDERE CARE AU VERIFICAT INTEGRITATEA TEXTULUI, SAU DESCARCATI-O DE PE SITEUL
http://www.angelfire.com/blues2/carti/

Rugati-va pentru cei ce au trudit la realizarea
acestei versiuni digitale.

****

APOLOGETICUM
2003

****